

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра обліку та оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Студентки 2 курсу, 3м групи,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»,
спеціалізації
«Облік і оподаткування»

Темненко Вероніки
Юріївни

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент

Сопко Ольга
Василівна

Гарант освітньої програми
доктор економічних наук,
професор

Бенько Микола
Миколайович

Київ 2018

ЗМІСТ

ВС
ТУ
П
РО
ЗДІ
Л
1.
ТЕ
ОР
ЕТ
ИК
О –
МЕ
ТО
ДИ
ЧН
І
ОС
НО
ВИ
ПО
БУ
ДО
ВИ
ОБ
Л
КУ
,
ОП
ОД
АТ
КУ
ВА
НН
Я
ТА
АН
АЛ
ІЗУ
ОП
ЕР
АЦ
ІЙ

З
ВИ
РО
БН
ИЧ
И
М
И
ЗА
ПА
СА
М
И
П
ДП
РИ
ЄМ
СТ
ВА
1.1.
Ек
оно
міч
на
сут
ніс
ть
та
оці
нка
вир
обн
ичи
х
зап
асі
в
під
при

ЄМС
тва
.
1.2.
Ек
оно
міч
но-
пра
вов
ий
ана
ліз
та
огл
яд
нор
мат
ивн
ої
баз
и і
спе
ція
льн
ої
літ
ера
тур
и з
тем
и
дос
лід
же

ння
1.3.
Пе
ред
ум
ови
орг
ані
зац
ії
та
мет
оди
ки
обл
іку,
опо
дат
кув
анн
я
та
ана
ліз
у
опе
рац
ій з
вир
обн
ичи
ми
зап
аса
ми

В
ТО
В
«Н
ВО
СІ
НЕ
ПС
-
ІН
ВЕ
СТ
»
Ви
сно
вки
за
роз
діл
ом
1
РО
ЗДІ
Л
2.
МЕ
ТО
ДИ
КА
ОБ
ЛІ
КУ
ТА
ОП
ОД

АТ
КУ
ВА
НН
Я
ОП
ЕР
АЦ
ІЙ
З
ВИ
РО
БН
ИЧ
И
М
И
ЗА
ПА
СА
М
И
П
ДП
РИ
ЄМ
СТ
ВА
2.1.
Ор
ган
іза
ція
обл
іку

опе
рац
ій з
вир
обн
ичи
ми
зап
аса
ми
під
при
ємс
тва
2.2.
Ме
год
ика
фін
анс
ово
го
обл
іку
опе
рац
ій з
вир
обн
ичи
ми
зап
аса
ми
2.3.

Об
лік
опо
дат
кув
анн
я
опе
рац
ій з
вир
обн
ичи
ми
зап
аса
ми
2.4.
Уза
гал
ьне
ння
інф
ор
ма
ції
про
опе
рац
ії з
вир
обн
ичи
ми
зап

аса
ми
у
звіт
нос
ті
Ви
сно
вки
за
роз
діл
ом
2
РО
ЗДІ
Л
3.
КО
НТ
РО
ЛЬ
ТА
АН
АЛ
ІЗ
ОП
ЕР
АЦ
ІЙ
З
ВИ
РО
БН
ИЧ

И
М
И
ЗА
ПА
СА
М
И
П
ДП
РИ
ЄМ
СТ
ВА
3.1.
Дж
ере
ла,
осн
овн
і
пок
азн
ики
та
мет
оди
кон
тро
лю
і
ана
ліз
у
опе

рац
ій з
вир
обн
ичи
ми
зап
аса
ми
3.2.
Ме
тод
ика
та
орг
ані
зац
ія
кон
тро
лю
за
вир
обн
ичи
ми
зап
аса
ми
3.3.
Ме
тод
ика
та
орг

ані
зац
ія
ана
ліз
у
вир
обн
ичи
х
зап
асі
в
Ви
сно
вки
за
роз
діл
ом
з
ВИ
СН
ОВ
КИ
І
ПР
ОП
ОЗ
ИЦ
ІІ
СП
ИС
ОК
ВИ

КО
РИ
СТ
АН
ИХ
ДЖ
ЕР
ЕЛ
ДО
ДА
ТК
И

ВСТУП

На сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку є проблеми, пов'язані з організацією обліку і оподаткування виробничих запасів на підприємствах промисловості. Сформовані виробничі запаси забезпечують постійність, безперервність та ритмічність господарської діяльності підприємств, гарантують їх економічну безпеку, крім того потребують значних капітальних вкладень від хімічних промислових підприємств. У зв'язку з вищезазначеним від організації обліку виробничих запасів залежить конкурентоспроможність підприємства на ринку, точність визначення його результатів діяльності, висвітлення інформації щодо фінансового стану та ефективності роботи підприємства в цілому.

Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються товарно-виробничі запаси, які є найбільш важливою та значною частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності. Виробничі запаси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні (виробничі) ресурси. З метою забезпечення безперебійної роботи виробництва на складах

підприємства завжди повинні бути виробничі запаси в межах норм, передбачених потребою підприємства. У складських приміщеннях підприємств здійснюються операції по збереженню виробничих запасів, що надходять, а також відпуску їх у виробництво. Бухгалтерський облік покликаний головним чином забезпечити контроль за залишками: надходженням і витратами, пов'язаними із зберіганням виробничих запасів на складі, що є важливою умовою для забезпечення зберігання власності підприємства.

Для промислових підприємств саме виробничі запаси (запаси, які використовуються в процесі виробництва продукції) мають пріоритетне значення. Ефективність господарської діяльності підприємств в значній мірі залежить від оцінки та раціонального використання виробничих запасів. Важливим фактором розвитку виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та їх ефективне використання. Враховуючи те, що витрати сировини, матеріалів, палива, напівфабрикатів у більшості підприємств займають 80–90% серед всіх витрат на виробництво нової продукції, то головним завданням є визначення забезпеченості підприємства різними видами матеріальних ресурсів та пошук резервів раціонального їх використання.[1]

Питання удосконалення обліку та оподаткування запасів завжди перебували в центрі уваги та розглядалися багатьма вченими. Вагомий внесок у дослідження проблем обліку виробничих запасів зробили такі вітчизняні вчені та науковці, як: Бородкін О.С., Бутинець Ф.Ф., Валусь Б.І., Кужельний М.В., Голов С.Ф., Кузьмінський А.М., Жилкіна Л.В., Голов С.Ф., Гуцайлюк З.В., Лінник В.Г., Ластовецький В.В., Рудницький В.С., Ткаченко Н.М., Сопко В.В. та інші. Проте, не зважаючи на значний внесок попередників, й досі лишається багато дискусійних положень та важливих питань обліку виробничих запасів, які є актуальними та потребують вирішення.

Враховуючи напрацювання вчених з обліку та аналіз операцій з виробничими запасами, зазначимо, що дослідження щодо цього напрямку повинні бути продовжені, що визначається внесенням змін до нормативних

документів та необхідністю їх застосування у практичній площині, розвитку управлінських аспектів обліку виробничих запасів, впровадженням сучасних інформаційних технологій в обліку.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико – методичних основ побудови обліку, оподаткування та аналізу операцій з виробничими запасами підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо їх удосконалення на прикладі виробничого підприємства.

Завданнями роботи для досягнення поставленої мети є:

- розкрити економічну сутність, визначення, класифікацію та оцінку виробничих запасів;
- провести економіко-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження;
- визначити передумови організації та методики обліку, оподаткування та аналізу операцій з виробничими запасами на ТОВ «НВО Сінепс-Інвест»;
- відобразити документальне забезпечення обліку, наявності та руху виробничих запасів;
- дослідити фінансовий облік виробничих запасів;
- розкрити облік виробничих запасів за умов застосування сучасних інформаційних систем;
- розкрити джерела та основні показники економічного аналізу надходження та використання виробничих запасів;
- провести аналіз основних економічних показників наявності та використання виробничих запасів на базовому підприємстві;
- відобразити організацію системи оподаткування виробничих запасів на базовому підприємстві.

Предметом дослідження є процес організації обліку, оподаткування та аналізу операцій з виробничими запасами Товариства з обмеженою відповідальністю «НВО Сінепс-Інвест». В роботі проведений аналіз фінансового стану діяльності підприємства за 2013-2017 рр. та надана пояснювальна записка щодо його показників (дод.А).

Об'єктом дослідження є процес обліку, оподаткування та аналізу операцій з виробничими запасами підприємства.

Інформаційна база дослідження. Для написання випускної кваліфікаційної роботи інформаційною базою слугували наукові статті і дослідження вчених-економістів, законодавчі й нормативні документи, що регламентують облік і оподаткування виробничих запасів, матеріали поточного обліку та фінансової звітності досліджуваного підприємства.

Методи дослідження. При дослідженні теоретичних аспектів обліку та оподаткування виробничих запасів застосовувалися методи аналізу та синтезу, індукції і дедукції (для визначення місця обліку та оподаткування в системі управління запасами та показників аналізу ефективності використання виробничих запасів підприємств хімічної промисловості), методи теоретичного порівняння та узагальнення, абстракції (під час визначення понять «виробничі запаси» та класифікаційних ознак виробничих запасів), методи факторного аналізу (під час розкриття методики аналізу ефективності використання виробничих запасів), ін.

Гіпотеза. Наукова гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що облік, оподаткування та аналіз операцій з виробничими запасами на підприємствах виступає інформаційним забезпеченням для прийняття своєчасних та ефективних управлінських рішень.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці основних напрямів та конкретних методичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та оподаткування виробничих запасів, що дозволяє підприємству з виробництва електричної продукції ефективно управляти затратами матеріальних ресурсів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та оцінка виробничих запасів підприємства

Однією з обов'язкових умов підтримання виробництва продукції на певному рівні є постійна наявність частини оборотних активів в матеріальній формі (виробничих запасів). З одного боку, сформовані виробничі запаси забезпечують постійність, безперервність та ритмічність діяльності підприємства, гарантують його економічну безпеку, з іншого – виробничі запаси на рівні великих промислових підприємств потребують великих капіталовкладень. У зв'язку з вищезазначеним, від організації і ведення обліку виробничих запасів залежить точність визначення прибутку підприємства, його фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку та в цілому ефективність роботи підприємства. Багатьох економістів турбують проблеми розвитку та удосконалення обліку та контролю виробничих запасів. Недосконала система організації бухгалтерського обліку викликає неповне та несвоєчасне надходження звітних даних та іншої інформації. Наявність суттєвих розривів в часі між моментом одержання обліково- економічної інформації і моментом її використання перешкоджає підвищенню економічної ефективності діяльності підприємств. Недоліки в організації обліку призводять до його заплутаності, збільшення витрат на утримання облікового персоналу, створення умов для розкрадання матеріальних цінностей та інших зловживань. Проте до нині ряд принципових питань, зокрема організації обліку виробничих запасів на складах залишаються дискусійними і потребують удосконалення на місцях в залежності від галузі виробництва та видів діяльності підприємства. Термін “запаси” у вітчизняній літературі з'явився із затвердженням П(С)БО. До впровадження стандартів термінологія мала різну назву, а саме товарно-матеріальні цінності, предмети праці, матеріальні ресурси,

виробничі ресурси. В одних економічних джерелах[2] носять назву товарно-матеріальних запасів (цінностей), в інших матеріальних ресурсів (у літературі 70-80 років термін мав широке вживання). Одні автори[3] запаси називають господарськими засобами, де розділяють їх на засоби праці та предмети праці, інші “виробничими ресурсами”, де поєднують матеріальні і трудові ресурси. Так, В. Д. Новодворський зазначає, що “під виробничими ресурсами розуміється сума складових ресурсів основних фондів, а також матеріальних і трудових ресурсів”[4]. Економічна наука і практика управління не мають достатнього ефективного методологічного апарату. У дослідженні проблеми ресурсозбереження вчені та практики приділяють значну увагу економії матеріальних ресурсів, зокрема, переробці відходів виробництва і споживання. Як уже зазначалося, проблема ефективного використання матеріальних ресурсів у виробництві потребує детального розгляду економічної сутності поняття “матеріальні ресурси” [4]. А. І. Олійник, С. І. Юр’єва, Л. І. Рибальченко [5] зазначають, що матеріальні ресурси є необхідним елементом виробничого процесу, які повністю споживаються в кожному виробничому циклі і тому повністю переносять свою вартість на продукцію, вироблену в процесі виробництва. Такі розбіжності у визначенні об’єкта обліку матеріальних ресурсів пояснюються не розробленими методологічними принципами окремих розділів бухгалтерського і фінансового обліку, а також не досить чітким тлумаченням об’єкта обліку, наявності і руху матеріальних ресурсів, здійснення контрольних функцій щодо їх використання та забезпечення збереження власності. При визначенні об’єкта бухгалтерського обліку слід виходити з економічної спільності складових частин об’єкта обліку і чинників його організації. З цих методологічних позицій розглядаються 10 поняття “предмети праці” та “матеріальні цінності”. Поняття “предмети праці” не вичерпується матеріальними ресурсами. Крім сировини і матеріалів до предметів праці традиційно відносили напівфабрикати і незавершене виробництво. Напівфабрикати є власного виробництва і куповані, які пройшли певні стадії обробки на інших підприємствах і входять до складу виробів у цьому ж виробництві без жодних змін і додаткової

обробки. До незавершеного виробництва відносять предмети праці, витрачені на виробництво продукту, процес виготовлення, яких не закінчено [6].

Запаси займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємства різних сфер діяльності, при визначенні результатів господарської діяльності підприємства та при висвітленні інформації про його фінансовий стан і, як правило, є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Також без наявності складу, структури виробничих запасів не можливо уявити повноцінне функціонування виробничого підприємства. [7]

За сучасних умов господарювання забезпечення ефективного розвитку підприємств та зростання їх виробничого потенціалу вимагає створення якісно нової системи управління матеріальними ресурсами, і перш за все, виробничими запасами. Адже, основою виробництва в будь-якій галузі економіки є постійна наявність в необхідних розмірах запасів товарно - матеріальних цінностей, які повністю споживаються у процесі виробництва і переносять свою вартість на собівартість виготовленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг), впливаючи таким чином на результат діяльності підприємства.[8]

З переходом до ринкових умов господарювання докорінно змінюється система постачання виробничих запасів. Суттєво розширюється зона вибору контрагентів ринку сировинних ресурсів. Саме тому підприємству потрібно більше уваги приділяти управлінню виробничими запасами на підприємстві, їх ефективному використанню, щоб знизити витрати на постачання, зберігання запасів і збільшити свій прибуток шляхом зменшення собівартості продукції. [9].

Поява в науковій термінології тих чи тих понять носить об'єктивний характер, в основі якого лежить узагальнення багаторічної практики. Виробничі запаси — це важлива економічна та облікова категорія, невід'ємна умова функціонування будь-якого підприємства. Вони завжди були об'єктами дослідження багатьох учених, таких як Ф.Ф. Бутинець, П.С. Безруких, С.Ф. Голов, В.І. Єфіменко, М.С. Пушкар, Н.М. Ткаченко, І.А. Бланк, І.Б. Швець, І.А. Бондарева, Р.З. Чейз, Н.Дж. Еквілайн, Р.Ф. Якобс та ін.

Зазначимо, що не дивлячись на значні напрацювання щодо розкриття проблемного питання сутності виробничих запасів, єдиної позиції серед вчених не існує. Це питання потребує подальших досліджень та напрацювань.

В Україні визначення терміну «запаси» наведено у П(С)БО 9 «Запаси» [10], відповідно до п. 4 якого «запаси — активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної госпо дарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством». Відповідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [11], активи — це ресурси, контрольовані підприємством внаслідок минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому внаслідок будь-якого використання такого запасу.

Більшість авторів, що займалися дослідженням запасів, дотримувалися точки зору встановленої П(С)БО 9 «Запаси», і у своїх працях надають саме таке визначення. Однак деякі вчені надають своє визначення даної категорії. І саме визначення «виробничі запаси» ми розглянемо, враховуючи точки зору різних авторів у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Огляд наукових підходів щодо визначення сутності виробничих запасів

№	Автор	Визначення
1	Ф.Ф. Бутинець [12]	Виробничі запаси — активи, які використовуються для подальшого продажу, використання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством
2	І.А. Бланк [13]	Запаси товарно-матеріальних цінностей — виробничі запаси (запаси сировини, матеріалів і напів фабрикатів) і запаси готової продукції

Продовження табл. 1.1

3	А.А. Оглобін [14]	Виробничі запаси — сплачені споживачем сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, що не вступили ще у виробничий процес
4	А.А. Шомштейн [15]	Виробничі запаси — сировина, матеріали, напівфабрикати та ін., що поступили на склади підприємства, тобто виробництва, що вступили в сферу, але що ще не знаходяться в процесі виробничого споживання
5	В.В. Іваниєнко [16]	Виробничі запаси — це матеріальні ресурси, що знаходяться на складах фірми (сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, що комплектують вироби, паливо і пальне, тара і тарні матеріали, запасні частини для ремонту, інструменти та ін.), призначені для виробничого споживання, але що ще не поступили у виробництво
6	І.Б. Швець, [17]	Виробничі запаси є матеріальними оборотними активами підприємств, є головною умовою здійснення необхідного виробничого процесу
7	П.С. Безруких [18]	Під виробничими запасами розуміють різні речові елементи виробництва, що використовуються в якості предметів праці у виробничому та іншому господарчих процесів
8	В.М. Бойко [19]	Під виробничими запасами розуміють засоби виробництва, що надійшли на підприємство і ще не використовуються у виробничому процесі
9	А.Б. Борисов [20]	Виробничі запаси уявляють собою сукупність усіх матеріалів, які має підприємство, частина оборотних засобів підприємства, які ще не включені у процес виробництва, але надійшли на робочі місця

Продовження табл. 1.1

10	В. Сонко [21]	Під виробничими запасами розуміють накопичені ресурси, що перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва
11	Р.В. Кружкова, В.А. Даєнічева та ін. [22]	Під виробничими запасами розуміють матеріальні цінності, що знаходяться на складі підприємств виробничої сфери і призначені для подальшого використання; товарні запаси — матеріальні цінності, які знаходяться на складі, але призначені для продажу, але обидва види запасів представляють собою складські запаси
12	Пушкар М.С. [23]	Під виробничими запасами розуміє запаси засобів виробництва, які знаходяться на складах суб'єкта господарювання і необхідні для забезпечення безперервного виробничого процесу, причому це лише ті предмети праці, які ще не задіяні у процесі виробництва і зберігають свою натурально-речову форму
13	В. Стівенсон [24]	Під матеріально-виробничими запасами розуміє «резерв матеріальних цінностей підприємства»
14	Н. Білова, Д. Винокуров та ін. [25]	Виробничі запаси — матеріали, паливо, запасні частини, насіння, корма, а також малоцінні і швидкозношувані предмети. Виробничі запаси беруть участь у виробництві і використовуються впродовж операційного циклу
15	В.В. Ковальов [26]	Виробничі запаси вважає частиною оборотних засобів підприємства. Визначає, що до їх складу входить сировина, матеріали, МШБ, незавершене виробництво, готова продукція та товари для перепродажу
16	Р.Б. Чейз, Н.Д. Еквілайн та Р.Ф. Якобс [27]	Підрозділяють виробничі запаси на сировину, готову (кінцеву) продукцію, комплектуючі, допоміжні матеріали і незавершене виробництво

Проаналізувавши погляди сучасних економістів на економічну категорію «виробничі запаси» (табл.1) можна зауважити, що, наприклад, у роботах Ф.Ф. Бутинця [12] не відображаються джерела покриття витрат на виробничі запаси. У роботах А.А. Оглобіна [14] виробничі запаси розглядаються з точки зору витрат підприємства на їх придбання, що нівелює таку характерну особливість запасів, як частина оборотних активів підприємства. Такі економісти, як В.В.

Іваниєнко[16] і А.А. Шомштейн[15] розглядають виробничі витрати як сукупність певних видів сировини і матеріалів, проте, не вказують на терміни їх споживання та джерела фінансування. Б. Швець [17] не розкриває економічну природу виробничих запасів, а вважає їх частиною оборотних активів і чинником виробничого процесу. В.М. Бойко[19] вважає виробничими запасами засоби виробництва, які ще не використані у виробничому процесі, проте, таке визначення, на нашу думку, є досить узагальненим і не дає можливості чітко відокремити виробничі запаси у структурі активів підприємства. А.Б. Борисов[20] пропонує вважати виробничими запасами частину оборотних засобів підприємства, які ще не використані, проте надішли на робочі місця. На нашу думку, таке визначення має досить обмежені критерії, тому що не зрозуміло, яким чином класифікувати запаси, які зберігаються на складі для виробничих потреб. У той же час, Р.В. Кружкова, В.А. Даснічева[22] та ін. виробничими запасами вважають саме запаси на складах підприємства, проте відсутні вказівки стосовно термінів використання запасів та джерел їх використання. Досить ґрунтовним, на наш погляд, є визначення виробничих запасів надане Н. Білова, Д. Винокуров та ін. [25], які вказують на склад та терміни використання виробничих запасів, проте, у їх визначенні також відсутні рекомендації стосовно джерел відшкодування витрат на їх придбання. Проведені дослідження показують, що ряд авторів до виробничих запасів, як частини предметів праці не відносять малоцінні швидкозношувані предмети [28;29] та незавершене виробництво[17;18]

Така відмінність у трактуванні свідчать про те, що розкриття суті будь-якої економічної категорії залежить від обраного підходу до її визначення.

Отже, на нашу думку, для цілей бухгалтерського обліку тлумачення терміну «виробничі запаси», як облікової категорії має містити основні та неосновні ознаки. До основних ознак слід віднести назву, матеріальну основу, джерело надходження та мету зберігання. До неосновних ознак, які, на наш погляд, недоцільно подавати у визначенні терміну “виробничі запаси”, можна віднести перелік їх складових, стадії руху виробничих запасів та належність до оборотних засобів.

Відповідно до МСБО 2 «Запаси» під запасами розуміють активи, які:

- а) утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу;
- б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу або
- в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг. [30]

Тобто лише у випадках, коли підприємство отримує економічні вигоди, зв'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена, то тільки тоді запаси можуть визнаватися активом.

Аналогічне поняття запасів міститься в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Згідно п.4 П(С)БО 9 запаси – це активи, які:

- утримуються для споживання при виробництві продукції, виконанні робіт та наданні послуг, а також при управлінні підприємством;
- знаходяться у процесі виробництва з метою наступного продажу продукту виробництва;
- утримуються з метою подальшого продажу при умові звичайної діяльності. [10]

На рівні суб'єктів господарювання запаси відносяться до складу об'єктів, які потребують суттєвих капіталовкладень, і тому являють собою один з факторів, що визначають політику підприємства і впливають на рівень логістичного обслуговування в цілому. Проте багато фірм не приділяють йому належної уваги і постійно недооцінюють свої майбутні потреби в наявних запасах. У результаті цього підприємства, як правило, звичайно зіштовхуються з тим, що їм приходится вкладати в запаси більший капітал, чим передбачалося.

Таким чином, щоденна потреба в предметах праці на функціонуючому підприємстві дозволяє зарахувати їх до складу матеріальних оборотних коштів і розглядати як поточні активи.

Для правильної організації обліку запасів важливе значення має їх науково обґрунтована класифікація. Запаси можна класифікувати за різними ознаками, які наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Класифікація та характеристика основних видів запасів [31]

№ п/п	Класифікаційні групи запасів	Вид запасів	Характеристика
1.	За призначенням і причинами утворення	Постійні	Частина виробничих запасів і товарних запасів, що забезпечують безперервність виробничого процесу між двома черговими поставками
		Сезонні	Виробничі запаси, що утворюються при сезонному виробництві продукції чи сезонному транспортуванні
2.	За місцем знаходження	Складські	Виробничі запаси, що знаходяться на складах підприємства
		У виробництві	Запаси, що знаходяться в процесі обробки
3.	За рівнем наявності на підприємстві	Нормативні	Виробничі запаси, що відповідають запланованим обсягам виробничих запасів, необхідним для забезпечення безперебійної роботи підприємства
		Понаднормативні	Запаси, що перевищують їх нормативну кількість
4.	Відносно до балансу	Балансові	Запаси, що є власністю підприємства і відображаються в балансі
		Позабалансові	Запаси, що не належать підприємству і знаходяться на ньому через певні обставини
5.	За походженням	Первинні	Запаси, що надійшли на підприємство ззовні від інших підприємств і не підлягли обробці на даному підприємстві

Продовження табл. 1.2

		Вторинні	Матеріали і вироби, що після первинного використання можуть застосовуватись вдруге на підприємстві (відходи виробництва)
6.	За складом і структурою	Виробничі запаси	Запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, напівфабрикатів власного виробництва, купівельних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, палива, запчастин, тари і тарних матеріалів, МШП
		Запаси незавершеного виробництва	Частина продукції, що не пройшла всіх стадій обробки та не прийнята відділом технічного контролю (ВТК)
		Запаси готової продукції	Продукція, виробництво якої завершено, що прийнята ВТК і знаходиться на складі
		Товарні запаси	Товари, що знаходяться у сфері обігу, а також продукція, що знаходиться в дорозі.

Отже, маючи інформацію про класифікування та характеристику запасів, можна вибрати найбільш необхідний варіант для правильного та зручного у використанні формату організації обліку підприємства.

Важливим етапом аналітичної роботи на підприємстві є організація групування виробничих запасів за технологічними ознаками та за призначенням і роллю в процесі виробництва.

Також класифікація виробничих запасів досить ґрунтовно представлена в Інструкції про застосування Плану рахунків. Детальна структура виробничих запасів за Інструкцією побудована на основі цілей макроекономіки та потреб соціально – економічної статистики (рис.1.1). [32]

Рис. 1.1. Структура виробничих запасів згідно діючої Інструкції про застосування Плану рахунків[32]

Проте поділ запасів на матеріали, сировину, паливо тощо також можна зробити лише умовно тому, що навіть в межах одного підприємства те, що вчора було придбано як товар, завтра може стати сировиною, або матеріалами, і навпаки. Такі моменти більш можливі, коли підприємство займається різними видами діяльності, або в ситуації, коли одне підприємство здійснює поставку запасів іншому. [32]

Таким чином, очевидно, що класифікація матеріальних запасів на будь-якому виробництві залежить від особливостей технології й організації технологічних процесів. Одним з основних принципів при дослідженні

класифікації виробничих запасів є принцип «чим більше виділено ознак класифікації виробничих запасів, тим вищий ступінь їх пізнання»[33].

Розглянувши підходи до класифікації виробничих запасів, можна стверджувати, що вони дуже відрізняються. Велика різноманітність класифікаційних ознак виробничих запасів, з одного боку, заважає їх вивченню, а з іншого – спонукає до формулювання нових підходів до класифікації.

Отже, можна сказати, що важливою передумовою ефективного управління виробничими запасами на підприємстві є їх чітка класифікація, створена з урахуванням специфіки галузі підприємства.

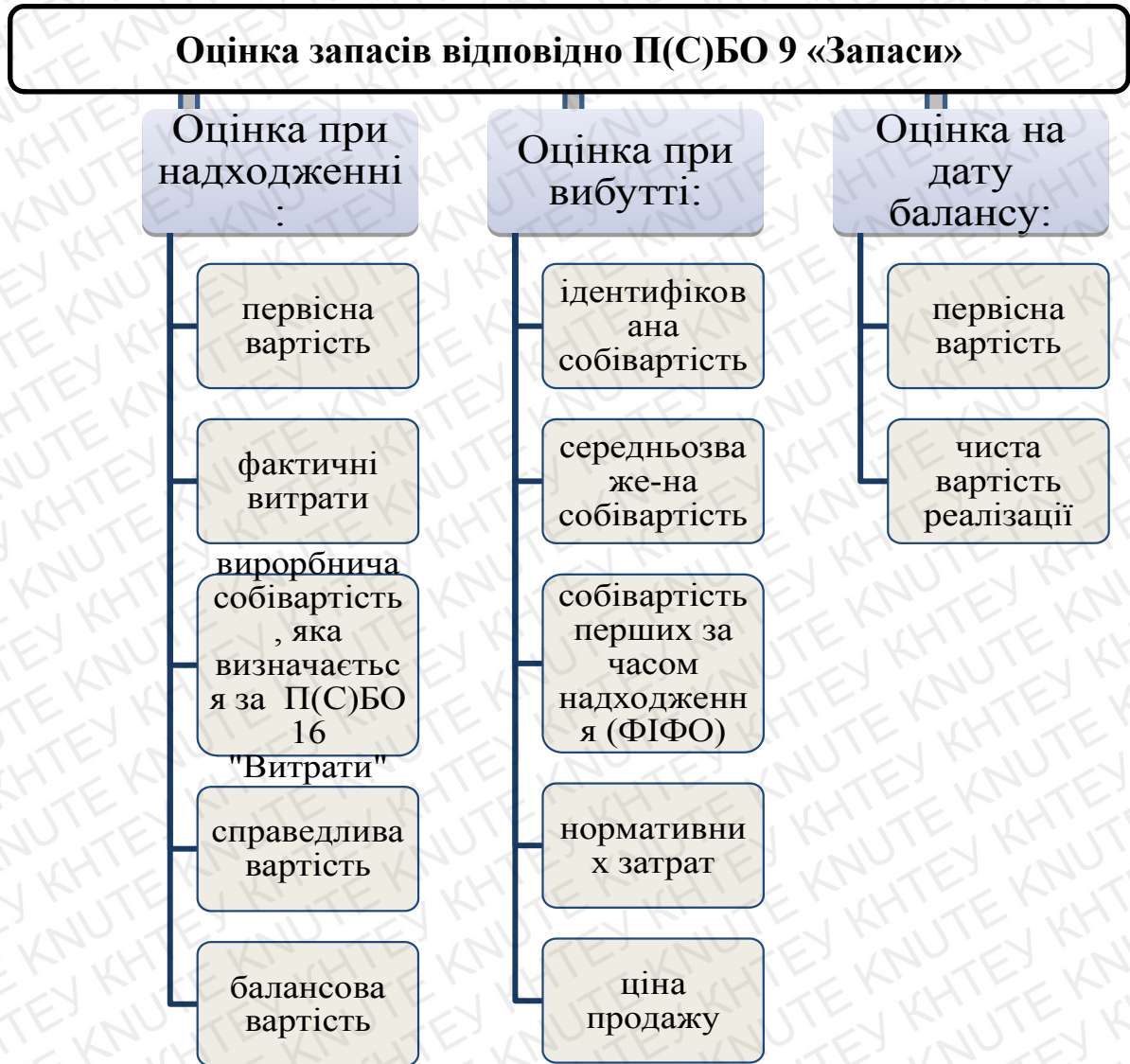
Досить важливим, суперечливим та складним питанням в історії бухгалтерського обліку є проблема оцінки запасів. Вищезазначена проблема почала існувати з моменту зародження бухгалтерського обліку. Розуміння «оцінки» в бухгалтерському обліку – це представлення розмірів господарських ресурсів у грошовому виразі. В моменти нестабільності національної валюти питання оцінки матеріальних цінностей постає проблемою першочергової важливості.

Оцінка запасів відіграє значну роль при формуванні облікової політики. Важливим в оцінці запасів є принцип обачності, який передбачає застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки запасів, що повинні запобігти завищенню оцінки активів, а також забезпечувати точність фінансових результатів підприємства.

Згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку у звітному бухгалтерському балансі матеріальні цінності оцінюють за мінімально можливою вартістю, яку отримують порівнянням фактичної собівартості придбаних запасів з їх ринковими цінами на момент складання звітного балансу.

Оцінка запасів - це спосіб вираження їх у грошовому вимірнику, а сам процес оцінювання полягає в проведенні факту господарського життя у відповідність з комплексом уявлень про ці факти. [34]

Виробничі запаси в бухгалтерському обліку оцінюються в залежності з видом їх надходження, використання чи зберігання. За основу використовують принципи оцінки, які передбачені П(С)БО 9 «Запаси» (рис. 1.2) [10].

Рис. 1.2. Оцінка запасів відповідно до П(С)БО «Запаси» [10]

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлено, що одним з основних принципів бухгалтерського обліку є єдиний грошовий вимірник [11]. Вищезазначений принцип передбачає, що «вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства в його фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці». Забезпечення реальної дії цього принципу передбачає вартісне вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку[30].

Відповідно до чинної методики придбані, отримані або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, порядок визначення якої залежить від способу надходження (Дод. Б, табл. Б.1).

Відповідно до П(С)БО 9 [10] не всі витрати включаються до первісної вартості запасів, а належать до витрат того періоду, в якому вони були встановлені чи здійснені (Дод. Б, рис. Б.1).

У випадках, коли балансова вартість перевищує справедливу вартість переданих запасів, то первісною вартістю одержаних запасів є їх справедлива вартість. А різниця, яка виникла між справедливою та балансовою вартістю переданих запасів, включається до складу витрат звітного періоду. [37]

Первісна вартість запасів у бухгалтерському обліку не змінюється, крім випадків, передбачених П(С)БО 9.

Існує безліч ситуацій, за яких відбувається списання виробничих запасів з балансу. Зокрема, це: відпук у виробництво, псування, продаж, внесення до статутного капіталу іншого підприємства тощо.

Відповідно до п. 16 П(С)БО 9 «Запаси» у випадку будь-якого вибуття запаси оцінюються за одним із методів представлених на рис. 1.3. [10]

Методика оцінки запасів є важливим інструментом організації ефективної фінансово - господарської діяльності підприємства.

Методи оцінки вибуття запасів

Рис. 1.3. Методи оцінки вибуття запасів

Підприємство самостійно обирає один із вищеназваних методів, ураховуючи при цьому, що для запасів, які мають однакове призначення й однакові умови використання, потрібно застосовувати тільки один метод. Та у випадках, коли підприємство провадить декілька видів діяльності, то для різних видів запасів можуть використовуватися свої методи оцінки, наприклад, метод середньозваженої собівартості - для матеріалів, ціни продажу – для товарів, ФІФО – для готової продукції[38].

В роботах Сопко В.В.[35], Міняйло В.[45] та Мудла О.І.[39] більш детально розглянуті методи оцінки використання запасів, в них розглянуто не тільки суть самого методу оцінки, а й наведені приклади розрахунку.

Складність оцінки запасів за собівартістю (первісною вартістю) на підставі фактичних витрат обумовлена тим, що ці витрати не залишаються незмінними протягом періоду (року) навіть для одних й тих же видів (найменувань) запасів. Причиною є коливання цін і тарифів, а також відхилення від нормальних умов виробництва. Отже виникає питання скільки за вартістю запасів залишилось і скільки пішло у собівартість продукції. Подолати цю складність у оцінці запасів можна, застосовуючи різні методи розрахунку собівартості вибуття запасів.

Оскільки використання виробничих запасів є досить вагомим процесом в діяльності підприємства, то й і їхню оцінку ми більш детально розглянемо зі сторони вибуття запасів у разі продажу, відпуску матеріалів у виробництво або іншому вибутті.

Метод 1. Оцінка за середньозваженою собівартістю.

Собівартість кожної одиниці виробничих запасів визначається шляхом ділення сумарної вартості залишку таких запасів на початок місяця і вартості отриманих протягом місяця запасів на їх сумарну кількість.

Такий метод застосовується для кожної групи відображених в обліку запасів, однакових за призначенням і споживчими характеристиками. Середньозважена собівартість одиниці, що вибуває, визначається за наступною формулою (1.1):

$$C_p = \frac{3n+3o}{Kn+Ko} \quad (1.1)$$

де, C_p – середньозважена собівартість одиниці;

3_n – залишок на початок місяця;

3_o – отримано ідентичних запасів протягом місяця;

K_n – кількість запасів, що залишилися на початок місяця;

K_o – кількість ідентичних запасів, отриманих протягом місяця.

В чисельнику формули проставляють значення в грошовому (вартісному) вимірі, у знаменнику значення — у кількісному вимірі (тобто у фізичних одиницях).

Алгоритм розрахунку середньої вартості одиниці запасу протягом періоду визначається залежно від методу, що застосовується для обліку запасів. Середня вартість одиниці запасів може розглядатися як за звітний період (при періодичному обліку списання запасів), так і за кожною операцією вибуття запасів (при безперервному веденні обліку списання запасів).

Для розрахунку ціни вибуття при періодичній оцінці беруться до уваги всі дані з надходження запасів за звітний період, а при постійній - лише дані за період, що передував даті останнього вибуття запасів [39].

Затрати виробничих запасів відображаються за цією середньою вартістю і наприкінці періоду включаються в загальну вартість використаних запасів або реалізованої продукції. До запасу, що залишився після витрачання, додаються кількість і загальна вартість одиниць виробничого запасу, придбаних під час наступної купівлі, і розрахунок середньої вартості одиниці повторюється.

Розкривши теоретичні аспекти питання перейдемо до відтворення їх на практиці і першим представимо середню вартість одиниці амортизаторів за звітний період (дод. Е, табл. Е.1).

Визначаємо середньозважену собівартість на одиницю запасу:

$$C_p = \frac{2230+13775}{11+65} = \frac{16005}{76} = 210,5921 \text{ грн.},$$

де C_p – середньозважена собівартість одиниці.

Розраховуємо собівартість запасів, які вибули:

$$72 * 210,5921 = 15162,631 \text{ грн.}$$

$$\text{Сума залишку становить: } 2230+13775-15162,63 = 842,37 \text{ грн.}$$

Далі представимо спосіб за допомогою якого ми визначаємо середню вартість одиниці амортизаторів після кожного надходження (Дод. Е, табл. Е.2).

Розраховуємо середньозважену собівартість запасів на дату операції:

$$\text{- на 12.07.16 р.: } C_p = \frac{2230+4600+4000+1800}{11+20+20+10} = \frac{12630}{61} = 207,0492 \text{ грн.}$$

$$\text{- на 18.07.16 р.: } C_p = \frac{828,2+3375}{4+15} = \frac{4203,2}{19} = 221,22 \text{ грн.}$$

Метод 2. Оцінка за ідентифікованою собівартістю.

Цей метод застосовується, якщо:

- Запаси не змінюють один одного або відпускаються для виконання спеціальних замовлень і проектів;
- Первісна вартість запасів визначена за ідентифікованою вартістю (наприклад, для дорогоцінних металів і каміння, автомобілів, інших запасів) [10]

Він застосовується у випадках спеціальних замовлень, а також у тих видів запасів, що не замінюють один одного. При використанні цього методу необхідно потрібно вести облік по кожному виду запасів індивідуально. На перший погляд це досить складний у використанні метод, але з математичної точки зору найбільш точний. І в сучасних умовах при веденні бухгалтерського обліку за допомогою комп'ютерних програм його використання не викликає труднощів. [39].

З практичної точки зору цей метод представлений в табл. Е.3 (Дод. Е).

Для розуміння цей метод досить простий інакше кажучи, «за яку ціну купив, за таку і списав». Перевірити залишки на кінець місяця можна виконавши таку дію: сальдо на початок (1150+1080) + надходження за місяць (13775) – вибуття за місяць (15135) = 870 грн.

Метод 3. Оцінка за методом ФІФО.

Метод ФІФО означає першими відпускаються запаси, що надійшли раніше, що базується на хронології надходження, тобто на припущенні, що одиниці запасів, які були придбані першими, продаються чи використовуються

першими, що запобігає їх псуванню, а також грошова одиниця є стабільною. Одиниці, які залишаються в запасах на кінець періоду, оцінюються за цінами останніх надходжень запасів [40].

Даний метод найчастіше використовується для тих запасів, які швидко псуються, в першу чергу для того, щоб уникнути збитків. Саме тому на ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» використовується такий метод, адже порошок та вуглекислота, які використовуються для виробництва вогнегасників, також мають свій термін зберігання. І для того, щоб ці матеріали не псувалися, а вони є високовартісними, необхідно користуватися методом ФІФО. Використання даного методу представлено в табл. Г.4 (Дод. Е).

Перевірити залишки на кінець місяця можна виконавши таку дію: сальдо на початок $(1150+1080)$ + надходження за місяць (13775) – вибуття за місяць (15105) = 900 грн.

Метод 4. Метод нормативних затрат.

Метод нормативних витрат полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції, що встановлюються підприємствами з урахуванням нормального рівню використання запасів, труда, виробничих потужностей та діючих цін. Норми витрат та ціни повинні перевірятися та переглядатися для наближення їх до фактичних [41].

За дотримання цих норм (і їх своєчасного перегляду) фактична собівартість відповідає нормативній. У разі виявлення відхилень від норм фактичну собівартість продукції визначають так: до нормативної собівартості додають (у разі перевитрати) або від неї віднімають (у разі економії) виявлені відхилення від поточних норм, а також додають (віднімають) витрати, зумовлені зміною цих норм протягом звітного періоду за кожною статтею витрат. При цьому прямі витрати за встановленими нормами враховують окремо від витрат, що становлять відхилення від норм. Це дає змогу ретельно контролювати витрати під час виробництва продукції.

Згідно з п. 11 П(С)БО 16 «Витрати», виявлені у звітному періоді наднормативні витрати зараховують до складу собівартості реалізованої продукції [38].

Нормативний метод обліку витрат і калькулювання собівартості часто використовується на підприємствах промисловості зі складною технологією, а також у сезонних галузях матеріального виробництва. Він потрібен для оцінки не лише при вибутті виробничих запасів із підприємства, а й при переведенні їх з однієї балансової статті до іншої [42].

Метод 5. Метод оцінки вибуття запасів за цінами продажу.

Метод оцінки за цінами реалізації використовується на підприємствах роздрібною торгівлі з використанням середнього процента торгової націнки на товари [10]. Для оцінки списання виробничих запасів цей метод не застосовується.

У статті Олійник А.П.[1] розглянуті сучасні методи ведення обліку виробничих запасів на підприємстві, а Стасишен М.С. та Лисенко А.М.[46] у своїй роботі визначили та розкрили методологію і організацію обліку та аналізу використання виробничих матеріальних запасів.

Використовуючи різні формули оцінки запасів, можна одержати різні значення валового прибутку, особливо в умовах інфляції.

Вибір підприємством оптимального методу оцінки запасів сприяє збільшенню оборотних коштів, залученню інвестицій, що в підсумку дає можливість отримати більші прибутки та в цілому покращити фінансовий стан підприємства.

1.2. Економічно-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури щодо обліку, оподаткування та аналізу операцій з виробничими запасами підприємства.

Головними для визначення основних організаційних моментів ведення обліку на підприємствах у будь-якій країні, є документи нормативно-правового характеру, де закріплені відповідні норми права суб'єктів господарювання.

Основною метою нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні є встановлення єдиних для всіх підприємств правил його ведення, які гарантують і захищають інтереси користувачів фінансової звітності і визначення перспектив та основних напрямків удосконалення його з урахуванням загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і стандартів.

Розпочнемо з перегляду характеристики діючої нормативно - правової бази з обліку виробничих запасів (дод. Г):

Систему нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні можна представити п'ятьма рівнями, кожен з яких охоплює ряд документів:

- Закони України, тобто нормативно-правові акти вищої юридичної сили, зокрема, Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"[11]. В ньому безпосередньо викладено принципи та форми організації бухгалтерського обліку, основи його документального забезпечення та обсяг фінансової звітності, заходи щодо забезпечення достовірності річної фінансової звітності і застосування подвійного запису. В свою чергу, Господарський кодекс України викладає вимоги до ведення бухгалтерського обліку і подання звітності.[43] До цього ж рівня можна віднести Податковий кодекс України, який в порівнянні з вищезазначеними нормативними документами практично не регулює бухгалтерський облік виробничих запасів, проте він визначає порядок оподаткування податком на додану вартість запасів при їх придбанні та реалізації.[44]
- ✓ Акти вищого органу в системі органів виконавчої влади, тобто постанови Кабінету Міністрів України, що регламентують певні питання обліку та звітності суб'єктів господарювання.
- ✓ -Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові документи з бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що затверджуються Міністерством фінансів України.

- ✓ Нормативно-правові акти (інструкції, положення, вказівки) та методичні рекомендації Міністерства фінансів України та інших органів, що розробляються і затверджуються на основі положень (стандартів) бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей і потреб певних видів діяльності.
- ✓ Рішення (накази, розпорядження) щодо форм організації бухгалтерського обліку і застосування конкретної облікової політики, які приймаються власником (керівництвом) підприємства на підставі попередніх чотирьох груп документів нормативно-правового забезпечення. В даному наказі розглядаються всі типові форми первинних облікових документів з руху виробничих запасів

Правові засади регулювання, організації і ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні визначено Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [11]. Закон поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік і подавати фінансову звітність згідно із законодавством. Закон регламентує методологічні засади збору, реєстрації та узагальнення інформації щодо господарських операцій.

Незважаючи на те, що всі національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку України (П(с)БО) значною мірою ґрунтуються на Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку (МСБО), вони не тотожні, а значні зміни, внесені до чинних міжнародних стандартів Радою з МСБО у грудні 2003 р., поглибили існуючі розбіжності. Тому на сучасному етапі необхідно досліджувати відмінності та прагнути до гармонізації національних та міжнародних стандартів.

Багато досліджень науковців України присвячено проблемам, пов'язаним із застосуванням національних стандартів бухгалтерського обліку. На даний час в українській нормативній базі існують певні недоліки, усунення яких дасть змогу

надавати зацікавленим внутрішнім та зовнішнім користувачам вичерпну, достовірну та неупереджену інформацію, необхідну для прийняття управлінських рішень. Для усунення цих недоліків необхідно, зокрема:

- ✓ -удосконалити методологію та порядок ведення бухгалтерського обліку основних засобів (порядку відображення альтернативного підходу до обліку витрат на позики), запасів (докладної регламентації правил бухгалтерського обліку виробничих запасів, тари, МШП, готової продукції), операцій в іноземній валюті (порядку відображення в обліку курсових різниць);
- ✓ -удосконалити методологію обліку витрат на науково - конструкторські роботи, субсидій та розкриття інформації про державну допомогу;
- ✓ -здійснити регламентацію методології бухгалтерського обліку в різних галузях народного господарства.

Та не зважаючи на всі проблеми та недоліки з запровадженням П(С)БО у підприємств з'явилася можливість вибору різних способів: організації обліку заготівлі і придбання матеріалів; відображення вартості матеріалів, що залишилися наприкінці місяця в дорозі або не вивезених зі складів постачальників; виявлення відхилень фактичної собівартості матеріальних цінностей від облікових цін і їхнього наступного розподілу між витраченими у виробництві матеріалами і їхніми залишками на складах; погашення вартості, що знаходяться в експлуатації малоцінних і швидкозношуваних предметів та інше.

В процесі дослідження спеціальної літератури з обліку, оподаткування та аналізу виробничих запасів, було виявлено чимало наукових праць та посібників, які присвячені даній тематиці (дод. Д).

Зокрема, Максименко Н.В.[7], Бойко В.[19], Калашнікова М.В.[8], та Сонько В. розглянули сутність виробничих запасів, а Садовська І.Б. [31] здійснила класифікацію та оцінку запасів, обґрунтувала можливості їх використання для прийняття подальших управлінських рішень.

Вагомий внесок в становлення та розвиток управлінського обліку внесли такі вчені, як: Рудницький В. [47], Васюк Н.В. [48] та Голов С.Ф. [49]. А Приймак О.Ю. [50] у своїй статті розглянув методичні процедури управлінського обліку.

Досить важливим аспектом у діяльності підприємства являється застосування сучасних інформаційних систем, що дозволяє ефективно використовувати час працівників підприємства. Даному питанню присвятили увагу такі вчені, як: Дулембова К.О.[51], Ловска І.Д.[52], Сулик Ю. А. [53] та ін.

З метою вивчення питань, що стосуються контролю виробничих запасів, їх методичного забезпечення, організації та інформаційної бази, було розглянуто праці наступних вчених: Бобиль В.В. та Калашнюк Д.В. [54], Савченко Р. та Гудзенко Н. [55], Даценко Г.В. та Хитрук Н.С. [56].

Таким чином, здійснивши огляд спеціальної літератури із теми дослідження, можна зазначити, що в цілому вона задовольняє потреби користувачів. В останній час з'являється все більше наукових розробок і напрацювань з тематики дослідження, їх задача полягає в тому, щоб своєчасно ознайомити бухгалтерів із останніми змінами у законодавстві, надати кваліфікаційні тлумачення цих змін, поділитися досвідом інших, відповісти на питання, що вже виникли в практичній діяльності.

1.3. Передумови організації та методики обліку, оподаткування та аналізу операцій з виробничими запасами в ТОВ «НВО Сінепс-Інвест».

Дослідження обліку, контролю та аналізу використання виробничих запасів здійснено на прикладі ТОВ «НВО Сінепс-Інвест». Метою діяльності підприємства є отримання прибутку внаслідок задоволення законним шляхом інтересів і потреб фізичних і юридичних осіб, захист соціально-економічних інтересів власника та членів трудового колективу підприємства.

Згідно довідки з єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) (додаток Ж) основним видом діяльності ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» є виробництво електророзподільчої та контрольної апаратури. Також підприємство здійснює інші види діяльності, зокрема:

- Код КВЕД 43.21 Електромонтажні роботи;

- Код КВЕД 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту;
- Код КВЕД 47.54 Роздрібна торгівля побутовими електротоварами в спеціалізованих магазинах;
- Код КВЕД 71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах;
- Код КВЕД 74.90 Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н. в. і. у.;
- Код КВЕД 33.14 Ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування;
- Код КВЕД 33.20 Установлення та монтаж машин і устаткування.

Виробництво іншого електричного устаткування:

- ✓ Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування;
- ✓ Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту;
- ✓ Роздрібна торгівля побутовими електротоварами в спеціалізованих магазинах;
- ✓ Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах;
- ✓ Установлення та монтаж машин і устаткування;

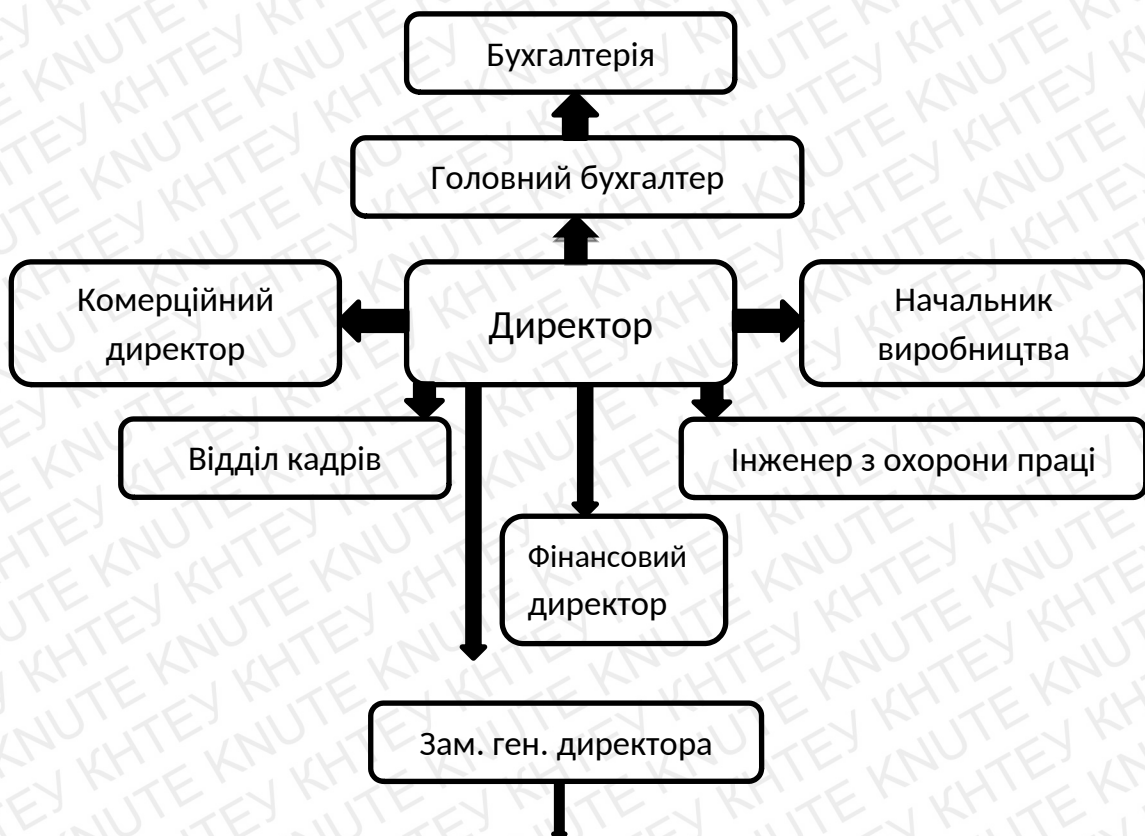
ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» - це сучасний інжиніринг енергетичних і промислових систем. Фахівці нашої компанії виконують весь комплекс робіт - від проектування систем електропостачання та розробки АСУ ТП до проведення електромонтажних робіт і сервісного обслуговування, пропонуючи Замовнику готові рішення систем розподілу енергії та автоматизації об'єктів.

На сьогоднішній день ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» є постачальником широкого спектру електротехніки, а саме:

- Щитове устаткування 0,4-35кВ;
- Системи шинопроводів;
- Трансформатори напруги 6-10 кВ;
- Устаткування для мережі 110 кВ;

- Устаткування для компенсації реактивної потужності;
- Пристрої автоматизації;
- Комутаційні і захисні апарати;
- Пристрої сигналізації і управління;
- Вимірювальні пристрої;
- Корпуси металеві та пластикові;
- Кабельно-провідникова продукція;
- Електромонтажні вироби;
- Світлотехнічна продукція;
- Розетки /вимикачі.

Також надаються такі види електромонтажних робіт: зовнішнє електропостачання будь-якої складності і конфігурації на напружених від 0,4 до 110 кВ; поставка та комплекс робіт по встановленню та підключенню електростанцій будь-якої потужності; пуско-налагоджувальні роботи; зовнішнє / внутрішнє електроосвітлення та силове електрообладнання; внутрішнє електропостачання; заземлення та інші. Організаційна структура ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» представлена у вигляді схеми (рис. 1.4).

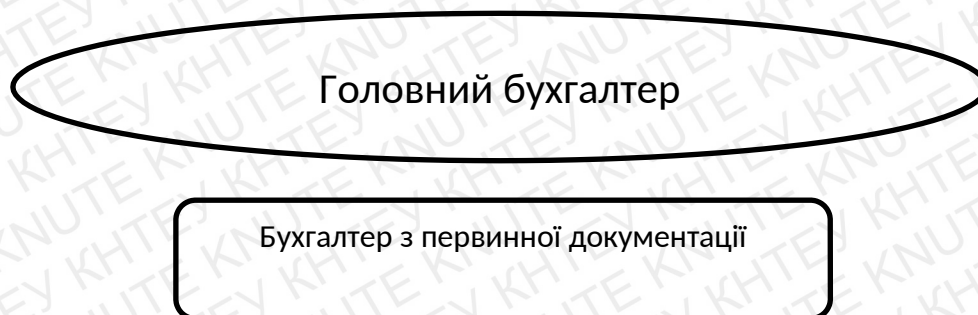

Рис. 1.4. Організаційна структура ТОВ «НВО Сінепс-Інвест»

Підприємство діє на правах юридичної особи, має поточний рахунок в банку, круглу печатку із своїм найменуванням українською мовою та інші штампи, фірмові бланки, логотип із своїм найменуванням українською та російською мовами, знак на товари, що ним випускаються та інші реквізити, необхідні для його діяльності.

Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві перебувають у компетенції керівника підприємства у відповідності з чинним законодавством та установчими документами.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно, з дня реєстрації підприємства, головним бухгалтером та підпорядкованими йому бухгалтерами. Структура бухгалтерії представлена у вигляді схеми (рис. 1.5).

Рис. 1.5. Організаційна структура бухгалтерії ТОВ «НВО Сінепс-Інвест»

Коло обов'язків головного бухгалтера визначається Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Посадова інструкція бухгалтерії представлена в додатку К. Робочий план рахунків ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» наведено в додатку Л.

Рациональна організація бухгалтерського обліку ґрунтується на застосуванні, в першу чергу, загальноприйнятих передумов:

- вивчення структури, технології та організації виробництва;
- організація облікового апарату та праці облікових працівників;
- організація облікового процесу (визначення обсягу облікових робіт);
- організація досконалого володіння працівниками бухгалтерії (бухгалтером, власником) діючої законодавчої та нормативної бази щодо питань ведення бухгалтерського обліку.[16,с.44]

Весь обліковий процес складається з трьох етапів його здійснення:

I. Етап первинного обліку: процес документування та оцінки господарських явищ і процесів. Первинні документи повинні бути складені у момент проведення кожної господарської операції або, якщо це неможливо, безпосередньо після її завершення.

II. Етап поточного обліку: рознесення первинної інформації по рахунках шляхом проведення, опрацювання, контроль та оцінка, складання реєстрів аналітичного обліку.

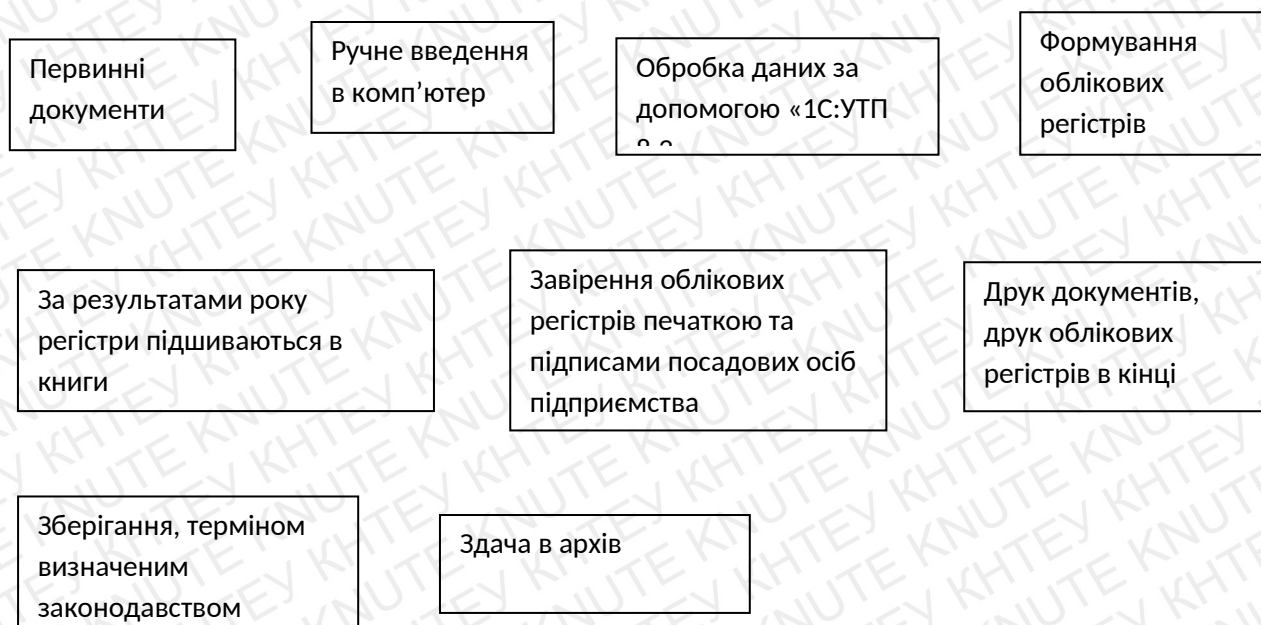
III. Етап підсумкового обліку: процес узагальнення аналітичних даних поточного обліку в бухгалтерській звітності, закриття бухгалтерських рахунків, складання реєстрів синтетичного обліку.

На підприємстві затверджено перелік первинних та зведених документів, які застосовуються підприємством у практичній діяльності й офіційно затверджені відповідними державними органами. Також існує місце зберігання (архів підприємства) первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку, виготовлених як на паперових, так і на магнітних носіях інформації. Строки зберігання встановлюються відповідно до законодавства.

Наказом керівника також затверджено графік документообороту, в

якому вказуються дата створення або одержання від інших підприємств та установ документів, прийняття їх до обліку, передача в обробку та до архіву.

Схема документообороту у ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» відображена на схемі (рис. 1.6). [3,с.58]

Рис. 1.6. Схема документообороту у ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» [3]

Документом, в якому фіксуються положення облікової політики, є Наказ про облікову політику. Наказ про облікову політику ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» наведено у дод. Л. В наказі про облікову політику містить наступні положення щодо використання виробничих запасів:

2.1. Облік запасів.

2.4.1. Облік запасів здійснювати відповідно до вимог П (С) БО 9 «Запаси». Одиницею обліку запасів визначити кожне їх найменування.

2.4.2. Оцінку при вибутті запасів здійснювати за методом ФІФО, розрахунок проводиться на кожну дату відвантаження.

2.4.3. Транспортно - заготівельні витрати (ТЗВ), пов'язані з придбанням запасів, приймати до обліку шляхом безпосереднього (прямого) включення ТЗВ до фактичної собівартості запасів (приєднання до договірної ціни запасів, приєднання до грошової оцінки вкладу до статутного (складеного) капіталу,

внесений у формі матеріально - виробничих запасів, приєднання до ринкової вартості безоплатно отриманих запасів тощо).

Якщо не представляється можливим транспортно-заготівельні витрати (крім витрат власних транспортних підрозділів) відносити на вартість конкретних одиниць запасів, ТЗВ відображають на окремому субрахунку (280 рахунок), і їх сума щомісяця розподіляється між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця і сумою запасів, які вибули за звітний місяць.

Для визначення суми транспортно-заготівельних витрат, що відноситься на запаси, які вибули, розраховується середній відсоток транспортно-заготівельних витрат за формулою:

$$\text{ТЗВ (відсоток)} = \frac{\text{ТЗВ}_{\text{пм}} + \text{ТЗВ}_{\text{м}}}{\text{З}_{\text{пм}} + \text{З}_{\text{м}}} \times 100, \quad (1.2)$$

де ТЗВ (відсоток) - середній відсоток транспортно-заготівельних витрат;

ТЗВ_{пм} - сума залишку транспортно-заготівельних витрат на початок звітного місяця;

ТЗВ_м - сума транспортно-заготівельних витрат за звітний місяць;

З_{пм} - сума залишку запасів на початок місяця;

З_м - сума запасів, які надійшли за звітний місяць.

Сума транспортно-заготівельних витрат, яка відноситься до запасів, які вибули, розраховується за формулою:

$$\text{ТЗВ}_{\text{в}} = \text{ТЗВ (відсоток)} \times \text{З}_{\text{в}}, \quad (1.3)$$

де ТЗВ_в - транспортно-заготівельні витрати, які відносяться до запасів, які вибули;

З_в - сума запасів, які вибули.

Отримана сума транспортно-заготівельних витрат списується на ті ж рахунки, на які списуються вибули запаси.

Особливості обліку ПДВ під час придбання запасів встановлюються

нормами пп. 139.1.6 ПКУ. У випадку з ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» згідно з пп. 139.1.6 ПКУ суми ПДВ, сплачені у складі ціни запасів під час їх купівлі, не включаються до складу витрат підприємства — платника податку на прибуток і ПДВ. Це означає, що собівартість запасів при їх оприбуткуванні, обліку та вибутті не включає в себе суми ПДВ. Ті ж підприємства, які не є платниками ПДВ, навпаки — суму ПДВ включають до собівартості запасів під час їх обліку згідно з абзацом другим пп. 139.1.6 ПКУ.

Якщо підприємство (платник податку на прибуток і ПДВ) одночасно продає запаси, які оподатковуються ПДВ за ставкою 20%, 0% та які звільнені від обкладення ПДВ або не є об'єктом обкладення цим податком, йому потрібно окремо визначати суму «вхідного» ПДВ, що припадає на звільнені або неоподатковувані операції. Ця сума ПДВ включається до собівартості проданих запасів так само, як у неплатників ПДВ (абз. 3 пп. 139.1.6 ПКУ).

Якщо платник ПДВ визначає базу оподаткування для нарахування податкових зобов'язань з ПДВ, виходячи з винагороди (маржинального прибутку або маржі) (статті 207, 210 ПКУ), то весь «вхідний» ПДВ, сплачений у складі витрат на придбання запасів, включається до їхньої собівартості у момент їх списання під час їх продажу або отримання доходу від діяльності, в якій ці запаси були використані (абз. 4 пп. 139.1.6 ПКУ). Тобто поточний облік запасів ведеться так само, як і неплатниками ПДВ, а суми ПДВ до сплати визначаються безпосередньо зі суми винагороди або маржі, без використання загального механізму зменшення суми податкових зобов'язань на суму податкового кредиту.

Для узагальнення інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» проведемо аналіз фінансових результатів його діяльності. Основним джерелом даних для аналізу є форма № 1-м, 2-м Звіт про фінансові результати. Форму та зміст цього реєстру наведено в додатках Г1-Г.5.

Аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» за 2013-2017 рр. (табл. 1.3) показаний в таблиці додатку Г1.

Таблиця 1.3

Аналіз фінансових результатів ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» за 2013-2017рр.

Показники	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення, (+,-)		Відхилення, %	
						2017/ 2015	2017/ 2016	2017/ 2015	2017/ 2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Чистий дохід (виручка) від реалізації робіт, послуг	214,1	275,7	226,2	415,4	455,4	229,2	40	101,33	9,62
Інші операційні доходи	0,0	14,3	0,0	0,0	31,5	0,0	-31,5	0,00	0,00
Інші доходи	0,0	0,7	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Разом чисті доходи	214,1	290,7	226,2	415,7	486,9	263,4	73,9	115,25	17,13
Собівартість реалізації робіт, послуг	90,8	143,1	73,9	199,7	211,2	137,3	11,5	185,79	5,76
Інші операційні витрати	125,0	150,5	151,7	216,0	275,7	106	41,7	69,87	19,30
Інші витрати	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00
Разом витрати	215,8	293,6	225,6	415,7	486,9	261,3	71,2	115,82	17,13
Фін. результат до опод.	-1,7	-2,9	0,6	0,0	0,0	-0,6	0,00	0,00	0,00
Податок на прибуток	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00
Чистий прибуток (збиток)	-1,9	-3,1	0,06	0,0	0,0	-0,06	0,00	0,00	0,00

Як видно з таблиці табл.1.3, протягом 2013-2017 років показники діяльності підприємства ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» зазнали позитивних змін. Чиста виручка від реалізації в 2017 році збільшилась порівняно з 2016 роком на 40 тис. грн. (9,62%).

Разом чисті доходи ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» в 2017 році склали 486,9 тис. грн., що більше проти 2016 року на 73,9 тис. грн. (17,3%), що є позитивним результатом. За цей час витрати ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» також збільшились проти 2016 року на 115,82 тис. грн. (17,3%). Це призвело до зменшення

фінансового результату до оподаткування в 2017 році проти 2015 року на 60 тис. грн. (-100%).

Чистий збиток ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» в 2014 році склав 3,1 тис. грн. проти 1,9 тис. збитків в 2013 році.

Аналіз основних показників фінансового стану ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» за 2013-2017 рр. наведено в табл. В.2.

Таким чином, у 2017 році порівняно з 2015 роком у ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» спостерігається збільшення коефіцієнтів ліквідності, але Коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився в 2017 році на 0,1 проти 2016 року, що вказує на зменшення спроможності підприємства розраховуватися за своїми зобов'язаннями перед контрагентами.

Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності в 2017 році складає 107,3, що вказує фінансову залежність підприємства від зовнішніх джерел, так як нормативне значення цього коефіцієнта 0,5-2.

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) в 2017 році склав 1,29, що на 0,48 більше проти 2016 року. Граничне значення коефіцієнта покриття – 1.

Коефіцієнт автономії (коефіцієнт концентрації власного капіталу) – визначає частку коштів, інвестованих в діяльність підприємства його власниками та показує ступінь незалежності фінансового стану підприємства від позичених коштів. Коефіцієнт автономії розраховується як відношення власного капіталу до загального капіталу (валюта балансу). В ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» коефіцієнт автономії в 2017 році зменшився порівняно з 2016 роком на 0,03 і склав 0,8. Зменшення значення цього коефіцієнту свідчить про збільшення фінансових труднощів в майбутньому та зменшення власних резервів для погашення фінансових обов'язків підприємства. Виходячи з практичного досвіду, значення коефіцієнту автономії менше 0,5 свідчить про недостатньо стійке фінансове становище підприємства, оскільки підприємство не може здійснювати платежі передусім за рахунок власних коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності показує наскільки активи підприємства фінансуються за рахунок позичкових коштів та розраховується як відношення

загального капіталу (валюта балансу) до власного капіталу або як відношення позичкових коштів до загального капіталу. Коефіцієнт фінансової залежності в 2017 році збільшився порівняно з 2016 роком на і склав -24,8. Надто велика частка позичкових коштів знижує платоспроможність підприємства, підриває його фінансову стійкість та, власне, знижує довіру до нього з боку партнерів і зменшує ймовірність отримання кредитів. Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до коефіцієнта автономії.

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» в 2017 році зріс порівняно з 2016 роком на 0,04 і склав 1,04. Чим менше значення цього коефіцієнту, тим більша залежність підприємства від позичкових коштів.

На основі аналізу показників фінансової стійкості ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» можна зробити висновок про не достатню забезпеченість підприємства власним капіталом та фінансову залежність від зовнішніх джерел фінансування.

В ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» 2017 році, порівняно з 2013-2016 роками, відбулось зменшення показників оборотності активів та власного капіталу, що є негативним результатом. Період обороту активів підприємства у 2017 році порівняно з 2016 роком зменшився на 53 дні, а період обороту капіталу на 7 днів. Рівень ділової активності ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» можна охарактеризувати як незадовільний.

Показники рентабельності в 2017 році зменшилися порівняно з 2013-2016р., що свідчить про зменшення ефективності діяльності підприємства.

Таким чином, проведений аналіз показників фінансового стану ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» свідчить про недостатньо стійке фінансове становище підприємства, оскільки підприємство не може здійснювати платежі передусім за рахунок власних коштів. Надто велика частка позичкових коштів знижує платоспроможність підприємства, підриває його фінансову стійкість та, власне, знижує довіру до нього з боку партнерів і зменшує ймовірність отримання кредитів.

Отже, в даному питанні ми розглянули передумови організації та методології обліку, контролю та аналізу виробничих запасів власного виробництва ТОВ

«НВО Сінепс-Інвест», з'ясували мету діяльності та організаційну структуру підприємства. Дізналися про те, що весь обліковий процес складається з трьох етапів: первинного, поточного та підсумкового. В даному питанні розглянута схема документообороту та положення з наказу про облікову політику, щодо використання виробничих запасів, тож можна сказати, що організація обліку на підприємстві знаходиться в належному вигляді і ведеться з дотриманням законів України.

На бухгалтерський облік в Україні покладено три основні функції: облікову, аналітичну та контрольну. Облікова функція обліку є функціональною підсистемою, яка забезпечує зворотній зв'язок у всій управлінській системі. Облік накопичує інформацію про рух матеріальних та грошових ресурсів, їхній склад, кадри та забезпечує систему управління на господарському та зовнішньому рівнях. Контрольна та аналітична функції сприяють збереженню власності господарства та забезпечують надходження коштів до бюджетів та фондів. Контрольна функція бухгалтерського обліку має важливе значення не тільки окремо від інших функцій, а й як засіб економічної дії на якість роботи товариства [55,с.125].

Це означає, що облік має не тільки попереджувати про негативні аспекти в діяльності, неефективне застосування ресурсів, але і забезпечити уникнення утворення таких явищ, шляхом правильної організації роботи облікової служби підприємства.

На рівні господарства аналіз інформації надає можливість приймати рішення з розвитку та вдосконаленню виробничих процесів зі зниженням витрат.

Зовнішня інформація надає можливість державі приймати рішення на макрорівні, з метою покращення роботи окремих підрозділів виробництва, розвитку регіонів та держави у сукупності, вирішення фіскальних проблем, таких як забезпечення надходжень до бюджету та фонди необхідних коштів.

Отже, найбільш необхідну та першочергову роль бухгалтерський облік відіграє в інформаційному забезпеченні виробничих процесів та є часткою

системи управління. Головним завданням обліку, що випливає з цього – забезпечення достовірною, правдивою та своєчасною інформацією для ухвалення управлінських рішень різними структурами господарства та зовнішніми користувачами. Потреба та важливість функцій потребує постійного вдосконалення бухгалтерського обліку [26,с.47].

Даючи оцінку інформації, яку містить будь-яка звітність, потрібно вернути увагу на дотримання наступних правил:

- 1) вигідна та корисна інформація для досягнення зазначених цілей підприємства; достатня кількість інформації, для багатого функціонального користування;
- 2) своєчасність представлення інформації.

Загальна концепція інформаційних технологій, ґрунтується на тому, що вирішальним фактором для підприємства є надання відповідної інформації відповідним користувачам у необхідний період часу. Важлива актуальність даних, а не отримана в минулому; корисна при плануванні, контролі та ухваленні рішень; зрозумілість, економічність та сумісність з іншою інформацією господарства.

Важливість бухгалтерського обліку, вагомість виконуваних бухгалтерським обліком функцій потребують постійного оновлення. На даному етапі однією з першочергових задачею в організації обліку є започаткування прогресивних форм обліку, заснованих на використанні прогресивних комп'ютерних технологій [24,с.47].

Важливе практичне значення та виробничу спрямованість мають питання обліку, оподаткування та аналізу запасів, оскільки це є передумовою подальшого розвитку виробництва на підприємствах. Належним чином організований облік виробничих запасів, тобто якісна проінформованість про їх наявність та рух, має суттєве значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства та в контролі за зберіганням матеріальних цінностей.

Висновки до розділу 1

На підставі дослідження теоретико-методичних основ обліку, оподаткування та аналізу виробничих запасів можна зробити наступні висновки.

1. Сутність запасів розкривається як за загальноекономічним, так і обліковим підходом. Обліковий підхід передбачає зв'язок запасів з іншими об'єктами бухгалтерського (фінансового) обліку. Так, за обліковими стандартами запаси – активи, які: утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством/установою. Важливе значення для правильного обліку та подальшого аналізу виробничих запасів має їх визнання, оцінка та класифікація. Загальноприйнятою в теперішній час є класифікація запасів, визначена у національних П(С)БО, які не суперечать МСФЗ. Поглиблення цієї класифікації міститься в Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку.

Незважаючи на те, що визнання та оцінка виробничих запасів втілює в собі безліч методів, підприємство обирає для себе найпростіший, який би легко можна було поєднати з нашим законодавством. Отже, вибір підприємством оптимального методу оцінки запасів буде сприяти збільшенню оборотних коштів, залученню інвестицій, що в підсумку дає можливість отримати більші прибутки та в цілому покращити фінансовий стан підприємства.

2. Проведений огляд економіко-правової бази показав «багатогранність» законодавчо-нормативних актів, що регулюють порядок обліку та контролю виробничих запасів. Дослідження запасів викликають постійну увагу з боку фахівців з бухгалтерського обліку та аналізу що свідчать чисельні публікації вітчизняних та зарубіжних авторів по відповідній тематиці. Така відмінність між трактуваннями свідчить про те, що розкриття суті будь-якої економічної категорії

залежить від обраного підходу до її визначення. Пропонуємо вважати виробничими запасами сукупність предметів праці, які знаходяться на підприємстві у вигляді складських запасів основних та допоміжних матеріалів, а також палива, запасних частин, зворотних відходів, тари та інших матеріалів, які призначені для використання як у виробничому процесі так і для будь-яких інших потреб підприємства за умови їх повного споживання у одному операційному циклі.

3. Дослідження практичних аспектів обліку, оподаткування та економічного аналізу виробничих запасів проводились на основі ТОВ «НВО Сінепс-Інвест», що займається виробництвом іншої хімічної продукції. Організацію бухгалтерського обліку ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» здійснює на основі самостійно визначеної облікової політики. Отже, в даному питанні ми розглянули передумови організації та методології обліку, оподаткування та аналізу виробничих запасів на ТОВ «НВО Сінепс-Інвест», з'ясували мету діяльності та структуру підприємства. Дізналися про те, що весь обліковий процес складається з трьох етапів: первинного, поточного та підсумкового. В даному питанні розглянута схема документообороту та наказ про облікову політику, щодо використання виробничих запасів, тож можна сказати, що організація обліку на підприємстві знаходиться в належному вигляді і ведеться з дотриманням законів України.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організація обліку операцій з виробничими запасами підприємства

Бухгалтерський облік виробничих запасів є одним з найбільш трудомістких розділів обліку, оскільки оперує десятками, сотнями, а часом і тисячами найменувань запасів. Крім того, облік запасів є ніби довгим ланцюжком операцій, який зв'язує воєдино облік розрахунків з постачальниками і підрядчиками, підзвітними особами, облік запасів на складі і так далі до обліку розрахунків з покупцями і замовниками.

Проблеми обліку виробничих запасів в сучасних умовах набувають особливої актуальності в зв'язку з потребою швидкої і достовірної інформації. Процес відображення їх в обліку, який складався роками не задовольняє інформацією управлінський персонал. Тому станом на сьогоднішній день важливим є вирішення питання пристосування сучасної системи обліку виробничих запасів на підприємствах до вимог оптимізації оперативності та достовірності надання інформації для потреб менеджменту з метою раціоналізації управління такими активами та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цілому.

Дані проблеми значною мірою допомагають вирішити інформаційні технології (система методів і способів пошуку, збору, накопичення, зберігання й обробки інформації на основі застосування обчислювальної техніки).

Використання обчислювальної (комп'ютерної) техніки та створення на цій основі автоматизованих робочих місць (АРМ) складських працівників, та працівників обліку забезпечить:

- прискорення опрацювання даних первинних документів;
- зменшення обсягу робіт з одноманітними операціями;
- деталізацію аналітичного рівня обліку запасів;

- автоматизацію формування звітних форм;
- відмову від користування типографськими бланками первинних документів і звітності.

Неодмінною умовою вдосконалення управління є докорінна реконструкція його технічної та інформаційної бази на основі автоматизованої системи обліку, контролю й аналізу з використанням автоматизованих робочих місць бухгалтера (АРМБ).

Одним з найважливіших завдань у цій справі є подальший розвиток і вдосконалення інформаційних систем підприємств із використанням нових засобів управління та сучасних технічних засобів. Відповідно до цього має змінитися роль бухгалтерського обліку, а отже, методологічні та методичні його аспекти потребуватимуть коригування. Бухгалтерський облік і облікова інформація в умовах автоматизованої системи обробки інформації використовуються значно ширше, ніж у разі ручної обробки даних. Змінюється й цільове призначення бухгалтерського обліку. Він дедалі більше стає складовою управлінської системи підприємства.

Процес автоматизації бухгалтерського обліку має розвиватися за умови комплексного, системного та цілеспрямованого підходу з орієнтацією на потреби відповідної ланки управління підприємства.

Необхідно враховувати, що впровадження бухгалтерської програми буде вважатись удосконаленням обліку лише тоді, коли в результаті такого впровадження підвищиться ефективність і поліпшиться якість ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Застосування комп'ютерних технологій в бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів і суттєво покращує його організацію на підприємстві. Така можливість пов'язана з тим, що автоматизований спосіб обробки облікових даних потребує формального і чіткого опису облікових процедур у формі алгоритмів, що налагоджує порядок виконання своїх повноважень обліковцями.

Обліковий процес можна розбити на кілька підпроцесів, де кожен виступає як визначене облікове завдання, яке необхідно реалізувати. При цьому потрібно враховувати, що кожне завдання наперед визначає набір інформаційних зв'язків. Усе це потребує попередньої класифікації загальної сукупності об'єктів, які обліковуються, котрі необхідно закласти в базу даних бухгалтерської програми.

Порівняємо три популярні програмні продукти, за допомогою яких є можливим автоматизація обліку на ділянці запасів за критеріями підбору до потреб конкретного підприємства (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

Порівняльна характеристика програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку

№ з/п	Критерії підбору	Програмні продукти		
		“1 С: Бухгалтерія 8.2”	“Парус - Предприятие 7.11”	“Галактика”
1	Клас програми	Універсальна бухгалтерська програма	Комплекс пов'язаних АРМ	Управлінська система
2	Призначення	Для автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах різних галузей	Програма для ведення бухгалтерського обліку	Програма для комп'ютеризації управлінської діяльності, що містить контур бухгалтерського обліку
3	Група споживачів	Бухгалтерія, в якій здійснено чіткий розподіл функцій між працівниками, менеджера різних рівнів управління	Бухгалтерія, в якій здійснено чіткий розподіл функцій між працівниками	Бухгалтерія, управлінці

Продовження табл.2.1

4	Об'єкт обліку	Великі підприємства різних галузей діяльності	Малі та середні за розмірами підприємства різних галузей діяльності	Великі підприємства, багатогалузеві корпорації
5	Спосіб реалізації облікових функцій	Перевага надається введенню операції за шаблонами та за допомогою документів	Перевага надається введенню операцій за шаблонами	Перевага надається введенню операції за шаблонами
6	Комплексність виконання функцій	Інтегрована програма зведеного обліку	Комплекс пов'язаних АРМ	Комплекси пов'язаних АРМ

Розглянувши програмні продукти видно, що кожна з них має свої переваги та недоліки, тож кожне підприємство самостійно обирає для себе найкращий варіант. Також з табл. 4.1 можна відмітити, що програма «Галактика» призначена для управлінського обліку, «Парус - Предприятие 7.11» - для бухгалтерського обліку, а «1 С: Бухгалтерія 8.2» - універсальна бухгалтерська програма

На підприємстві ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» бухгалтерський облік ведеться за допомогою програми "1С:Підприємство 8.2", яка відповідає прийнятій на сьогоднішній день методології бухгалтерського і податкового обліку в Україні і забезпечує представлення інформації про організацію керівникам, бухгалтерам, менеджерам та зовнішнім користувачам – податковим органам або інвесторам.

Розглянемо використання можливостей програми для обліку використання виробничих запасів:

1) При видачі замовлення на виробництво комірник отримує зміст замовлення в якому вказані норми матеріальних затрат необхідні для виробництва даного замовлення. Після того, як комірник відібрав необхідні матеріали зі складу на виробництво дані подаються до бухгалтерії, де формується накладна на переміщення. Після цього виробничі запаси знаходяться на виробництві до того моменту, поки не буде показаний випуск продукції на склад готової продукції.

2) Після виготовлення готових виробів замовлення віддається на склад, де і перевіряють готовність замовлення та приймають його на зберігання, а дані

про прийняту продукцію передаються в бухгалтерію. На основі отриманих даних робиться звіт про виробництво за зміну .

Одночасно з цим звітом формується накладна вимога на відпуск, в якій і списуються всі матеріали з виробництва, що пішли на виготовлення даного замовлення.

- 3) Одним із видів вибуття запасів можна вважати їхній продаж.
- 4) Не всі запаси, які використані для виробництва замовлення списуються за допомогою встановлених норм, а є ще і допоміжна сировина та матеріали.
- 5) Після проведених дій необхідно передивлятися карточки запасів на складі, для того щоб всі вибуття виробничих запасів здійснювалися за наявності матеріалів на складі

Результати поточної діяльності відображаються в журналі реєстрації складських документів

Наприклад, в журналі складських документів, відображається реєстрація видаткових накладних, накладних на внутрішнє переміщення, накладна – вимога, списання виробничих запасів та інші. Також можна відкрити журнал в якому відображаються документи одного типу.

Обчислювальна техніка суттєво підвищує якість обробки облікової інформації. При цьому застосування комп'ютерів змінює зміст та організацію праці облікового персоналу: зменшується кількість ручних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення реєстрів та звітних форм. Облікова праця стає більш творчою, спрямованою на організацію й удосконалення обліку. Розвиток інформаційних технологій бухгалтерського обліку за останні роки йде все більш зростаючими темпами.

Функціонування управлінських інформаційних систем і технологій обліку є невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства. Це надає широкі можливості для своєчасного, відображення документів і господарських операцій, виключення арифметичних помилок та відтворення первинних звітних

документів, а також дозволяє виконати аналіз фінансового стану підприємства і надати результати в зручній і наглядній формі.

Ефективне використання управлінських інформаційних систем і технологій обліку на підприємстві дозволяє швидко проводити збір та обробку інформації, здійснювати її аналіз, сформувати необхідні звітні дані для внутрішніх та зовнішніх потреб підприємства, що дозволить управлінському персоналу вчасно приймати виважені управлінські рішення.

Сучасні економічні інформаційні системи створені для обробки великих обсягів інформації при жорстких обмеженнях на час видачі результатів. Вони мають складну формалізацію процедур прийняття рішення для більшості задач, високий ступінь інтеграції елементів, які входять до складу системи, значну кількість зв'язків між елементами, характеризується гнучкістю і можливістю модифікації.

Автоматизоване оброблення даних з обліку виробничих запасів охоплює розв'язання таких під задач:

1. Облік надходження матеріальних цінностей на склад.
2. Облік руху матеріальних цінностей на складі.
3. Облік нестач та надлишків матеріальних цінностей у місцях зберігання та експлуатації.
4. Облік руху малоцінних та швидкозношуваних предметів в експлуатації.
5. Облік переоцінки матеріальних цінностей.
6. Облік наявності та руху дорогоцінних металів.
7. Облік наявності та руху матеріалів, малоцінних та швидкозношуваних предметів в експлуатації.
8. Облік вибуття матеріальних цінностей.

Одним із напрямів підвищення контрольних функцій обліку операцій з матеріальними запасами є удосконалення складання й обробки первинної документації. Суть полягає в тому, що, по-перше, всі первинні документи щодо надходження та витрачання матеріальних запасів вводяться й обробляються за

допомогою програми, внаслідок чого відпадає необхідність переносити дані з первинних документів в облікові реєстри; по-друге, одні й ті ж дані можуть автоматично потрапляти в різні документи, які є взаємопов'язаними [65].

Недостатньо комп'ютерна техніка використовується при проведенні інвентаризації та оформленні її результатів. У результаті навіть на тих підприємствах, де автоматизація бухгалтерського обліку знаходиться на досить високому рівні, комп'ютерна техніка в процесі інвентаризації не використовується. Тому доцільним є впровадження в практику проведення інвентаризації та визначення її результатів використання типових програм бухгалтерського обліку (наприклад, "1С:Бухгалтерія") та електронних таблиць „Excel”, які використовуються на промислових підприємствах [67].

Таким чином, особливості виробництва в сучасних умовах вимагають детального аналітичного та кількісного обліку виробничих запасів. Ці особливості полягають в тому, що матеріальні запаси обліковуються не тільки за кількістю та сумою, а й за окремими складами, змінами, за матеріально відповідальними особами та іншими об'єктами [67].

Усе це вимагає від бухгалтерів, комірників, інших відповідальних осіб і, в першу чергу, керівників підприємства вжити заходів щодо удосконалення та підвищення ефективності обліку матеріалів, для чого пропонуємо заходи для удосконалення бухгалтерського обліку виробничих запасів:

1. Потрібна обґрунтована нормативна база матеріальних затрат, яка надає можливість визначити залежність між матеріальними затратами й обсягом випущеної продукції, що дозволяє посилити аналітичність обліку матеріальних затрат та підвищити оперативність контролю за використанням виробничих запасів. Усе це особливо важливо в умовах інтегрованої системи обробки даних, належної організації нормативного забезпечення з обліку матеріалів та створення функціональної підсистеми управління виробничими запасами.

2. Для вирішення питань, пов'язаних з веденням обліку та здійсненням внутрішньогосподарського контролю виробничих запасів, важливе значення має

впровадження засобів автоматизації, що надасть можливість ефективно вирішувати такі важливі питання, як:

- підвищення достовірності й оперативності інформації про залишки та рух виробничих запасів;
- впорядкування системи документального забезпечення всіх операцій;
- своєчасне й оперативне вирішення питань контролю за надходженням, зберіганням та затратами виробничих запасів.

3. Необхідним є врахування як внутрішніх факторів, що зумовлені характером та особливостями діяльності самого підприємства, так і факторів, що пов'язані з методикою вирішення завдань бухгалтерського обліку та контролю [67].

Застосування інформаційних систем бухгалтерського обліку на підприємстві є одним з найважливіших завдань. Фінансова звітність підприємства є основою оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства, вона повинна своєчасно та оперативно надаватися за вимогою різним користувачам. Тому переведення всієї бухгалтерської паперової роботи в площину сучасних управлінських інформаційних систем і технологій дозволяє підвищити якість роботи бухгалтерії, зменшити кількість технічних помилок, які можуть виникати при ручному введенні даних, полегшити контроль фінансово-господарської діяльності підприємства, вчасно відчувати зміни ринку і мати можливість швидко на них реагувати, підвищити ефективність управління підприємством, і, як наслідок, його роботи в цілому.

Застосування бухгалтерської програми дає можливість отримувати оперативну і якісну інформацію з обліку господарських операцій. Це позитивно впливає на роботу всього підприємства, яке працює в ринкових умовах, що значно підвищує рівень управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Поліпшується організація і знижується трудомісткість ведення обліку, підвищується продуктивність праці облікового персоналу, знижуються витрати на ведення обліку.

Від правильно організованого фінансового обліку операцій з виробничими запасами залежить правильність списання вартості запасів на виробництво, оцінка незавершеного виробництва, відображення їх у звітності. Існують типові первинні документи з обліку руху запасів. Проте, головний бухгалтер на свій розсуд повинен визначатися з тим, які документи доцільно використовувати саме на його підприємстві, враховуючи розміри та специфіку підприємства.

Первинний документ є основою бухгалтерського, податкового і статистичного обліку. Всі первинні документи відображають процеси придбання запасів, засобів праці, процеси виробництва і реалізації, його доходи, витрати.

Первинний облік є початковою стадією господарського обліку, на якій відбувається фіксування господарської операції в первинному документі, її зміна і реєстрація.

Документальне оформлення надходження матеріальних, сировинних і паливних ресурсів, їх наявності та витрачання - досить складний процес, адже структура документообігу повинна бути такою, щоб забезпечувати вчасне надходження необхідної інформації як для обліку, так і для контролю та оперативного управління рухом виробничих запасів.

Одним з основних завдань обліку виробничих запасів є правильне та своєчасне документальне оформлення всіх операцій з їх руху. Такі операції оформляються відповідними первинними документами.

Облік виробничих запасів здійснюється за такими напрямками: кількісний і вартісний облік; облік заготівлі і придбання матеріалів та розрахунків з постачальниками; наявності і руху матеріалів на складах; використання матеріалів у процесі виробництва; реалізації матеріальних цінностей і розрахунків з покупцями.

Виробничі запаси, які надходять на підприємство, оприбутковуються матеріально відповідальними особами (завідувачами складами, комірниками та іншими особами). У ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» матеріально відповідальною особою є завідувачий складом. З метою правильної організації обліку виробничих запасів, складається договір про повну індивідуальну матеріальну

відповідальність згідно з яким,цей працівник зобов'язаний вести облік, складати і надавати у встановленому порядку товарно-грошові та інші звіти про рух та залишки довірених йому матеріальних цінностей, а також брати участь у інвентаризації довірених йому запасів, тобто сприяти збереженню матеріалів. На підприємстві є список посадових осіб, які мають право підписувати документи на отримання і видачу зі складів матеріалів, давати дозвіл (пропуск) на вивезення з підприємства матеріальних цінностей.

На ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» у процесі виробництва продукції використовується значна кількість матеріалів та інших виробничих запасів: сировина, основні та допоміжні матеріали, паливо, куповані напівфабрикати, комплектуючі вироби, тара, запасні частини тощо. В подальшому з сировини виготовляється така продукція: вогнегасники вуглекислотні, порошкові вогнегасники, рукава пожежні, стенди, щити, ломи, багри та інші.

Для зберігання виробничих запасів на підприємстві знаходяться складські приміщення з відповідним обладнанням, пристосуваннями (стелажами, полицями, ящиками), вимірювальними приладами (міри, ваги). Матеріали на складах розміщуються за секціями, а всередині останніх – за окремими групами і типом, сорторозмірами (на полицях, у штабелях, стелажах, засіках тощо), аби можна було швидко їх прийняти, видати й перевірити наявність. У місцях зберігання на кожному виді виробничих запасів прикріплюють ярлик, на якому наведено дані про місцезнаходження відповідного матеріалу.

Особливістю бухгалтерського обліку є суцільне і безперервне спостереження за всіма господарськими операціями, що здійснюються на підприємстві. З метою забезпечення такого спостереження на ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» кожен господарську операцію оформлюють відповідним документом.

Спосіб оформлення господарських операцій документами має назву документація. Документація є важливим елементом методу бухгалтерського обліку: вона використовується для первинного спостереження за господарськими операціями і є обов'язковою умовою для відображення їх в обліку.

Порядок документального оформлення господарських операцій та вимоги щодо складання документів регламентуються Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку[57].

Первинні документи з обліку виробничих запасів можна розділити на:

- документи з надходження та оприбуткування запасів;
- документи із складського обліку і внутрішнього переміщення запасів ;
- документи, які використовуються в обліку використання виробничих запасів .

Дані, відображені в документах, систематизуються на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку за допомогою подвійного запису. Крім того, для забезпечення своєчасного відображення господарських операцій у регістрах бухгалтерського обліку, на підприємстві чітко визначені терміни передачі документів з обліку запасів до бухгалтерії.

Класифікація документів з надходження та оприбуткування запасів ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» наведена в табл.2.2

Таблиця 2.2

Класифікація документів з надходження та оприбуткування запасів ТОВ «НВО Сінепс-Інвест»

Назва документа	Призначення документа
Товарно-транспортна накладна (ф. № 1 - ТН)	Це - комбінований документ, що складається з трьох самостійних розділів: відомості про вантаж, вантажно-розвантажувальні роботи, інша інформація
Рахунок-фактура	Розрахунковий документ, що виписується постачальником на ім'я покупця на кожен партію відвантажених запасів

Продовження табл. 2.2

Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей	Документ є підставою для списання товарно-матеріальних цінностей, для оприбуткування їх підприємством-одержувачем і для дозволу на вивіз із території підприємства постачальника, а також для їх складського, оперативного і бухгалтерського обліку
Довіреність	Застосовуються для одержання виробничих запасів від постачальника через довірену особу
Акт закупки товарно-матеріальних цінностей	Застосовується при закупівлі запасів підзвітними особами підприємства
Журнал обліку вантажів, що надійшли	Застосовується для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів та оприбуткуванням їх на склад підприємства
Прибутковий ордер (ф. № М-4)	Застосовуються для обліку матеріалів, що надходять на підприємство від постачальників або з переробки
Акт про приймання матеріалів (ф. № М-7)	Документ складається у випадках розбіжностей за кількістю і якістю виробничих запасів, що надійшли, із даними супроводжуючих документів (пред'явлених до оплати) і є підставою для пред'явлення претензій постачальнику й оприбуткування виробничих запасів, що надійшли. Застосовується також у разі приймання запасів, що надійшли без документів

Матеріально відповідальна особа (завідувач складу, комірник), приймаючи запаси на складі, здійснює перевірку відповідності даних документів постачальника фактичній наявності цінностей. У разі повної відповідності здійснюється оприбуткування запасів на складі, тобто прийняття їх для зберігання. Це підтверджується складанням прибуткового ордера (форма № М-4).

Основні реквізити прибуткового ордера: номенклатурний номер, назва, гатунок, розмір, одиниця виміру, кількість за даними документів і прийнята на склад, ціна, сума, підписи того, хто здав цінності (експедитор, представник постачальника тощо), і того, хто прийняв (завідувач складу, комірник).

Прибутковий ордер (ф. № М-4) використовується для оприбуткування запасів, які надходять, як правило, на центральний склад підприємства. Запаси

надходять від постачальників або підрядників, юридичних або фізичних осіб, від підзвітних осіб, від виробничих підрозділів підприємства, включаючи продукцію власного виробництва тощо.

При отриманні запасів безпосередньо від постачальників, довезеним їхнім транспортом або транспортом сторонньої організації безпосередньо на склади підприємства “Прибутковий ордер” не оформляється, оскільки документом, що оформляє надходження запасів на склад підприємства, у цьому разі є “Товарно-транспортна накладна”.

Всі запаси, що надходять на підприємство, спочатку повинні бути оприбутковані на склад підприємства під повну матеріальну відповідальність комірника і тільки після цього можуть передаватися іншим матеріально-відповідальним особам для використання у виробничо-господарській діяльності

Уразі невідповідності фактичної наявності цінностей даним документів постачальника при прийманні вантажу від залізниці (або пристані) складається комерційний акт, а при оприбуткуванні на складі — акт приймання(форма № М-7). Ці документи є підставою для пред’явлення претензії постачальнику або транспортній організації.

Надходження запасів від власного виробництва оформляється накладною, яка виписується в двох примірниках. Один використовується як прибутковий документ складу, другий — як розходний документ цеху, що здав невикористані матеріали, відходи виробництва, напівфабрикати, готову продукцію.

На підставі документів про оприбуткування здійснюються записи в картках складського обліку (форма М-12), які є реєстром аналітичного обліку запасів на складі. Ці картки виписуються в бухгалтерії підприємства і передаються на склад. Записи по кожній операції руху (надходження і вибуття зі складу) здійснюються комірником або завідувачем складу.

Основні реквізити картки складського обліку: назва матеріалу, коротка технічна характеристика, номенклатурний номер, норма запасу, дата запису, номер документа, на підставі якого здійснено оприбуткування або видача

матеріалу, від кого одержано або кому видано, надходження, видаток, залишок після кожної операції.

Після оприбуткування запасів на складі документи постачальників разом з прибутковими ордерами передаються до бухгалтерії для записів у системі рахунків бухгалтерського обліку.

Від правильності документального оформлення операцій з надходження виробничих запасів на підприємстві ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» залежить правильне віднесення їх вартості на витрати виробництва, а також реальність оцінки незавершеного виробництва та його відображення у звітності. Відповідно до виробничої програми і норм витрат підприємства визначають потребу у виробничих запасах. Вони можуть бути придбані, виготовлені власними силами, внесені до статутного капіталу, одержані безоплатно, придбані в результаті обміну тощо.

Класифікація документів із складського обліку і внутрішнього переміщення запасів ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» наведена в табл.2.3

Таблиця 2.3

Класифікація документів із складського обліку і внутрішнього переміщення запасів ТОВ «НВО Сінепс-Інвест»

Назва документа	Призначення документа
Картка складського обліку матеріалів (ф. № М-12)	Застосовується для оперативного обліку руху запасів по складу (коморі)
Матеріальний ярлик (ф. №М-16)	Застосовується для характеристики матеріалів кожного номенклатурного номера за місцем зберігання, слугує для матеріальних цінностей паспортом
Регістр прийняття - здачі документів (ф. № М-13)	Використовується для реєстрації прибуткових і видаткових документів, які здаються до бухгалтерії

Продовження табл. 2.3

Відомість обліку залишків матеріалів	Використовується для контролю взаємозв'язку
--------------------------------------	---

на складі (ф.№ М-14)	складського та бухгалтерського обліку
Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу (ф.№ М-18)	Складається завідуючим складом (комірником) у разі виявлення відхилень фактичного залишку виробничих запасів від встановлених норм
Матеріальний звіт (ф.№ М-19)	Складається матеріально відповідальною особою і передається в бухгалтерію; відображає рух запасів на складі за певний період

Операції з обліку використання виробничих запасів на досліджуваному підприємстві оформлюються такими основними документами, що наведені у табл.2.4:

Таблиця 2.4

Класифікація документів, що необхідні для обліку використання виробничих запасів на ТОВ «НВО Сінепс-Інвест»

Найменування документа	Класифікаційна ознака			
	За призначенням	За порядком складання	За способом відображення операцій	За місцем складання
Накладна вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів ф. №М-11	комбінований	первинний	разовий	внутрішній
Акт списання ф. № 3-2.	виправдний (виконавчий)	первинний	разовий	внутрішній
Картка складського обліку матеріалів ф. № М-12	комбінований	первинний	накопичувальний	внутрішній
Накладна на повернення запасів постачальнику	виправдний (виконавчий)	первинний	разовий	внутрішній
Рахунок - фактура	розпорядчий	зведений	разовий	внутрішній
Видаткова накладна	виправдний (виконавчий)	первинний	разовий	внутрішній

Продовження табл. 2.4

Лімітно - забірна картка	виправдний (виконавчий)	первинний	разовий	внутрішній
Акт вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів	виправдний (виконавчий)	первинний	разовий	внутрішній

Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) ф. №М-11 використовується для обліку руху запасів всередині підприємства, їх відпуску виробничим підрозділам, господарствам підприємства, в тому числі тим, які розташовані за його межами, а також стороннім юридичним і фізичним особам (реалізація запасів стороннім організаціям). Накладну-вимогу складають у двох примірниках: перший – передають завідувачу складу для підтвердження відпуску виробничих запасів, другий – одержувачу.

Акт списання запасів за ф. № 3-2 використовується для списання запасів, що встановлені як непридатні для подальшого використання. Вищезазначений документ складається комісією, призначеною керівником ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» в двох примірниках. Перший здається в бухгалтерію, а другий залишається у матеріально-відповідальній особи. В ньому послідовно вказують по кожному найменуванню запасів: номенклатурний номер, назву матеріалів, що списуються, одиниця виміру, кількість, ціна за одиницю, вартість, термін перебування в експлуатації та підстава непридатності. Також в документі має бути зазначена причина списання та спосіб знищення. Акти затверджуються керівником у встановленому порядку.

Картку складського обліку матеріалів (форма № М-12) застосовують для обліку руху матеріалів на складі за кожним сортом, видом і розміром у номенклатурних номерах. Веде її матеріально відповідальна особа - завідувач складу матеріалів. Записи в картці здійснюють у день, коли оприбутковано або відвантажено матеріали на основі первинних документів.

У випадках, коли якість запасів, що надійшли не відповідає документам постачальника, і при цьому матеріал не був оплачений, то бухгалтер врахує

неякісний товар за балансом. Після складання акту і претензійних документів ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» оформляє накладну на повернення запасів.

Типову форму рахунку-фактури на сьогодні законодавчо не затверджено, тому на підприємстві складають його у довільному порядку. Крім того, до рахунку-фактури можна включати додаткові дані, такі як відомості про статус платника податку, інформацію про строки оплати виписаного рахунку-фактури, а також способи підтвердження оплати.

Видаткова накладна оформлюється на підставі рахунка – фактури у випадку фактичного відпуску запасів зі складу.

Лімітно – забірні картки (форма М-8, М-9, М-28 та М28а) використовуються для оформлення відпуску матеріалів, що систематично витрачаються при виготовленні продукції, а також для поточного контролю за додержанням встановлених лімітів відпуску матеріалів на виробничі потреби, та є виправдувальним документом для списання матеріальних цінностей зі складу.

Акт вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (форма М-10) використовується для обліку відпуску матеріалів понад встановленого ліміту або при заміні матеріалів і є основою для списання матеріалів зі складу.

Усі первинні документи на оприбуткування виробничих запасів перевіряються завскладом та наступного дня передаються для обробки до бухгалтерії. Документи на відпуск запасів матеріально відповідальними особами також наступного дня передаються для обробки до бухгалтерії, але заповнюються вручну завскладом.

Всі дані отримані з первинних документів, використовуючи план рахунків бухгалтерського обліку, заносяться до програми 1С Підприємство 8.2 [58].

Отже, структура документообігу повинна бути такою, щоб забезпечити вчасне надходження необхідної інформації як для обліку, так і для контролю й оперативного управління рухом матеріальних запасів.

2.2. Методика фінансового обліку операцій з виробничими запасами

На сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку є проблеми, пов'язані з організацією фінансового обліку на підприємствах промисловості. Сформовані виробничі запаси забезпечують постійність, безперервність та ритмічність господарської діяльності підприємств, гарантують їх економічну безпеку, крім того потребують великих капітальних вкладень від хімічних промислових підприємств. Тому від організації обліку виробничих запасів залежить конкурентоспроможність підприємства на ринку, точність визначення його результатів діяльності, висвітлення інформації про фінансовий стан та ефективність роботи підприємства в цілому.

Для накопичення інформації про наявність і рух виробничих запасів у ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» використовується активний рахунок 20 «Виробничі запаси», до якого відкривається вісім субрахунків:

- 201 «Сировина й матеріали»;
- 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»;
- 203 «Паливо»;
- 204 «Тара й тарні матеріали»;
- 205 «Будівельні матеріали»;
- 206 «Матеріали, передані в переробку»;
- 207 «Запасні частини»;
- 209 «Інші матеріали».[59]

Рахунок 20 «Виробничі запаси» призначений для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух належних підприємству запасів, сировини і матеріалів, будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва.

За дебетом рахунку 20 «Виробничі запаси», відображаються надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, за кредитом — витрачання на виробництво (експлуатацію, будівництво), переробку, відпуск (передачу) на сторону, уцінка тощо.

На субрахунку 201 "Сировина й матеріали" відображаються наявність та рух сировини та основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні (забудовники облік будівельних матеріалів і конструкцій ведуть на субрахунку 205 "Будівельні матеріали"). На цьому субрахунку ведеться облік основних матеріалів, що використовуються підрядними будівельними організаціями при здійсненні будівельно-монтажних, ремонтних робіт. Допоміжні матеріали, які використовуються при виготовленні продукції або для господарських потреб, технічних цілей та сприяння у виробничому процесі, також відображаються на субрахунку 201. Підприємства, що заготовляють сільськогосподарську продукцію для переробки, також відображають її вартість на цьому субрахунку.

На субрахунку 202 "Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби" відображаються наявність та рух покупних напівфабрикатів, готових комплектуючих виробів (включаючи у підрядних будівельних організаціях будівельні конструкції та вироби - дерев'яні, залізобетонні, металеві, інші), що придбані для комплектування продукції, що випускається, які потребують додаткових витрат праці з їх обробки або збирання.

На субрахунку 203 "Паливо" (нафтопродукти, тверде паливо, мастильні матеріали) обліковуються наявність та рух палива, що придбається чи заготовляється для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для вироблення енергії та опалення будівель. Тут також обліковуються оплачені талони на нафтопродукти і газ.

Якщо деякі види палива використовують одночасно і як матеріали, і як паливо, то їх можна обліковувати на субрахунку 201 "Матеріали" і на субрахунку 203 "Паливо" - за ознакою переважності використання на цьому підприємстві.

Якщо на підприємстві для технологічних та експлуатаційних потреб, для вироблення енергії та опалення будівель створюються запаси газу (у газосховищах), то їх облік ведеться на субрахунку 203.

На субрахунку 204 "Тара й тарні матеріали" відображаються наявність і рух усіх видів тари, крім тари, яка використовується як господарський інвентар, а

також матеріали й деталі, які використовують для виготовлення тари і її ремонту (деталі для збирання ящиків, бочкова клепка тощо).

Матеріали, які використовуються для додаткового обладнання вагонів, барж, суден з метою забезпечення збереження відвантаженої продукції, не відносяться до тари і обліковуються на субрахунку 201 "Сировина й матеріали".

На субрахунку 205 "Будівельні матеріали" підприємства-забудовники відображають рух будівельних матеріалів, конструкцій і деталей, обладнання і комплектуючих виробів, які належать до монтажу, та інших матеріальних цінностей, необхідних для виконання будівельно-монтажних робіт, виготовлення будівельних деталей і конструкцій.

На субрахунку 205 "Будівельні матеріали" не враховується обладнання, яке не потребує монтажу: транспортні засоби, вільно розміщені верстати, будівельні механізми, сільськогосподарські машини, виробничий інструмент, вимірювальні та інші прилади, виробничий інвентар та інше. Витрати на придбання такого обладнання, що не потребує монтажу, відображаються безпосередньо на рахунку 15 "Капітальні інвестиції" у міру надходження їх на склад чи інше місце зберігання, експлуатації.

Устаткування й будівельні матеріали, що передані підряднику для монтажу й виконання будівельних робіт, списується з субрахунку 205 на рахунок 15 "Капітальні інвестиції" після підтвердження їх монтажу й використання.

На субрахунку 206 "Матеріали, передані в переробку" обліковуються матеріали, передані в переробку на сторону та які надалі включаються до складу собівартості отриманих з них виробів. Затрати на переробку матеріалів, які оплачуються стороннім організаціям, відображаються безпосередньо за дебетом рахунків, на яких ведеться облік виробів, що отримані з переробки. Аналітичний облік матеріалів, що передані в переробку, ведеться в розрізі, що забезпечує інформацію про підприємства-переробники і контроль за операціями з переробки і відповідними витратами. Передача матеріалів у переробку відображається тільки на субрахунках рахунку 20.

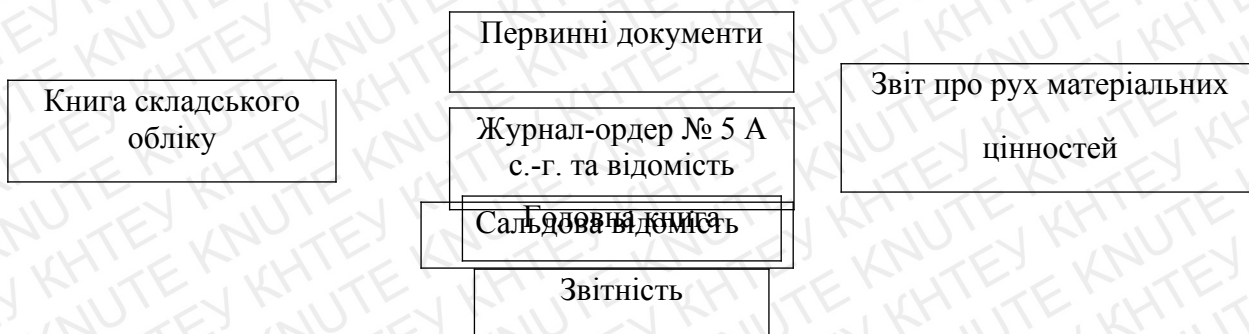
На субрахунку 207 "Запасні частини" ведеться облік придбаних чи виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, агрегатів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструменту, а також автомобільних шин у запасі та обороті. На цьому ж субрахунку ведеться облік обмінного фонду повнокомплектних машин, устаткування, двигунів, вузлів, агрегатів, що створюються в ремонтних підрозділах підприємств, на ремонтних підприємствах.

На субрахунку 209 "Інші матеріали" обліковуються бланки суворого обліку (за вартістю придбання) відходи виробництва (обрубки, обрізка, стружка тощо), невикористані матеріальні цінності, одержані від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали, паливо або запасні частини на цьому підприємстві (металобрухт, утиль), зношені шини тощо.

Надходження виробничих запасів на підприємство, їх дооцінка відображається по дебету, а витрачання виробничих запасів для потреб виробництва (експлуатації, виробництва), для переробки, відпуск (передача) на сторону, уцінка - по кредиту. Як вже зазначалося, на виробничому підприємстві можна використати чотири методи оцінки виробничих запасів: оцінка за середньозваженою собівартістю, ідентифікованої собівартості одиниці, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО) та нормативних витрат (детальніше розглянуто в підрозділі 1.1). Оскільки ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» займається виробництвом продуктів електрообладнання, та має матеріали, які мають термін придатності, то й метод вибуття запасів вибраний ФІФО. В базі 1С: Підприємство складена затверджена специфікація продукції, яку виробляє підприємство, і при випуску певної продукції миттєво заповнюється специфікація кожного виду продукції у звіт про випуск продукції. На основі даного документу формується накладна вимога, якою і списуються використані запаси на виробництво продукції.

Бухгалтерія на підприємстві ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» постійно контролює правильність ведення складського обліку відповідно до первинних документів.

Таблиця 2.5

Контроль здійснюється за графіком безпосередньо на складі в присутності матеріально відповідальної особи. Бухгалтер перевіряє правильність записів і визначення залишків, що підтверджує своїм підписом у картці. Потім за реєстром забирає первинні документи для бухгалтерської обробки.

За результатами вищезазначеного контролю картки складського обліку перетворюються з реєстрів оперативного обліку в реєстри оперативно-бухгалтерського обліку.

Щомісяця в строки, передбачені графіком документообігу, матеріально відповідальні особи складають Звіт про рух матеріальних цінностей у двох примірниках і разом із підтверджувальними документами передають до бухгалтерії. Після перевірки другий примірник звіту, підписаний бухгалтером, повертають матеріально відповідальній особі. Звіт про рух матеріальних цінностей складають окремо за кожним синтетичним рахунком (субрахунком). Матеріально відповідальні особи заповнюють тільки кількісні показники звітів, а їх таксування здійснюють в бухгалтерії згідно з П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати» [9].

Синтетичний та аналітичний облік оборотних засобів ведеться відповідно до тих форм бухгалтерського обліку, які передбачені обліковою політикою підприємства, найбільшого розвитку серед яких, поруч із журнал-головною та меморіально-ордерною, набули журнально-ордерна та автоматизована форми. Кредитові обороти по синтетичних рахунках (субрахунках) з обліку виробничих запасів, МШП, готової продукції і товарів з Журналу ордеру № 5 А с.-г.

переносять в Головну книгу. Аналітичний облік матеріальних цінностей у бухгалтерії підприємства ведуть у сальдових відомостях на підставі перевірених та протаксованих Звітів про рух матеріальних цінностей. Підсумки залишків за синтетичними рахунками (субрахунками) сальдової відомості звіряють із даними про залишки матеріальних цінностей, відображених у Журналі-ордері № 5 А с.-г. та відомості (дебет рахунків) у розрізі матеріально-відповідальних осіб. Залишки виробничих запасів, МШП, готової продукції і товарів у Журналі-ордері № 5 А с.-г. та відомості зіставляють із підсумковими даними сальдових відомостей за кожним синтетичним рахунком (субрахунком). За умов сучасних технологій значного поширення набуває комплексна автоматизація облікового процесу як головний спосіб суттєвого зниження тривалості окремих бухгалтерських процедур. Облік виробничих запасів на виробничих підприємствах, особливо складський, є однією з найбільш трудомістких ділянок унаслідок значного розмаїття їх номенклатури. Ринок бухгалтерських програм досить великий. Використання сучасних бухгалтерських програм дає можливість вести облік (бухгалтерський та податковий) декількох різних підприємств в одній інформаційній базі. У разі опису об'єкта номенклатури в довідковій системі крім назви необхідно визначити ряд додаткових властивостей. Частина з них буде у подальшому використовуватися як значення за замовчуванням у разі підстановки в реквізити документів, тобто такі властивості задаються не жорстко і можуть бути перевизначені в будь-який момент. Одним із найголовніших елементів методу бухгалтерського обліку на підприємстві є документування господарських операцій. У програмних продуктах документи призначені для зберігання основної інформації про всі події, що відбуваються на підприємстві. Вважаємо, що впровадження автоматизації на аграрних підприємствах підвищить ефективність роботи бухгалтерського апарату підприємства, зекономить витрати на обслуговування поточної діяльності та дасть змогу приймати більш раціональні управлінські рішення на основі облікової інформації. Останнім етапом облікового циклу є представлення інформації про виробничі запаси у фінансовій звітності. Так, згідно з нормами П(С) БО 9 «Запаси», у примітках до фінансової звітності

наводиться інформація про: методи оцінки запасів; балансову (облікову) вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп; балансову (облікову) вартість запасів, які відображені за чистою вартістю реалізації; балансову (облікову) вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, у заставу; суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена оцінка запасів [3]. Проте у МСБО 2 «Запаси» передбачено додатково розкривати інформацію про суму будь-якого часткового списання запасів, визнану як витрати протягом періоду; суму будь-якого сторнування будь-якого часткового списання, визнану як зменшення суми запасів, яка визнана як витрати періоду; обставини або події, що спричинили сторнування часткового списання запасів [4]. Вважаємо, що гармонізація вказаних положень міжнародного та національного стандартів підвищить інформативність приміток до фінансової звітності в частині розкриття інформації про виробничі запаси.

Типова кореспонденція рахунків наведена в таблиці 2.6

Таблиця 2.6

Типові кореспонденції обліку виробничих запасів в ТОВ «НВО Сінепс-Інвест»

№	Зміст операції	Дебет	Кредет	Сумма, грн
1	2	3	4	5
1	Надійшли виробничі запаси від постачальників	201	631	1000,00
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	200,00
3	Погашена заборгованість постачальникам за придбані виробничі запаси	631	311	1200,00
4	Видані кошти підзвіт на придбання виробничих запасів	372	301	500,00

Продовження табл. 2.6

5	Оприбутковані придбані виробничі запаси підзвітною особою	201	372	400,00
6	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	372	80,00
7	Повернений невикористаний залишок підзвітних сум в касу	301	372	20,00
8	Оприбутковані надлишки виробничих запасів, що виявлені в процесі інвентаризації	201	719	1400,00

Таким чином, однією із найважливіших передумов ефективного управління формуванням та використанням ресурсного потенціалу господарюючих суб'єктів є раціональна побудова бухгалтерського обліку надходження, руху та використання їх виробничих запасів. В виробничих підприємствах склалася низка галузевих особливостей, передусім специфіка кругообігу капіталу, яка має свій вплив на організацію системи обліку та контролю за рухом виробничих запасів, що слід врахувати під час розроблення облікової політики господарських формувань. Установлено методичні аспекти побудови бухгалтерського обліку з урахуванням його нормативно-правового забезпечення на глобальному, національному та локальному рівнях, задля ефективності якого слід досягти методологічної точності та доцільності у використанні методів оцінки виробничих запасів, відображення операцій з ними у первинному обліку, використання прогресивних форм обліку, що у кінцевому результаті підвищить інформаційну, аналітичну та контрольну функції бухгалтерського обліку у процесі прийняття управлінських рішень щодо діяльності виробничих підприємств.

Розглянувши дане питання, можна зробити висновок, що фінансовий облік на підприємстві знаходиться на нормальному рівні, лише виникає проблема в тому, що не автоматизована робота завідувача складу матеріалів і первинні

документи на використання запасів оформляються вручну, адже це уповільнює роботу працівника. Для прийняття правильних управлінських рішень на рівні підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів, такими даними є фінансова звітність.

2.3. Облік оподаткування операцій з виробничими запасами

Податковий облік - це система групування інформації для визначення податкової бази по податках на підставі первинних документів, згрупованих в відповідності з порядком, передбаченим діючим податковим законодавством. Податковий облік ведеться з метою формування повної та достовірної інформації про порядок врахування господарських операцій, що були проведені платником протягом звітного періоду з метою оподаткування, а також забезпечення інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів для контролю за вірністю нарахування, повнотою та своєчасністю перерахування податків до відповідних бюджетів.

Законодавчо сформульовані лише загальні принципи організації податкового обліку. Як його вести кожен бухгалтер має визначити самостійно. Якщо наприклад для ведення бухгалтерського обліку затверджені певні форми реєстрів обліку (журнали-ордери, тощо), то в податковому обліку таких форм не існує. Головна задача податкового обліку – сформувати повну та достовірну інформацію про те, як врахована для цілей оподаткування господарська операція. Підтвердженням даних податкового обліку є:

- первинні облікові документи;
- аналітичні реєстри податкового обліку;
- розрахунок податкової бази, тощо.

Податковий облік передбачає нову методологію обліку, повний обліковий цикл, незалежний від бухгалтерського обліку, який ведеться в реєстрах податкового обліку (реєстри господарських операцій, розрахунків, стану одиниці

податкового обліку, декларації) Порядок ведення податкового обліку встановлюється наказом про облікову політику. Облікова політика для цілей оподаткування застосовується послідовно від одного періоду до іншого. Крім того, підприємство має право відобразити в податковій політиці питання, по яких існують протиріччя або рішення яких відсутнє на законодавчому рівні (віднесення до МШП або ОЗ, амортизація, метод списання запасів, обов'язкові доплати робітникам по підприємству та ін..). Оскільки підприємство самостійно повинне розробляти систему податкового обліку, то ці питання мають бути освітлені в наказі, а форми реєстрів податкового обліку та порядок відображення в них аналітичних даних наводяться в додатках до наказу.

На підставі вищенаведених норм податкового законодавства можна зазначити, що вся сукупність питань облікової політики для цілей оподаткування поділяється на методичні та організаційно-технічні способи ведення податкового обліку.

Методичні способи формування інформації для правильного нарахування податків та зборів.

Організаційно-технічні - це способи організації технологічного процесу податкового обліку, які визначають:

- організацію роботи бухгалтерського підрозділу в частині податкового обліку (або податкової служби та порядок взаємодії її з бухгалтерською);
- склад, форму та способи формування аналітичних реєстрів податкового обліку;
- організацію документообігу, порядок зберігання документів податкової звітності та реєстрів податкового обліку.

Предметом податкового обліку, як однієї із складових бухгалтерського обліку, являється господарська діяльність підприємства. Однак податковий облік направлено в першу чергу на нарахування та сплату податків. Тому і предмет податкового обліку необхідно розглядати в більш вузькому розумінні.

Процес виробництва продукції, надання послуг, виконання робіт неможливий без їх забезпечення виробничими запасами. Специфікою податкового обліку є те, що:

- по-перше, враховується лише надходження виробничих запасів на підприємство, тобто він ведеться тільки щодо придбаних зі сторони;
- по-друге, враховується мета придбання запасів (використання їх у виробництві, виготовлення основних фондів, подальша їх реалізація);
- по-третє, подія, яка відбулася першою – оприбуткування чи попередня оплата виробничих запасів;
- по-четверте, облік витрачання виробничих запасів у податковому обліку не відображається;
- по-п'яте, в податковому обліку не відображаються витрати на виготовлення матеріалів власними силами.

Надходження виробничих запасів на підприємство, а саме витрати на їх придбання, є важливою складовою витрат підприємства. Підставою для формування податкової інформації у обліку є первинні документи, виписані постачальником: накладна, (рахунок, рахунок-фактура, товарно-транспортна накладна); податкова накладна.

Для обліку надходження виробничих запасів використовують рахунки фінансового обліку другого класу 201 “Сировина і матеріали”, 202 “Купівельні матеріали і комплектуючі вироби”, 203 “Паливо”, 204 “Тара й тарні матеріали”, 205 “Будівельні матеріали, 206 “Матеріали передані в переробку”, 207 “Запасні частини”, ”209 “Інші матеріали” та рахунки шостого класу: рахунок 63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками”, 685 “Розрахунки з іншими кредиторами”. Облік запасів ведеться у відомості 5.1 аналітичного обліку запасів, що відкривається до журналу 5А, відомості 3.3 аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, відомості 3.5 аналітичного обліку розрахунків за іншими операціями журналу 3.2. Традиційні реєстри фінансового обліку не забезпечують нагромадження податкової інформації. Тому підприємства повинні діючі реєстри фінансового обліку з надходження виробничих запасів

трансформувати таким чином, щоб одержувати дані про витрати у частині придбання запасів не лише за місяць, але і у розрізі кварталів (податкова звітність подається наростаючим підсумком).

Податковий облік запасів повинні вести всі платники податку на прибуток. ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» є платником податку на прибуток на загальних підставах та є платником ПДВ згідно з свідоцтвом №200040784 про реєстрацію платника податку на додану вартість. Податковий облік ведеться за загальними правилами бухгалтерського обліку та згідно з обліковою політикою досліджуваного підприємства, але з деякими обмеженнями, що накладені нормами ПКУ.

Незважаючи на те, що автори ПКУ декларували зближення податкового обліку з бухгалтерським, повністю їм цього зробити не вдалося. Досі є чимало розбіжностей між вимогами ПКУ та альтернативами, які надають українські і міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності. Тож хибною є думка, ніби з метою оподаткування достатньо просто взяти інформацію з бухгалтерських рахунків.

З метою бухгалтерського обліку використовується визначення, що міститься у п. 4 П(С)БО 9: запаси — це активи, які призначені для продажу, для виробництва продукції та управління підприємством або перебувають у виробництві (тобто незавершене виробництво — це теж запаси). Такий самий зміст має і визначення запасів у п. 6 МСБО 2 «Запаси». З метою податкового обліку всі запаси вважаються товарами (пп. 14.1.244 ПКУ). «Податкове» визначення товарів досить широке і включає всі види запасів, наведені у п. 6 П(С)БО 9.

«Життєвий» цикл запасів на підприємстві складається зі стадій надходження, перетворення та вибуття.

Надходити запаси можуть різними способами, але всі вони зводяться до таких: купівля за кошти, купівля внаслідок обміну, надходження у рахунок статутного та іншого капіталу, безоплатне надходження. Залежно від способу надходження запасів змінюється й податковий облік запасів.

У процесі господарської діяльності запаси перетворюються на інші активи або споживаються для поточних потреб підприємства (тобто витрачаються у процесі виробництва чи для інших потреб):

Виробничі запаси — сировина, основні та допоміжні матеріали, купівельні напівфабрикати, паливо й інші — у процесі виробництва перероблюються на готову продукцію. Ті запаси, що на кінець звітної періоду передані до виробничих цехів, але ще не витрачені у виробничих процесах, перебувають у стадії незавершеного виробництва (далі — НЗВ). Такі запаси залишаються у складі активів, хоча і в іншому вигляді: у вигляді вже виробленої готової продукції, напівфабрикатів або незавершеного виробництва. На підприємстві, це - залишки за рахунками 23, 25, 26 або 27;

Якщо підприємство надає послуги або виконує роботи, то його запаси споживаються під час відповідної діяльності з надання послуг або виконання робіт. Вони списуються на собівартість наданих послуг та виконаних робіт протягом звітної періоду і відображаються за дебетом субрахунка 903 з кредиту рахунків 20, 22: проведення Д-т 903 К-т 20, 22. Тобто запаси були активом, а тепер перетворилися на витрати звітної періоду. Якщо на кінець звітної періоду процес виконання робіт або надання послуг не завершено, то у цьому разі буде дебетове сальдо на рахунку 23 — незавершене виробництво. І нарешті, запаси споживаються для забезпечення потреб управління підприємством, збуту продукції (робіт, послуг) та іншої операційної діяльності. Єдиним винятком є товари, які за своїм визначенням не повинні зазнавати будь-яких перетворень, бо вони придбавалися виключно для перепродажу у незмінному вигляді.

Вибуття запасів на ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» відбувається найчастіше у наслідок продажу або списання. У бухгалтерському обліку дохід від продажу товарів, готової продукції, результатів робіт та надання послуг обліковується на рахунку 70 «Доходи від реалізації», а дохід від продажу всіх інших запасів — на субрахунку 712 у складі інших операційних доходів. Одночасно з визнанням доходу від продажу запасів списується їхня собівартість на рахунок 90 та

субрахунок 943 відповідно, тобто визнаються витрати. З 1 квітня 2011 року цей принцип відповідності доходів і витрат запроваджено і в податковому обліку.

Особливості обліку ПДВ під час придбання запасів встановлюються нормами пп. 139.1.6 ПКУ. У загальному випадку згідно з пп. 139.1.6 ПКУ суми ПДВ, сплачені у складі ціни запасів під час їх купівлі, не включаються до складу витрат підприємства — платника податку на прибуток і ПДВ. Це означає, що собівартість запасів при їх оприбуткуванні, обліку та вибутті не включає в себе суми ПДВ.

Таблиця 2.7. Собівартість запасів, придбаних за плату

№ з/п	Стаття витрат за ПКУ	Норма ПКУ	Норма П(С)БО
1.	Ціна придбання	П. 138.6	
2.	Крім ПДВ, включеного до ціни товару	Абз. 1 пп. 139.1.6	
3.	Ввізне мито	П. 138.6	
4.	Суми ПДВ, які не відшкодовуються підприємству	Абз. 2 та 3 пп. 139.1.6	
5.	Витрати на доставку	П. 138.6	
6.	Витрати на доведення до стану, придатного для продажу	П. 138.	

Собівартість придбаних запасів визначається однаково як у податковому, так і в бухгалтерському обліку. Хоча у податковому обліку немає собівартості придбання, а є собівартість реалізації (яку ми визначаємо не у момент придбання, а у момент реалізації), проте відповідно до п. 138.6 ПКУ «собівартість придбаних та реалізованих товарів формується відповідно до ціни їх придбання з урахуванням ввізного мита і витрат на доставку та доведення до стану, придатного для продажу». Тобто не можна сформулювати собівартість проданих товарів у момент реалізації, не знаючи собівартості їх придбання. У бухгалтерському обліку собівартість придбання теж використовується для

визначення собівартості запасів під час їх реалізації, тобто маємо справу з однією величиною — собівартістю, в яку нам обійшлися запаси при їх придбанні. Адже цю вартість ми потім і списуємо на витрати.

У зв'язку з цим на досліджуваному підприємстві зазвичай собівартість купівельних запасів під час їх списання на витрати або під час продажу в бухгалтерському обліку відповідає їхній собівартості у податковому. Але якщо до витрат на доставку запасів на склад підприємства включаються витрати на відрядження працівників, виплати працівникам, фінансування їхніх особистих потреб (харчування, питна вода тощо) й інші подібні витрати, то треба враховувати норми пп. 140.1.6, 140.1.7, 139.1.1 та 138.12.2 ПКУ. І якщо згідно з цими нормами деякі витрати не дозволяється враховувати у податковому обліку, то на відповідну суму виникає постійна податкова різниця (пп. 14.1.188 ПКУ).

Собівартість запасів при вибутті визначається за одним із методів, запропонованих стандартами бухгалтерського обліку та ПКУ. Вибір цих методів є частиною облікової політики підприємства.

З метою бухгалтерського обліку в п. 16 П(С)БО 9 запропоновано такі методи оцінки запасів при вибутті: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативних затрат та ціни продажу. Такі самі методи обліку вибуття запасів передбачено і МСБО 2. На ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» використовується метод собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), що було розглянуто раніше.

У податковому обліку згідно з пп. 14.1.228 ПКУ собівартість реалізованих запасів визначається як витрати, прямо пов'язані з виробництвом та/або придбанням реалізованих протягом звітного податкового періоду запасів, виконаних робіт, наданих послуг, які визначаються відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що застосовуються у частині, яка не суперечить положенням розділу III ПКУ. З формулювання цього підпункту можна зробити висновок, що він не вимагає ідентичності податкового та бухгалтерського обліку конкретних запасів на конкретному підприємстві. Потрібно лише, щоб

собівартість була визначена «відповідно до положень» бухгалтерського обліку (а не за фактичними даними бухгалтерського обліку, в частині, що не суперечить положенням ПКУ).

Закупівельні ціни на запаси мають стійку тенденцію до зростання або зменшення, тому формула ФІФО забезпечує оцінку залишку не проданих (не списаних) запасів, що числиться на балансі (тобто на дебеті рахунків 20, 22, 28 та ін.) на звітну дату за останніми цінами придбання, що найточніше відображає фактичну собівартість залишків запасів, адже вона буде сформована за найактуальнішими цінами останніх партій, які ще не були списані. Якщо ціни зростають, то з метою податкового обліку така формула може бути не дуже вигідною, адже вона забезпечує найвищий показник прибутку в найближчих звітних періодах. Якщо, наприклад, формула ФІФО передбачена обліковою політикою іноземного материнського підприємства, то чи може її вітчизняна «дочка» — платник податку на прибуток якимось вплинути на розмір свого податку на прибуток? В такому разі у податковому обліку не заборонено використовувати іншу формулу собівартості запасів при вибутті, яка теж відповідатиме положенням бухгалтерського обліку згідно з пп. 14.1.228 ПКУ.

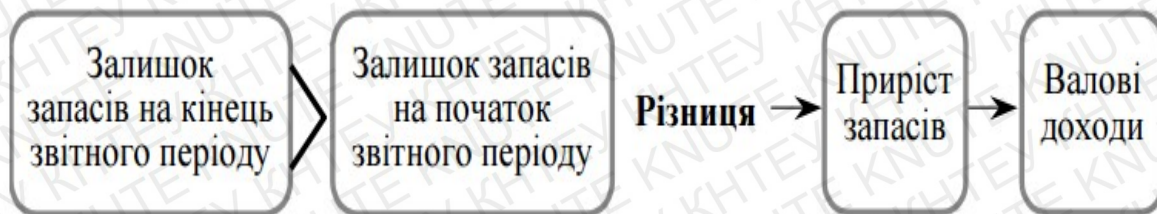
Відповідно до п. 5.9 ст. 5 Закону про оподаткування прибутку платник податку веде податковий облік приросту (убутку) балансової вартості товарів (крім тих, що підлягають амортизації, та цінних паперів), сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, напівфабрикатів, малоцінних предметів (далі — запаси) на складах, у незавершеному виробництві та залишках готової продукції, витрати на придбання та поліпшення (перетворення, зберігання) яких включають до складу валових витрат згідно із Законом про оподаткування прибутку (за винятком тих, що отримані безкоштовно).

Вартість запасів оплачених, але не отриманих (неоприбуткованих) платником податку покупцем, до приросту запасів не включається.

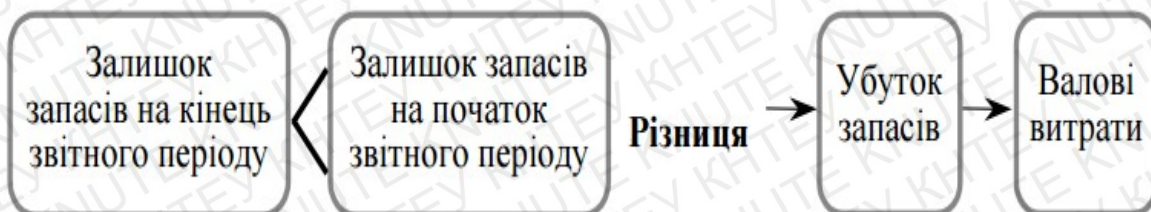
Вартість запасів оплачених, але не відвантажених (не знятих з обліку) платником податку продавцем, до убитку запасів не включається.

Якщо балансова вартість таких запасів на кінець звітного періоду перевищує їх балансову вартість на початок того самого звітного періоду, різниця включається до складу валових доходів платника податку в такому звітному періоді. Схематично загальний порядок впливу приросту запасів на суму валових доходів подано на рис. 2.1.

Приріст запасів

Якщо балансова вартість таких запасів на кінець звітного періоду є меншою за їх балансову вартість на початок того самого звітного періоду, різниця включається до складу валових витрат платника податку в такому звітному періоді. Схематично загальний порядок впливу убитку запасів на суму валових витрат подано на рис. 2.2.

Якщо платник податку приймає рішення про уцінку (дооцінку) запасів за правилами бухгалтерського обліку, тоді така уцінка (дооцінка) з метою податкового обліку не змінює балансову вартість запасів та валові доходи або валові витрати такого платника податку, пов'язані з придбанням таких запасів.

З метою податкового обліку платник податку на власний розсуд здійснює оцінку вибуття запасів за одним із таких методів бухгалтерського обліку, визначених у П(С)БО 9 «Запаси»:

— ідентифікованої вартості відповідної одиниці запасів; — середньозваженої вартості однорідних запасів; — вартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); — нормативних затрат;

— ціни продажу запасів (виключно для запасів, що реалізуються через роздрібну торгівлю).

Для податкового обліку всіх одиниць запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, застосовується тільки один із наведених методів.

У разі обрання платником податку методу оцінки вартості вибуття запасів зміна такого методу протягом податкового року для цілей податкового обліку не дозволяється.

Податковий облік приросту (убутку) балансової вартості запасів, які використовують для виробництва електроенергії за переліком, визначеним КМУ, здійснюється за наслідками звітного (податкового) року, а решта запасів підлягає коригуванню в загальному порядку.

У разі застосування п. 5.9 необхідно враховувати вимоги, викладені в ст. 8 Закону про оподаткування прибутку. Так, відповідно до пп. 8.1.2 амортизації підлягають витрати на самостійне виготовлення основних фондів для власних виробничих потреб, азгідно з пп. 8.7.1 платники податку мають право протягом звітного періоду віднести до валових витрат будь-які витрати, пов'язані з поліпшенням основних фондів, що підлягають амортизації, у тому числі витрати на поліпшення орендованих основних фондів, у сумі, що не перевищує 10% сукупної балансової вартості усіх груп основних фондів станом на початок такого звітного періоду. Тобто вартість запасів, використаних для самостійного виготовлення основних фондів для власних виробничих потреб та для поліпшення основних фондів у сумі, що перевищує 10% сукупної балансової вартості усіх груп основних фондів станом на початок такого звітного періоду, до

валових витрат не включається, а збільшує балансову вартість основних фондів, що амортизуються. Відповідно вартість таких запасів не враховується при визначенні приросту (убутку) балансової вартості запасів.

Порядок обліку запасів у податковому обліку подано на рис. 2.3.

Бухгалтерський та податковий облік закупівлі та продажу товарів і виробничих запасів за IV квартал 2016 року та I півріччя 2017 року ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» подано на рис. 2.4.

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн	Податковий облік	
		Д-т	К-т		Доходи	Витрати
1.	Отримання товарів від постачальника	281	631	600000,00	—	—
2.	Податковий кредит з ПДВ	641/ПДВ	631	120000,00	—	—
3.	Оплата постачальнику за товари	631	311	720000,00	—	—
4.	Списання собівартості реалізованих товарів (одночасно з проведеннями 5, 6)	902	281	600000,00	—	600000,00
5.	Відвантажено товари покупцям	361	702	966000,00*	805000,00	—
6.	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	702	641/ПДВ	161000,00*	—	—
7.	Сформовано фінансовий результат: витрати**	791	902	600000,00	—	—
8.	Сформовано фінансовий результат: доходи	702	791	805000,00	—	—
9.	Нараховано податок на прибуток	948	641/приб.	43050,00** *	—	—
<p>* $475000 + 330000 = 805000$ грн без ПДВ; сума з ПДВ = $805000 + 805000 \times 20\% = 805000 + 161000 = 966000$ грн.</p> <p>** Умовно вважаємо, що витрати складаються лише із собівартості реалізованого товару.</p> <p>*** $805000 - 600000 = 205000$ грн. прибутку; $205000 \times 21\% = 43050$ грн податку на прибуток.</p>						

2.4. Узагальнення інформації про операції з виробничими запасами у звітності.

Звітність підприємства є заключним кроком системи бухгалтерського обліку, яка узагальнює і систематизує інформацію про діяльність підприємства та

яка необхідна усім зацікавленим особам для прийняття ефективних економічних рішень.

Власники і засновники підприємств хочуть бути впевнені в достовірності звітності. Добре налагоджена звітність підприємства є, безсумнівно, умовою любого правильно організованого бізнесу.

Загалом звітність можна визначити як систему узагальнюючих та взаємопов'язаних показників, яка подається у вигляді різного типу таблиць, та текстового матеріалу за допомогою яких визначається фінансовий стан, результати діяльності підприємств тощо.

Підприємства складають фінансову, податкову, статистичну та інші види звітності, що використовує грошовий вимірник та ґрунтується на даних бухгалтерського обліку. Як правило, така звітність підлягає оприлюдненню.

Крім відкритої для зовнішніх користувачів звітності, підприємства складають й внутрішню звітність, яка задовольняє інтереси керівника і працівників та забезпечує оперативне прийняття рішень внутрішніми підрозділами.

Звітність підприємства регламентується законами України, постановами Кабінету Міністрів та нормативно-правовими актами.

Таким чином, законами України передбачено, що усі суб'єкти господарювання зобов'язані вести бухгалтерський облік і складати та подавати фінансову звітність.

Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає бухгалтерський облік як процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про господарську діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Основною метою складання звітності є подання користувачам для прийняття управлінських рішень повної правдивої та неупередженої

інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Мета складання фінансової звітності – надати користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства. Порядок надання фінансової звітності користувачам визначається чинним законодавством.

Фінансова звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів щодо:

- 1- придбання, продажу та володіння цінними паперами;
- участі в капіталі підприємства;
- оцінки якості управління;
- оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- забезпеченості зобов'язань підприємства;
- визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу;
- регулювання діяльності підприємства;
- інших рішень.

Фінансові звіти необхідні для визначення бази, від якої нараховують податки. Фінансова інформація, яка міститься у фінансовій звітності і яку надають користувачам, повинна відповідати певним вимогам, це:

- достовірність (надійність) – об'єктивність і правдивість наведених даних для використання, що забезпечує правильність розуміння та призначення інформації, інакше висновки, зроблені за результатами аналізу, не відповідатимуть дійсності, а пропозиції аналітиків можуть не лише не принести користі підприємству, а й зашкодити йому;
- вчасність здатність вплинути на прийняття рішення користувачем і задовольнити його інтереси в потрібний момент або до певного терміну;
- доступність і зрозумілість – трактування користувачем інформації має бути однозначне;
- конфіденційність - надання користувачам лише тієї інформації, яка не завдає збитків підприємству;

- єдність інформації – виражає необхідність усунення уособленості та дублювання різних джерел інформації, та означає, що кожна господарська дія, яка забезпечує зміну фінансового стану, повинна реєструватися тільки один раз, а отримані результати можуть використовуватись і в плануванні, і в контролі, і в аналізі;
- раціональність – необхідність мінімуму затрат на збирання, зберігання і використання даних, та вдосконалення інформаційних потоків через виведення надлишкових даних і введення тих, які потрібні.

У фінансовій звітності повинна міститися уся інформація про господарські операції, пов'язані з виникненням та погашенням зобов'язань, здатна впливати на рішення, що приймаються на її основі. Це забезпечується завдяки дії принципу повного висвітлення. Узагальнення інформації про зобов'язання у фінансовій звітності всіх підприємств здійснюється в єдиній грошовій одиниці відповідно до принципу єдиного грошового вимірника.

Незважаючи на те, що всі національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку України ґрунтуються на Міжнародних стандартах фінансової звітності, вони не тотожні. Але останні зміни форм фінансової звітності показують, що національні норми все більше прагнуть до міжнародних. Це проявляється в тому, що згідно МСБО 1 у балансі (звіті про фінансовий стан) інформацію про запаси можна показувати однією сумою, так і в оновленій формі Балансу (Звіту про фінансовий стан) запаси відображають єдиною статтею [61]. Та за необхідності їх можна деталізувати для цього вводяться додаткові статті передбачені НП(С)БО 1.

У балансі (Звіті про фінансовий стан) рядок 1100 основний, а рядки з 1101 по 1104 включно являються допоміжними, які більш детально розкривають, що саме входить до запасів і не зобов'язані висвітлюватися у фінансовій звітності.

В третьому розділі форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» розшифровуються витрати підприємства, які відображені в першому розділі цього звіту.

В третьому розділі розкриваються відповідні елементи операційних витрат, яких зазнало підприємство в процесі своєї діяльності протягом звітного періоду за вирахуванням внутрішнього обороту, тобто за вирахуванням тих витрат, які становлять собівартість продукції (робіт, послуг), що вироблена і спожита самим підприємством.

Заповнення розділу III "Елементи операційних витрат" (р.2500 -р.2550) звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) здійснюється за рахунками 8 класу "Витрати за елементами". Рахунки цього класу призначені для узагальнення інформації про витрати підприємства протягом звітного періоду.

Основні вимоги до визнання, складу та оцінки витрат викладені в П(С)БО 16 "Витрати" (п. 21-26).

На рахунках цього класу, крім рахунку 85 "Інші витрати", ведеться облік витрат операційної діяльності за такими елементами витрат: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація та інші операційні витрати. Рахунок 85 застосовується для узагальнення інформації про витрати, пов'язані з інвестиційною та фінансовою діяльністю, а також про витрати, пов'язані із запобіганням надзвичайним подіям та ліквідацією їх наслідків.

Інші підприємства рахунки цього класу можуть використовувати для узагальнення інформації про витрати за елементами з щомісячним списанням сальдо рахунків у кореспонденції з рахунком 23 "Виробництво" і рахунками класу 9 "Витрати діяльності".

Рахунок 85 ведеться тільки тими підприємствами й організаціями, які не застосовують рахунки класу 9 "Витрати діяльності", сальдо на ньому закривається в кінці року або щомісячно в кореспонденції з дебетом рахунку 79 "Фінансові результати".

Якщо підприємство не використовує 8 клас рахунків то для заповнення цього розділу необхідно накопичувати інформацію в нагромаджувальних відомостях, використовуючи первинні та зведені документи, в яких зафіксовані відповідні витрати операційної діяльності.

Саме в цьому розділі розкривається інформація про використання виробничих запасів, а саме у рядку 2500 «Матеріальні затрати».

В ньому відображається вартість витрачених у виробництві (крім продукту власного виробництва):

- сировини й матеріалів, які використані як основні й допоміжні матеріали в операційній діяльності підприємства;
- купованих напівфабрикатів та комплектуючих виробів для операційної діяльності підприємства;
- придбаних палива й енергії всіх видів, які використані на технологічні та інші операційні цілі, в тому числі на вироблення з палива тепло- та електроенергії, що спожиті в операційній діяльності;
- тари й тарних матеріалів, використаних в операційній діяльності;
- будівельних матеріалів, використаних як основні та допоміжні матеріали в операційній діяльності підприємства;
- запасних частин, використаних для ремонту основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та малоцінних та швидкозношуваних предметів підприємства;
- товарів, використаних для виробничо-господарських потреб, тобто без продажу іншим особам;
- виконаних для підприємства робіт і послуг виробничого та невиробничого характеру (здійснення окремих операцій з виробництва продукції, обробки сировини й матеріалів; проведення іспитів з випробування сировини й матеріалів, які використовуються у виробництві; транспортні послуги, які є складовою технологічного процесу виробництва, тощо).

Вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва, не включається до елементу операційних витрат за статтею «Матеріальні затрати».

Цей рядок заповнюється за сумами, відображеними за дебетом рахунку 80 "Матеріальні витрати", або кредитом рах. 20 (без 206), рах. 22,25, 28 (товари, в частині витрат, здійснених на виробництво)[62].

Сформована квартальна та річна фінансова звітність подається таким користувачам:

- ❖ Органи, до сфери управління яких вони належать;
- ❖ Трудовим колективам за їх вимогою;
- ❖ Власникам (засновникам) відповідно до установчих документів;
- ❖ Органам виконавчої влади та іншим користувачам відповідно до законодавства.

Згідно Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою КМУ від 28.02.2000 №419, квартальна фінансова звітність (крім зведеної та консолідованої) подається підприємствами органам, зазначеним вище, не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна - не пізніше 28 лютого наступного за звітним року.

У випадках неподання, несвоєчасне подання недостовірної фінансової звітності органи статистики мають право штрафувати директора та головного бухгалтера відповідно до статі 186 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 №8073 – X штраф у розмірі від 10 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Після складання та подання фінансової звітності до користувачів можливе виявлення помилок і для того, щоб їх вірно виправити необхідно користуватися Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах", яке затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999р. №137.

Форми бухгалтерського обліку – це певна система взаємопов'язаних облікових реєстрів установленної форми і змісту для відображення наявності та руху активів, капіталу, зобов'язань і процесів господарської діяльності, а також способів і технічних засобів запису операцій в облікових реєстрах.

Ознаками форм бухгалтерського обліку є:

- 1) Зовнішній вигляд і будова реєстрів хронологічного і систематичного (синтетичного і аналітичного) обліку;
- 2) взаємозв'язок облікових реєстрів;

3) способи і технічні засоби запису господарських операцій в облікових регістрах.

За час існування бухгалтерський облік пройшов довгий шлях розвитку і при цьому на кожному його етапі застосовувалися різні форми, за якими можна простежити історію розвитку господарської діяльності й бухгалтерського обліку.

У зв'язку зі зростанням обсягу діяльності, збільшенням кількості господарських операцій виникла потреба розмежувати синтетичний і аналітичний облік.

Отже, сучасними формами бухгалтерського обліку, що використовуються на підприємствах, організаціях і установах України є: меморіально-ордерна, журнально-ордерна, спрощена, автоматизована (комп'ютерна) (остання більш розповсюджена в Україні та світі).

Суть меморіально-ордерної форми полягає в тому, що на підставі первинних документів складають меморіальні ордери, в яких указують кореспонденцію рахунків за здійсненою операцією та її суму з обов'язковим посиланням на документ, що служить підставою для записів. Меморіальні ордери складають на спеціальних бланках або безпосередньо в документі, якщо на ньому відтворено форму ордера.

Ця форма обліку передбачає подальшу реєстрацію меморіальних ордерів у реєстраційному журналі, де ведеться хронологічний облік господарських операцій. Аналітичний облік ведеться в регістрах аналітичного обліку, за даними яких складається оборотна відомість за аналітичними рахунками. Синтетичний облік ведеться у Головній книзі, на основі якої складається оборотна відомість за синтетичними рахунками, бухгалтерський баланс та інші звітні форми.

Схему меморіально-ордерної форми бухгалтерського обліку подано на рис. 2.4.1.

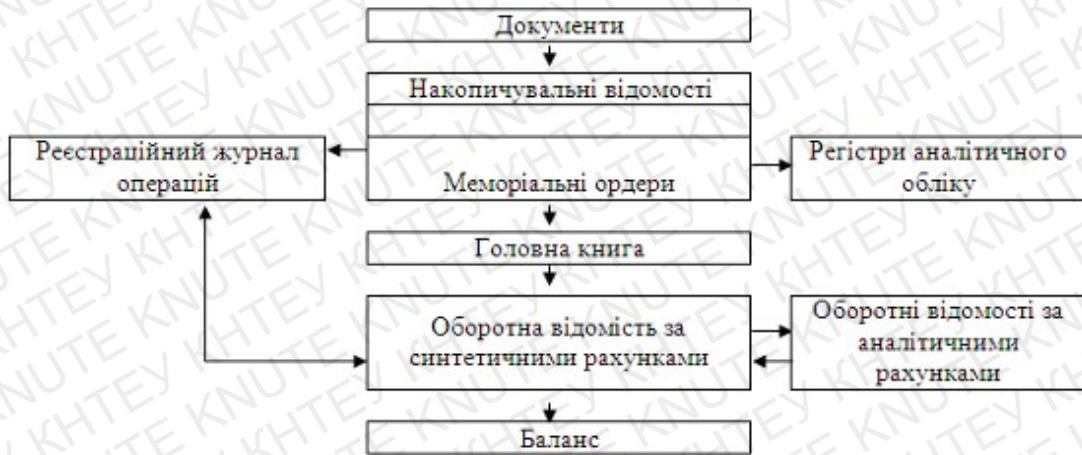

Рис. 2.4.1. Схема меморіально-ордерної форми бухгалтерського обліку

На підприємствах і в організаціях, що мають невелику кількість синтетичних рахунків, може застосовуватись один із спрощених варіантів меморіально-ордерної форми обліку, який прийнято називати формою «Журнал-Головна».

Журнально-ордерна форма бухгалтерського обліку базується на застосуванні журналів-ордерів і відомостей аналітичного обліку, які є основними обліковими регістрами та основою обліку, охоплюють увесь процес господарської діяльності. Кожний регістр виконує певну функцію, а всі регістри тісно пов'язані між собою.

Основними обліковими регістрами за журнально-ордерною формою є журнали, відомості аналітичного обліку та Головна книга. Кожен із цих регістрів є своєрідним нагромаджувальним регістром, в якому накопичуються певні господарські операції у передбачених розрізах (за рахунками, статтями витрат тощо).

Підсумки журналів-ордерів переносяться до Головної книги, побудованої на відміну від журналів-ордерів за дебетовою ознакою, в якій знаходяться кінцеві залишки за всіма рахунками, необхідні для складання балансу за звітний період.

Господарські операції відображаються в облікових регістрах під час надходження первинних документів або підсумками за місяць, залежно від

характеру і змісту операцій. Інформація до облікових реєстрів переноситься після перевірки первинних документів за формою і змістом.

Головна книга використовується для узагальнення даних журналів, взаємної перевірки правильності записів за окремими рахунками і складання фінансової звітності. До Головної книги заносяться із журналів підсумки оборотів із кредиту рахунків.

Головна книга ведеться протягом календарного року. На кожний синтетичний рахунок у Головній книзі відводять окрему сторінку. Інформація облікових реєстрів використовується для складання фінансової звітності.

Висновки до розділу 2

На підставі дослідження сучасного стану та удосконалення обліку виробничих запасів можна зробити наступні висновки.

1. Розглянувши документальне забезпечення обліку наявності та руху виробничих запасів стає зрозуміло, що від правильності його ведення залежить достовірність даних про отриманий підприємством прибуток та збереження самих запасів. Тому стає зрозумілим, що за сучасних економічних умов правильна організація бухгалтерського обліку виробничих запасів є необхідною умовою для діяльності підприємства.

Облік виробничих запасів має велике значення, особливо на підприємствах, де зосереджуються великі потоки матеріальних цінностей. В умовах ринкової економіки особливо важливого значення набуває поліпшення використання матеріальних ресурсів. Для забезпечення ефективного розвитку підприємств та зростання їх виробничого потенціалу виникає необхідність створення якісно нової системи управління виробничими запасами. Недосконала система організації бухгалтерського обліку викликає неповне та несвоєчасне надходження звітних даних та іншої інформації. Проте до нині ряд принципів питань, зокрема організації обліку виробничих запасів на складах залишаються дискусійними і потребують удосконалення на місцях в залежності від галузі виробництва та видів діяльності підприємства

2. У роботі були досліджені питання щодо фінансового обліку виробничих запасів. З метою скорочення матеріальних витрат у процесі виробництва і втрат у відходах, зниження собівартості, ліквідації невиробничих втрат тощо необхідно знаходити внутрішні резерви. При цьому велике значення мають правильна організація бухгалтерського обліку виробничих запасів, а також основи його побудови.

Реалізація напрямів удосконалення обліку запасів вітчизняними підприємствами призведе до значного підвищення результативності їх фінансово-

економічної діяльності. Вирішення комплексу суперечливих та дискусійних питань обліково-аналітичного управління виробничими запасами є актуальним для підприємств України і досліджуваного підприємства з метою створення передумов для більш ефективної роботи у сфері обліку.

3. Розглянуто облік виробничих запасів в системі прийняття управлінських рішень. Зазначено, що для успішного контролю і управління витратами на виробництво продукції і формування її собівартості важливо упроваджувати управлінський облік. Це не означає, що фінансовий бухгалтерський облік втрачає своє значення в управлінні підприємством. Збагачений оперативним аналізом руху грошових коштів, динаміки інвестиційних витрат в інноваційний розвиток підприємства фінансовий облік безпосередньо використовується в управлінні підприємством.

Отже, управлінський облік - це самостійний напрям бухгалтерського обліку, що забезпечує управлінський апарат підприємства інформацією, необхідної для оперативного управління, що представляє собою інформаційно-обчислювальну систему, що об'єднує сукупність форм і методів планування, обліку, контролю та аналізу, спрямовану на формування альтернативних варіантів функціонування підприємства і призначену для інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень.

4. Проведений огляд організації обліку виробничих запасів за умов застосування інформаційних систем показав, що на сучасному етапі розвитку економіки користь від інформаційних технологій є безперечною, проте незважаючи на це існує ще досить багато проблем щодо автоматизації діяльності підприємств та їх облікових підрозділів. На даний момент в діяльності ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» ефективно використовується програма 1С: Підприємство 8.2, чим значно полегшує роботу бухгалтерії. За допомогою програми 1С створюються такі документи, як накладна на переміщення, списання матеріалів, накладна-вимога на відпуск виробничих запасів, реалізація матеріалів тощо.

Проблемним залишається питання інтеграції виробничої і облікової систем та створення комплексного інформаційного середовища, тому впровадження

сучасних технологій забезпечить належні передумови одержання якісної інформації для розроблення науково-обґрунтованих управлінських рішень. Для вирішення питань, пов'язаних з веденням обліку виробничих запасів, важливе значення має впровадження засобів автоматизації, що надасть можливість ефективно вирішувати такі важливі питання, як:

- підвищення достовірності й оперативності інформації про залишки та рух виробничих запасів;
- впорядкування системи документального забезпечення всіх операцій;
- своєчасне й оперативне вирішення питань контролю за надходженням, зберіганням та затратами виробничих запасів.

У майбутньому з розвитком і масовим впровадженням автоматизованих інформаційних технологій можлива повна автоматизація роботи й інших сфер людської діяльності, що потребує подальших досліджень у галузі застосування.

РОЗДІЛ 3

КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Джерела , основні показники та методи контролю і аналізу операцій з виробничими запасами

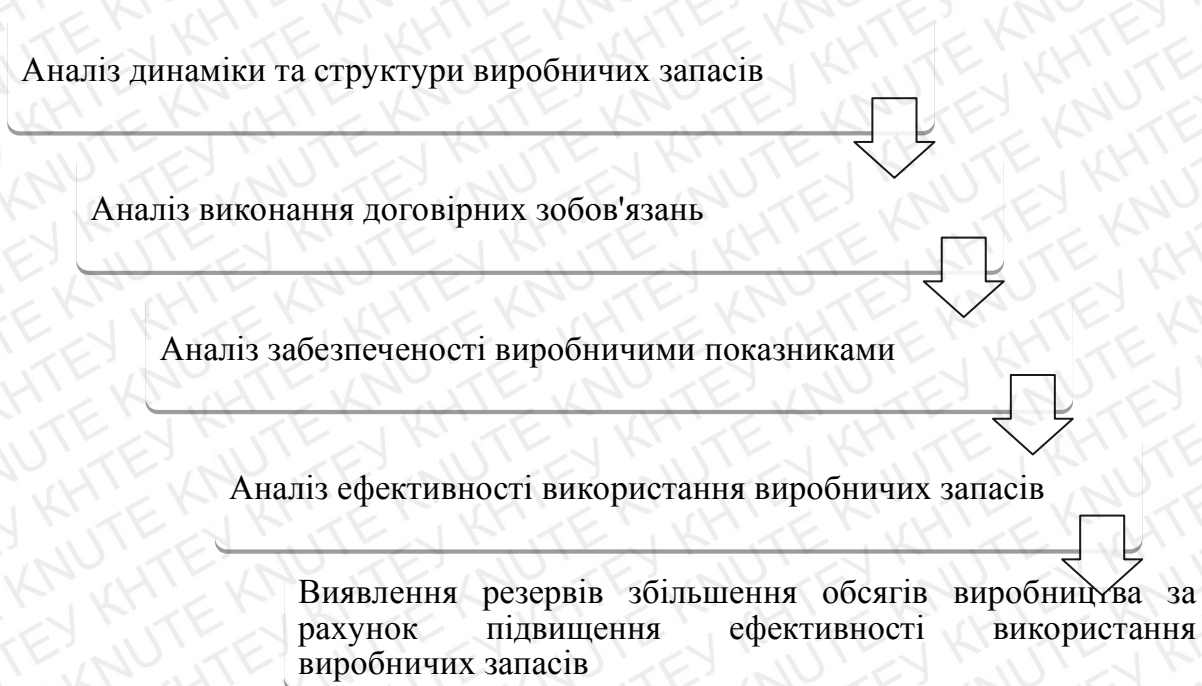
Важливим фактором розвитку виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та їх раціональне використання. Сутність аналізу підприємства полягає у вирішенні такого питання, як зниження матеріальних витрат та збільшення на цій основі обсягів реалізації та фінансових результатів господарсько-фінансової діяльності.

Аналіз діяльності підприємства — проводиться власними економічно-фінансовими структурними підрозділами організацій, підприємств, фірм або з залученням консалтингових організацій, аудиторських фірм з метою оцінки фінансового стану, результатів господарської діяльності за певний період (звітний рік, півріччя, квартал). Здійснюється шляхом вивчення даних оперативної статистики за поточний рік чи порівняно з минулим роком з використанням господарсько-фінансових показників (динамічних рядів, базисних чи ланцюгових індексів) для порівняльного аналізу та оцінки кінцевих результатів (ефективності) діяльності підприємства: виробничої, комерційної, торговельної, фінансової тощо. Аналізу підлягають: бухгалтерський баланс, фінансові документи, звіти окремих підрозділів, дані про надходження та використання основних фондів і оборотних коштів, про формування й витрати безготівкових і готівкових сум, відрахування у бюджет і сплату податків, зборів. Такий аналіз спрямований на визначення обсягів і структури періодичних (динамічних) змін у системі економічних показників, котрі характеризують ефективність діяльності окремих ланок (етапів, складових) виробничо-комерційної діяльності, ефективність використання матеріальних, фінансових чи трудових ресурсів, якість продукції порівняно з минулим періодом чи з аналогічним середнім показником по галузі або з іншими

подібними конкуруючими підприємствами. Виявляються також причини негативних показників діяльності або недоліків конкретних структур, комерційно-господарських підрозділів. Оцінюються також можливі наслідки діяльності підприємства в існуючому режимі. На підставі результатів аналізу можуть складатись одно- або багатоваріантні прогнози розвитку підприємства, розширення чи зміцнення його позицій на ринку, а також конкретні програми (пропозиції, заходи) щодо підвищення результативності, прибутковості подальшої діяльності. Аналіз відбувається на основі методики аналізу фінансового – господарської діяльності підприємств державного сектору економіки[68].

Існує багато варіантів розгляду етапів аналізу. Так, на думку Шеляг Д.В., доцільно виділити такі етапи аналізу запасів: аналіз забезпечення підприємства запасами для безперервної роботи (матеріально-технічне постачання); аналіз ефективності використання виробничих ресурсів (виробництво); аналіз непотрібних і зайвих матеріалів (збут). [69]. А на думку Мажуліна М.О., доцільно виділити інші етапи аналізу виробничих запасів, які представлені на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Етапи аналізу виробничих запасів[72]

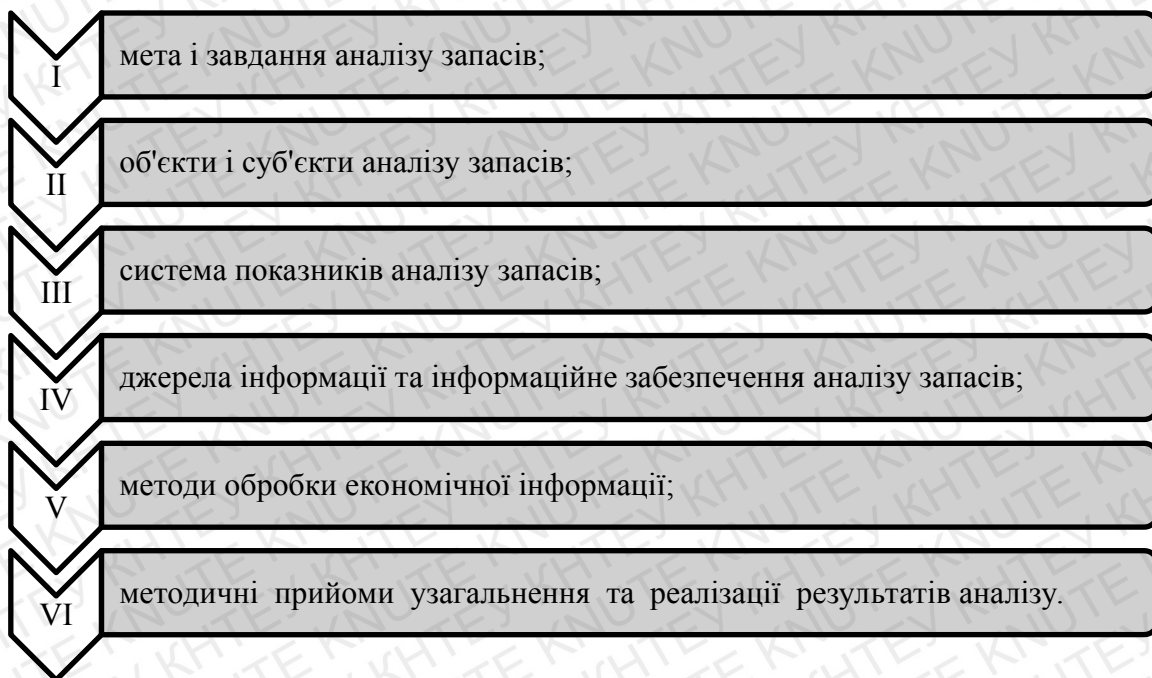
Для здійснення цілеспрямованої діяльності в будь-якій галузі перш за все необхідно визначити певні обмеження або конкретизації щодо її проведення. Потрібно вибрати предмет діяльності, визначити об'єкти, вивченням яких ця діяльність буде обмежена. Для цього необхідно сформулювати мету діяльності і розробити перелік завдань, вирішення яких сприятиме досягненню поставленої мети, потрібно також обрати методи та способи цих рішень.

Одним із засобів економічного аналізу є розробка його організаційно-інформаційної моделі, яка в свою чергу об'єднує питання організації аналізу та його інформаційного забезпечення.

Організаційні питання, які вирішуються на рівні розробки моделі аналізу, стосуються об'єктів, суб'єктів і методів аналізу. Інформаційна сторона моделі визначає створення інформаційної бази аналізу. А саме, вибір джерел інформації, інформаційне забезпечення та розробка системи показників. Одним з найважливіших принципів створення інформаційної бази є забезпечення повноти інформації про досліджуваний об'єкт.

Отже, організаційно-інформаційна модель включає перелік її характеристики об'єктів та суб'єктів аналізу, показників, характеристики інформаційного забезпечення і методів обробки інформації, методичних прийомів узагальнення результатів.

Аналіз забезпеченості підприємства запасами та ефективності їх використання також здійснюється у відповідності з організаційно-інформаційною моделлю, яка складається з шести взаємопов'язаних блоків (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Організаційно – інформаційна модель аналізу виробничих запасів [71]

Розглянемо детальніше деякі із них.

I. Мета і завдання аналізу запасів.

1.1 Головна мета аналізу - визначити забезпеченість підприємства різними видами запасів з погляду конкурентоспроможності його діяльності, пошуку резервів раціонального використання і зниження матеріаломісткості продукції.

[72]

1.2 Можна виділити наступні завдання аналізу забезпеченості підприємства виробничими запасами:

- вивчити строки, умови поставок та порядок розрахунку обсягів матеріальних запасів;
- визначити характер складських запасів, оцінити рух та структуру їх споживання за певний період і в динаміці;
- систематизувати фактори, які зумовили відхилення фактичних показників від прогнозованих у звітному та попередньому періодах;
- моделювати взаємозв'язки між обсягом випуску продукції, матеріаломісткістю, матеріаловіддачею та іншими показниками;
- оцінити можливі варіанти мобілізації виявлених резервів підвищення

ефективності використання матеріальних запасів;

- аналіз динаміки оптових цін на матеріальні запаси та транспортно-заготівельних витрат, а також норм витрачання матеріальних цінностей;
- розробка політики управління матеріальними запасами.[53]

II. Об'єкти і суб'єкти аналізу запасів.

2.1 Об'єкти аналізу запасів - це безпосередньо вся сукупність матеріальних запасів, які має на балансі підприємство (сировина і матеріали, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, запасні частини, МШП, готова продукція, незавершене виробництво тощо) в цілому та за їх видами; фактори, що визначають запаси та ефективність їх використання, а також до об'єктів належать функції управління - планування, координація, мотивація, контроль.

2.2 Суб'єкти аналізу запасів виступають у вигляді бухгалтерського відділу підприємства, фінансового відділу, планового відділу, керівництва підприємства. Також в ролі суб'єктів можуть виступати власники підприємства, його адміністрація.

III. Система показників аналізу запасів.

Для здійснення економічного запасів використовують певні показники. Будь-який показник являє собою кількісну характеристику явищ, процесів, операцій у просторі і часі. Будь-який показник має дві ознаки: розмірність та характеристику певного явища.

Сукупність взаємопов'язаних показників, що характеризують господарську діяльність, яка здійснюється у визначених умовах, просторі і часі, являє собою систему показників. Використання системи показників забезпечує комплексний аналіз діяльності підприємства.

Всі показники можна розподілити на:

- вартісні та натуральні;
- об'ємні та питомі;
- абсолютні та відносні;
- кількісні та якісні.

Будь-які показники конкретизуються у відповідності з об'єктами аналізу. Тому розглянемо, які показники необхідні для аналізу запасів.

Отже, натуральні показники відображають об'єкт у різних фізичних одиницях вимірювання. Це, насамперед, обсяг запасів по видах, кількість видів запасів, надходження та вибуття їх, розмір тощо.

Серед вартісних показників, які відображають грошову оцінку об'єкта дослідження, слід виділити обсяг запасів в цілому, по групах у грошовому вимірі; вартість запасів, що надійшли чи вибули; вартість незавершеного будівництва, інших запасів тощо.

В свою чергу вартісні та натуральні показники бувають абсолютними та відносними. Абсолютні відображають об'єкт у натуральних, вартісних чи питомих одиницях, а відносні - відображають вивчений об'єкт в процентах, коефіцієнтах, індексах (наприклад, індекс фондівдачі).

Об'ємні показники являють собою первинне відображення вивчених господарських явищ і процесів з точки зору їх обсягу, складу і т.д. До них відноситься величина наявних запасів. Питомі показники є вторинними, похідними від відповідних об'ємних показників.

Кількісні показники пов'язані зі зміною об'єктів, що аналізуються, і можуть бути виражені як у вартісних, так і в натуральних вимірниках.

Якісні - відображають існуючі особливості окремих об'єктів і використовуються для відображення рівня розвитку явища. До них відносяться всі питомі та відносні показники.

IV. Джерела інформації та інформаційне забезпечення аналізу запасів

Аналіз не обмежується тільки економічними даними, а широко використовує технічну, технологічну та іншу інформацію. Він базується на системі інформації, яка лежить в основі оптимальних управлінських рішень.

Створення раціонального потоку інформації повинно спиратися на певні принципи, а саме:

- виявлення інформаційних потреб і способів найбільш ефективного їх задоволення;

- об'єктивність відображення процесів виробництва, обігу, розподілення та споживання, використання ресурсів підприємства;
- єдність інформації, яка приходить з різних джерел, а також планових даних, усунення дублювання в первинній інформації;
- оперативність інформації, яка забезпечується застосуванням нових засобів зв'язку;
- можливе обмеження обсягу первинної інформації та підвищення коефіцієнту її використання.

Світовий досвід доводить, що процедури аналізу виробничих запасів є оперативними й мають базуватися на таких принципах:

- замовляти тільки те, що потрібно підприємству, не погоджуючись на спокусливі пропозиції;
- мати мінімальний рівень запасів, який відповідає обсягу продажу і термінам можливого поповнення запасів;
- зберігати запаси за допомогою конкретної системи складування та використовувати їх у міру надходження;
- чітко і правильно маркувати запаси;
- дотримуватися встановлених правил розвантаження та складування матеріалів, перевіряти їх кількість і стан перед підписанням відповідних документів. [73]

Джерелами інформації для аналізу виробничих запасів на підприємстві є:

- ✓ оперативні дані відділу матеріально-технічного постачання підприємства про виконання договорів; дані складського обліку щодо надходження й вибуття матеріалів на виробництво; дані планового та технічного відділу; калькулювання собівартості одиниці продукції;
- ✓ форма 5-С "Звіт про витрати на виробництво продукції, робіт, послуг";
- ✓ лімітно-забірні картки;
- ✓ наряди;
- ✓ замовлення;

- ✓ статистична звітність: форми 1-СН, 3-СН4, 4-СН, 11-СН, 12-СН про наявність і використання матеріальних ресурсів, форма 5-С про витрати на виробництво продукції, робіт, послуг; дані про нормативи та норми витрат матеріальних ресурсів та ін.
- ✓ акти ревізій, перевірок (в тому числі і перевірок податкової служби), дані зовнішнього і внутрішнього аудиту, накази керівників, доповідні і пояснювальні записки; технічна і технологічна документація; усна інформація членів колективу; матеріали, отримані в результаті особистих контактів з виконавцями, постачальниками, покупцями та конкурентами - все це є позаобліковим джерелом інформації, що теж є дуже корисним для аналізу запасів підприємства. [70]

До правових джерел інформації відноситься законодавство України і директивні документи. Це, по-перше, закони України, які регулюють господарську та фінансову діяльність підприємства (Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Податковий кодекс України та ін.) і, по-друге, постанови Кабінету міністрів України (Постанова про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей [74] тощо), листи Міністерств і Відомств, Національного банку України.

Нормативно-довідковими джерелами є збірники галузевих та відомчих документів, міжгалузевих нормативів, преїскуранти або прайс-листи.

Планові джерела включають фінансовий план підприємства, бізнес-план, будь-які плани, що розробляються на підприємстві (перспективні, поточні, оперативні), а також нормативні матеріали, кошториси, проектні завдання тощо.

V. Методи обробки економічної інформації

Ці методи являють собою п'ятий блок організаційно-інформаційної моделі аналізу запасів.

Для більшої повноти вивчення діяльності підприємства слід застосовувати певні технічні прийоми обробки даних, які характеризують об'єкт дослідження. Такими прийомами є:

1. Економіко-логічні (традиційні)
2. Економіко-математичні методи.

Економіко-логічні прийоми знаходили застосування з моменту виникнення економічного аналізу як галузі спеціальних знань. Вони включають в себе такі методи, як порівняння, групування, середніх величин, графічний, деталізації, балансовий, індексний метод тощо.

Для аналізу запасів найчастіше використовують метод елімінування, який включає в себе прийом ланцюгових підстановок, перерахунок планових показників, абсолютних різниць, відносні величини. Цей метод дозволяє виключити дію ряду факторів крім одного, вплив якого визначається.

Метод різниць - визначається різниця між фактичними і плановими показниками і множиться по кожному показнику на абсолютне значення іншого взаємозв'язаного з ним показника.

Методом відносних величин визначається різниця між окремими частковими показниками по процентному відношенню фактичних значень цих показників до планових, а процентні різниці множаться на основний показник по плану.

Балансовий метод відображає дві групи взаємопов'язаних та взаємно врівноважених показників.

Економіко-математичні прийоми виникли на підставі інтеграції економічної теорії та прикладної математики, інших математичних дисциплін. До таких методів можна віднести графічні методи, кореляційний та регресійний аналіз, лінійне програмування, матричні методи тощо.

У процесі аналізу фактичний рівень показників ефективності використання матеріальних запасів порівнюють з базисним, вивчають їхню динаміку і причини зміни, а також вплив на обсяг виробництва продукції.

Проведення комплексного аналізу виробничих ресурсів можливе у трьох напрямках:

- 1) Аналіз впливу факторних показників спочатку на обсяг виробництва та реалізації, а потім у вигляді визначення такого впливу на прибуток.

2) Виявлення впливу більш деталізованих факторних показників на прибуток на основі попереднього проведення відповідних математичних перетворень.

3) Економічний аналіз впливу техніко-економічних факторів на використання виробничих ресурсів та прибуток підприємств, тобто техніко - економічний аналіз [54]

Під час аналізу виробничих запасів на підприємстві, насамперед, треба оцінити фактичну наявність запасів на аналізованому підприємстві, проаналізувати структуру та динаміку виробничих запасів.

Показники структури виробничих запасів дають можливість побачити відсоткове співвідношення окремого матеріального ресурсу до всієї сукупності виробничих запасів на підприємстві. Під час аналізу динаміки можна побачити, на скільки збільшився або ж таки зменшився той чи інший матеріальний ресурс відповідно до порівнювального періоду.

При аналізі виробничих запасів визначають забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами. Планування потреб у виробничих ресурсах здійснюється на основі попередніх результатів використання запасів на виробництві, на ремонт та на інші потреби.

Недостатня забезпеченість підприємства виробничими запасами гальмує його нормальну діяльність і погіршує фінансовий стан.

Аналізуючи структуру і склад запасів, обов'язково потрібно враховувати те, що вони повинні бути оптимальними. Щоб досягнути цієї оптимальності, треба зробити розрахунки потреб у запасах, налагодити стабільні договірні зв'язки з партнерами, належно забезпечити організацію виробничого процесу.

VI. Методичні прийоми узагальнення та реалізації результатів аналізу

Після завершення аналізу і отримання кінцевих результатів, потрібно раціонально скористатися вихідними даними для подальшої ефективної діяльності даного підприємства. Для цього потрібно скористатися наступним алгоритмом:

1. Систематизувати отримані дані;

2. Згрупувати за певними ознаками та узагальнити результати;
3. Кількісно обчислити невикористані можливості;
4. Кількісно обчислити резерви підвищення економічних показників;
5. Розробити варіанти економічно обґрунтованих заходів щодо підвищення фінансово-економічних результатів діяльності підприємства;
6. Прийняти управлінське рішення щодо вибору найкращого варіанту збільшення ефективності показників;
7. Забезпечити контроль за виконанням прийнятих рішень.

Таким чином, розроблена організаційно-інформаційна модель висвітлює завдання стосовно аналізу запасів, чітко окреслює межі дослідження та наводить джерела інформаційного забезпечення аналізу. Більш детальне висвітлення показників, що характеризують запаси підприємства, буде зроблено в питаннях, які стосуються безпосередньо динаміки, структури, забезпечення та ефективності використання запасів.

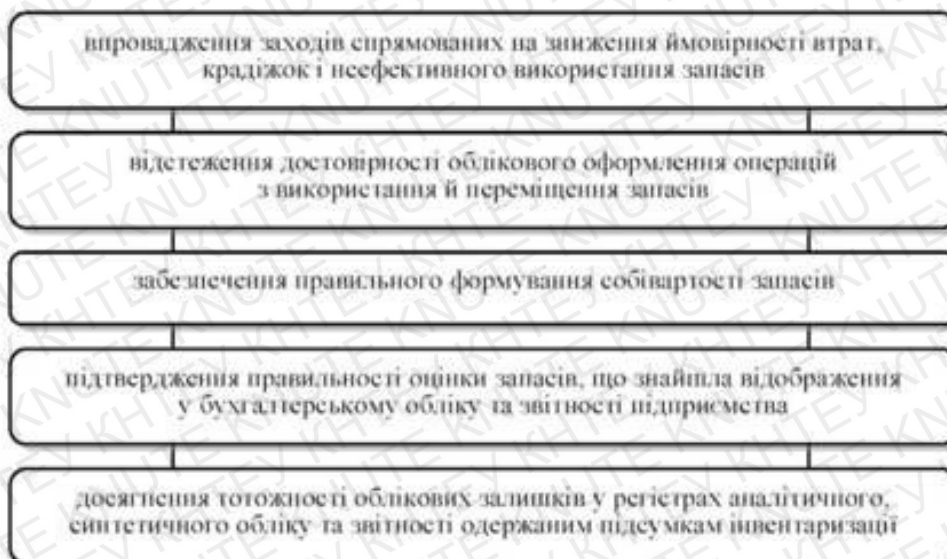
Основні шляхи скорочення витрат на виробничі запаси зводяться до їх раціонального використання; ліквідації наднормативних запасів матеріалів; удосконалення нормування; поліпшення організації постачання, у тому числі шляхом встановлення чітких договірних умов постачань і забезпечення їх виконання, оптимального вибору постачальників, налагодженої роботи транспорту. Важлива роль належить поліпшенню організації складського господарства.

Основним завданням підприємств є найбільш повне забезпечення виробничими запасами для майбутнього виробництва продукції. Темпи росту обсягу виробництва продукції, покращення її якості безпосередньо впливають на обсяг витрат і прибуток підприємства. Тому дуже важливо приділяти велику увагу обліку виробничих запасів, їх зберіганню, реалізації та фінансових результатів на підприємстві, так як це основний ланцюжок кожного виробничого підприємства, а для фактичного виконання аналіз просто необхідний.

3.2. Методика та організація контролю за виробничими запасами

На підприємстві можуть застосовувати два альтернативні типи систем внутрішнього контролю товарно-матеріальних запасів, на основі яких перевіряють вартість залишків товарно-матеріальних запасів на кінець облікового періоду та собівартість відпущених (реалізованих) запасів: періодичну та постійну системи контролю товарно-матеріальних цінностей.

В умовах *періодичної* системи контролю за допомогою інвентаризації товарно-матеріальних запасів наявних на кінець облікового періоду визначають кінцеве сальдо рахунка товарно-матеріальних запасів. Обчислюють вартість цих залишків шляхом множення наявних одиниць товарно-матеріальних запасів на вартість одиниці. Різниця загальної вартості придбаних цінностей (включаючи початкове сальдо) і вартості залишків на кінець облікового періоду становить собівартість відпущених у виробництво (реалізованих) товарно-матеріальних запасів. Особливу увагу перевіряючому у даному разі окрім якості проведення інвентаризацій також слід приділити правильності визначення вартості запасів використаних не у господарській діяльності (до них відносяться зіпсовані, втрачені, безоплатно передані товарно-матеріальні цінності, недостача цінностей понад норми природного убутку тощо). Вартість вище перелічених цінностей також має виключатись із суми вартості придбаних запасів і їх початкового сальдо.

Рис. 3.2. Напрямки внутрішньогосподарського контролю операцій з руху запасів

Постійна система контролю товарно-матеріальних запасів передбачає визначення кінцевого сальдо як залишкової величини, тобто різниці суми вартості придбаних запасів і їх початкового сальдо та собівартості відпущених у виробництво (реалізованих) товарно-матеріальних запасів. При цьому на кожний день облікового періоду за кожним елементом товарно-матеріальних запасів відстежують початкове сальдо, кожне надходження та зменшення та кінцеве сальдо товарно-матеріальних запасів підприємства. Ця система передбачає дещо вищий обсяг контрольних робіт однак забезпечує достовірність даних про стан товарно-матеріальних цінностей на кожний день.

У ході перевірки перевіряючим слід переконатись в обґрунтованому визнанні активами товарно-матеріальних цінностей включених до складу запасів, зокрема у виконанні двох вимог: існування ймовірності, того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням та можливості достовірного визначення їх вартості. На балансі підприємства відображають запаси, щодо яких є право власності.

Підприємство також може утримувати цінності, що є власністю інших суб'єктів господарювання. В обов'язковому порядку перевіряють організацію належного позабалансового обліку таких цінностей.

Перевірка оприбуткування в бухгалтерському обліку запасів передбачає встановлення достовірності фактичних цін їх придбання - первісної вартості, включаючи витрати на доставку, податки, збори та інші обов'язкові платежі (окрім тих, що згодом відшкодовуються підприємству). Застосовуючи прийом зустрічної перевірки контролери вивчають перелік первинних документів, на підставі яких відбулось оприбуткування цінностей (накладні, квитанції, рахунки-фактури, товарні чеки, специфікації тощо) шляхом оформлення відповідних складських документів (прибутковий ордер (ф. № М-4), Акт про приймання матеріалів (ф. № М-7). Тут же відслідковується дотримання порядку обліку та використання довіреностей, що є бланками суворої звітності. На підприємстві повинен вестися Журнал реєстрації їх видачі. З метою контролю надходження та

оприбуткування запасів від постачальників бухгалтерія або відділ постачання ведуть Журнал обліку вантажів, що надійшли (ф. № М-1). Журнал заповнюють згідно первинних документів з надходження цінностей. В ньому також роблять відмітки про розшук вантажів, що не надійшли.

Перевіряючи відпуск товарно-матеріальних цінностей у виробництво звертають увагу на наявність підписів керівника і головного бухгалтера на відповідних видаткових документах, а також на додержання лімітів відпуску. Фактичний відпуск матеріальних цінностей за документами складу зіставляють з даними виробничих звітів та прибутковими документами господарських підрозділів. Для виявлення фактів використання цінностей не за призначенням, створення неврахованих надлишків матеріальних цінностей, інших порушень контролерам слід застосовувати методи фактичного контролю, зокрема, спостереження, контрольні запуски сировини та матеріалів у виробництво, контрольні заміри фактичного виконання робіт.

При перевірці відпуску у порядку реалізації матеріальних запасів вивчають законність, правильність оформлення та відповідність договорів, угод, рахунків-фактур, накладних на відпуск цінностей зі складу, специфікацій та інших супроводжувальних документів, а також відслідковують наявність правильно оформлених довіреностей.

Передавання товарно-матеріальних цінностей зі складу у виробництво, експлуатацію чи їх реалізація здійснюється підприємствами за вартістю, що визначається згідно одного з таких методів:

ідентифікованої вартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої вартості, вартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативних затрат (застосовується лише в промисловості);

ціни продажу (використовується в роздрібній торгівлі). У процесі перевірки з'ясовують однозначність застосування обумовленого облікової політикою підприємства методу визначення вартості запасів для усіх їх одиниць, що мають однакове призначення та однакові умови використання.

Особливої пильності потребує контроль перенесення даних про залишки матеріальних цінностей з матеріальних звітів до регістрів синтетичного обліку та

звітності. За допомогою арифметичного перерахунку вартості залишків матеріальних цінностей за звітними періодами шляхом зіставлення даних Головної книги, розділу III Журналу 5, 5 А, (журналу-ордера № 10.1 с.-г.), а також балансу й звіту про фінансові результати контролюють відповідність відображення вартості матеріальних запасів на рахунках обліку та звітності.

Етапи внутрішнього контролю запасів на підприємстві :

- ✓ Етап 1. Визначення фактичного стану організації складського господарства запасів на підприємстві
- ✓ Етап 2. Порівняння фактичних даних про запаси з даними бухгалтерського обліку або плановими показниками
- ✓ Етап 3. Оцінка виявлених відхилень та ступеня їх впливу на аспекти функціонування організації
- ✓ Етап 4. Узагальнення результатів контролю та виявлення причин зафіксованих відхилень

Як функція управління, внутрішній контроль, залежно від часу проведення поділяється на попередній, поточний (оперативний) і подальший.

Попередній контроль здійснюється до прийняття управлінських рішень і здійснення господарських операцій. Управлінський персонал та головний бухгалтер здійснюють попередній контроль шляхом візування договорів і угод на отримання і відпуск матеріальних цінностей, виконання робіт і надання послуг; підготовки наказів про встановлення працівникам посадових окладів, надбавок до заробітної плати і про преміювання працівників підприємства тощо. Попередній контроль необхідний на всіх рівнях управління. Об'єктами попереднього контролю можуть бути внутрішньогосподарські плани, проектно-кошторисна документація, документи на відпуск товарно-матеріальних цінностей і готової продукції, на видачу грошових коштів, договори і т. ін. Мета попереднього контролю — попередити протизаконні дії посадових осіб, протизаконні та економічно недоцільні господарські операції; забезпечити економне й ефективне витрачання господарських ресурсів; не допустити невиробничих витрат.

Таблиця 3.1. Класифікація внутрішнього контролю

Рис. 6.1. Класифікація внутрішнього контролю

Класифікація внутрішнього контролю на підприємстві

Поточний (оперативний) контроль. Мета його — виявити в процесі господарських операцій негативні відхилення в господарській діяльності, які під час попереднього або наступного контролю можуть бути не виявлені, знайти внутрішньогосподарські резерви подальшого зростання ефективності виробництва. У зв'язку з цим поточному контролю необхідно приділяти особливу увагу з боку персоналу суб'єкта господарювання, безпосередньо зацікавленого в покращанні результатів господарсько-фінансової діяльності.

При поточному (оперативному) контролі аналізуються показники оперативної звітності, спеціалістами підприємств, а також внутрішніми аудиторами та ревізорами здійснюються тематичні перевірки. Особливо ефективним є поєднання поточного контролю з попереднім, що має важливе значення для попередження невиробничих витрат, запобігання можливим розкраданням і втратам матеріальних ресурсів та грошових коштів.

Подальший контроль здійснюється після господарських операцій на підставі даних, зафіксованих у первинних документах, регістрах бухгалтерського обліку і в бухгалтерській звітності. Мета такого контролю — перевірка доцільності й законності господарських операцій за певний період, виявлення

недоліків у роботі, порушень і зловживань, якщо вони були допущені. Він допомагає виявити і мобілізувати резерви для подальшого покращання всіх виробничих та економічних показників.

Найвища дієвість і ефективність контролю досягається послідовним поєднанням попереднього, поточного (оперативного) і подальшого контролю.

Залежно від джерел інформації, яка використовується при здійсненні контрольних функцій, внутрішній контроль поділяється на документальний і фактичний.

Документальний контроль полягає у встановленні достовірності й законності господарських операцій за даними первинної документації, облікових регістрів і звітності, в яких вони знайшли відображення.

Фактичним називається контроль, при якому кількісний і якісний стан об'єктів, які перевіряються, встановлюється шляхом обстеження, огляду, обмірювання, перерахунку, зважування, лабораторного аналізу та інших способів перевірки фактичного їх стану. До об'єктів контролю належать засоби підприємства, які включають у себе всі необоротні та оборотні активи.

Документальний і фактичний контроль тісно взаємопов'язані, тому що тільки їх спільне проведення дає змогу встановити дійсний стан об'єкта перевірки. Поєднання документального і фактичного контролю називають комбінованим контролем.

Залежно від мети, цільового призначення та методу організації розрізняють ревізію, аудит, тематичну перевірку, розслідування і службове розслідування.

Ревізія — це система контрольних дій, які здійснюються за дорученням керівника суб'єкта господарювання аудиторською або ревізійною групою за діяльністю структурних підрозділів. При ревізії встановлюється законність, достовірність та економічна доцільність здійснення господарських операцій, а також правомірність дій посадових осіб, які брали участь у їх здійсненні. Основна мета ревізії — виявлення фактів господарських і фінансових порушень, розкрадань, безгосподарності й марнування; встановлення причин і умов, що сприяли виявленим господарським порушенням і зловживанням, та винних у цьому осіб; ужиття заходів щодо відшкодування завданих збитків як у процесі

ревізії, так і після неї; внесення пропозицій щодо усунення недоліків і порушень; притягнення до відповідальності осіб, які допустили порушення або зловживання.

За повнотою охоплення ревізованого матеріалу розрізняють повні й часткові ревізії. Повними називаються ревізії, які охоплюють усю діяльність ревізованого об'єкта за певний період часу. Часткові ревізії охоплюють тільки окремі ділянки роботи структурного підрозділу або підприємства.

За обсягом ревізованих документів розрізняють суцільні й вибіркові. При суцільній ревізії перевіряються всі документи, пов'язані з даним видом операцій. При вибірковій ревізії перевіряються тільки деякі з документів на вибір.

У разі необхідності у більш глибокій перевірці підрозділу проводяться комплексні ревізії, які передбачають участь у перевірці спеціалістів-експертів за різними напрямками діяльності ревізованого об'єкта — технологів, товарознавців, економістів, спеціалістів із кадрів, будівельників, механіків тощо. Характерна особливість такої ревізії — комплексне вивчення діяльності підрозділу із застосуванням економічних методів аналізу в поєднанні з документальною і фактичною перевіркою, зі всебічним вивченням звітних і облікових даних про результати роботи.

Мета комплексної ревізії—оцінка спеціалістами фактично здійснених господарських операцій, їх відображення в бухгалтерському обліку, пошук резервів для підвищення ефективності господарської діяльності підрозділу.

Тематична перевірка — це система контрольних дій, спрямованих на вивчення однієї чи декількох сторін виробничої або господарсько-фінансової діяльності підприємств. Наприклад, перевірка збереженості матеріальних ресурсів і раціонального їх використання; забезпечення збереженості й раціонального використання обладнання; правильності розрахунків із робітниками і службовцями тощо.

Службове розслідування — це перевірка дотримання робітниками підприємства посадових обов'язків" а також нормативно-правових актів, що регулюють виробничі відносини. Вона проводиться спеціальною комісією, яка створюється наказом керівника суб'єкта господарювання, у разі виявлення

розкрадань, нестач, втрат і псування матеріальних цінностей, виготовлення бракованої продукції та в інших випадках.

Внутрішній контроль має свій предмет, об'єкт і суб'єктів здійснення.

До предмета внутрішнього контролю належать усі процеси і явища, пов'язані з господарською діяльністю підприємств, при цьому межі внутрішнього контролю сягають від прийняття управлінського рішення до визначення його результативності.

Під терміном "об'єкт" слід розглядати кожен окремий елемент предмета внутрішнього контролю. Об'єктами внутрішнього контролю є господарські процеси, які в сукупності становлять господарську діяльність суб'єкта, що перевіряється. Об'єкти внутрішнього контролю досить різноманітні, тому дати їх вичерпний перелік неможливо. Сукупним об'єктом аудиту можна назвати наявність і рух засобів підприємства та джерела їх формування.

Суб'єктами внутрішнього контролю є:

- управлінський персонал та спеціалісти, до функцій яких входить попередній,
- поточний та подальший контроль;
- обліковий персонал на чолі з головним бухгалтером, якому належать функції контролю на всіх етапах відображення господарських процесів;
- спеціальні внутрішні контролюючі служби, створені на підприємстві з метою проведення того чи іншого контролю:

1. наглядові ради;
2. ревізійні комісії;
3. інвентаризаційні комісії;
4. комісії з розслідування незвичайних подій;
5. внутрішні аудиторські служби.

3.3. Методика та організація аналізу виробничих запасів

Беручи за основу теоретичні характеристики аналізу та маючи практичні дані, що представлені у фінансовій звітності (дод. В) ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» розглянемо запаси в динаміці по табл. 3.3.

За даними таблиці видно, що до складу запасів входять: виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція та товари. В цілому вартість виробничих запасів, за період, що підлягає аналізу, у 2017 р. збільшилася на 340 тис. грн або на 57% у порівнянні з 2013 р., однак, у порівнянні з 2013 р. вартість у 2017 р. зменшилася вже на 272 тис. грн або на 23%. У порівнянні даних з 2017 р. видно, що вони збільшилися на 72 тис. грн або 8% по відношенню до 2014 р., однак, у 2017 р. видно, що вартість виробничих запасів знову зменшилася на 911 тис. грн або 49 % у порівнянні з попереднім роком.

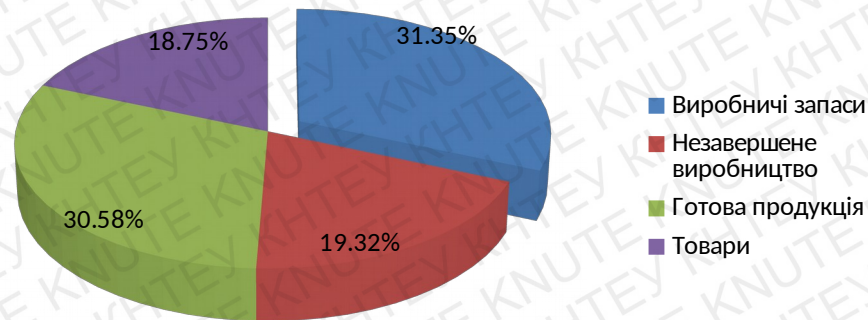
Таблиця 3.2

Оцінка динаміки запасів ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» за 2013-2017 рр., тис. грн

Показники	Роки					Відхилення 2017 року							
	2013	2014	2015	2016	2017	Від 2013 р.		Від 2014 р.		Від 2015 р.		Від 2016 р.	
						Абс.	Віднос.	Абс.	Віднос.	Абс.	Віднос.	Абс.	Віднос.
Запаси – всього, В т. ч.:	3088	6319	2322	7480	2976	-112	-4	-3343	-53	654	28	-4504	-60
Виробничі запаси	593	1205	861	1844	933	340	57	-272	-23	72	8	-911	-49
Незавершене виробництво	-	-	-	1155	575	575	-	575	-	575	-	-580	-50
Готова продукція	441	574	770	780	910	469	106	336	59	140	18	130	17
Товари	2054	4540	691	3701	558	-1496	-73	-3982	-88	-133	-19	-3143	-85

Залишки по незавершеному виробництву з'явилися лише в 2015 р., вартість яких склала 1155 тис.грн, що на 580 тис. грн або 50% більше ніж у 2017 р. Запаси готової продукції за період, що підлягає аналізу, поступово збільшувалися у порівнянні 2017 р. з 2013 р. на 469 тис. грн. або 106%, з 2013 р. на 336 тис. грн або 59 %, з 2014 р. на 140 тис. грн або 18% та з 2015 р. на 130 тис. грн або 17%. Запаси товарів також коливалися на протязі 5 останніх років максимальна вартість, яких склала 4540 тис. грн у 2013 р. та мінімальна 558 тис. грн у 2017 р., що на 3982 тис. грн або 88 % менше від максимального залишку.

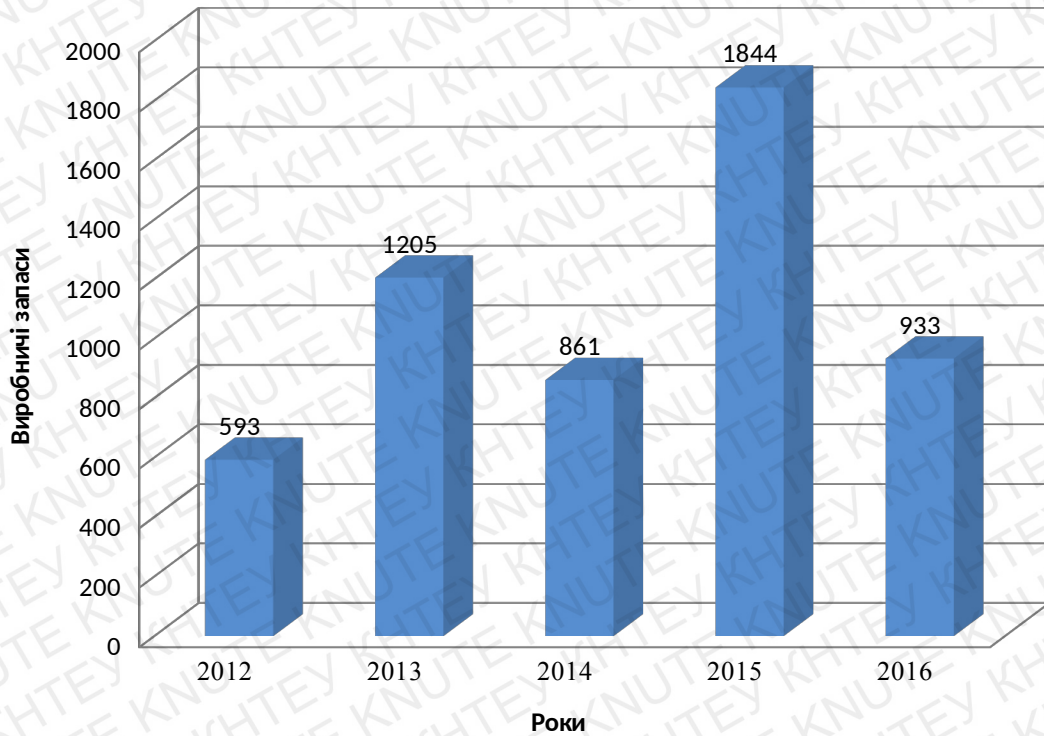
Виходячи з попередньо наведених даних табл. 3.3 сформуємо діаграму (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Структура запасів ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» за 2017 р.

З діаграми видно, що виробничі запаси займають найбільше місце в структурі запасів 31,35 %, але майже на одному рівні з ними знаходиться і готова продукція, відсоткова частка якої сягає 30,58 %, що на 0,77 % менше від виробничих запасів. Наступна позиція, яка займає третє місце в структурі запасів – це незавершене виробництво в розмірі 19,32 % і остання позиція – товари, частка яких складає 18,75 %. Отже, можна сказати, що незавершене виробництво та товари приблизно займають по 19 %, а виробничі запаси та готова продукція по 31 %, що показує їхню перевагу в структурі запасів на 2017 р.

Оскільки виробничі запаси займають досить вагому частину розглянемо їхню зміну в розрізі за роками (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Динаміка виробничих запасів ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» за 2013–2017 рр., тис. грн.

На даній діаграмі ми бачимо, що кількість виробничих запасів коливається. Найменший залишок на дату балансу, за останні 5 р., був у 2013 р. у розмірі 593 тис. грн, а максимальний – у 2015 р., який сягнув до 1844 тис. грн.

Для того, щоб прослідкувати рух запасів необхідно прорахувати коефіцієнт оборотності запасів та середнього періоду їх оборотності, використовуючи наведені нижче формули.

Формули для розрахунку:

а) коефіцієнт оборотності запасів загалом по підприємству:

$$K_{03} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічна вартість запасів}} \text{ Або}, \quad (3.1);$$

$$K_{03} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічна вартість запасів}}, \quad (3.2);$$

(запаси на початок року + запаси на кінець року)/2
 б) тривалість одного обороту запасів загалом по підприємству:

$$T_{oz} = \frac{360}{K_{oz}}, \quad (3.3).$$

Результати розрахунків відображені в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Аналіз показника ділової активності ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» за 2013-2016 рр., тис. грн

Показники	Роки				Відхилення 2016 р.					
	2013	2014	2015	2016	Від 2013 р.		Від 2014 р.		Від 2015 р.	
					Абс.	Віднос.	Абс.	Віднос.	Абс.	Віднос.
Коефіцієнт оборотності запасів (Коз)	16,4	20,8	11,1	29,4	13,0	79,3	8,6	41,3	18,3	164,9
Період одного обороту запасів (Тоз)	22	17,3	32,4	12,24	-9,8	-44,4	-5,1	-29,2	-20,2	-62,2

Чим більше значення цього коефіцієнта, тим вищий рівень оборотності запасів, що позитивно відображається на забезпеченні обсягу реалізації продукції та свідчить про те, що не утворюються надмірні запаси. Подивившись на таблицю 3.4 можна помітити, що до 2015 р., в якому коефіцієнт оборотності зменшився, оборотність запасів збільшувалася, а період одного обороту зменшувався. Але у 2016 р. ситуація змінилася та коефіцієнт оборотності запасів збільшився до 29,4, а дані за період одного обороту зменшилися до 12,24. Звідси випливає, що для забезпечення поточного рівня реалізації продукції поповнення запасів слід зробити через 12 днів.

Також розглянемо елементи операційних витрат, які відображені у формі №2 «Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)» (дод. В) табл. 3.5.

Таблиця 3.4

**Оцінка динаміки елементів операційних витрат виробничих запасів ТОВ
«НВО Сінепс-Інвест» за 2013-2017 рр, тис. грн**

Показники	Роки					Відхилення 2017 року							
	2013	2014	2015	2016	2017	Від 2013 р.		Від 2014 р.		Від 2015 р.		Від 2016 р.	
						Абс.	Віднос.	Абс.	Віднос.	Абс.	Віднос.	Абс.	Віднос.
Матеріальні затрати	154	82153	89952	68244	101559	101405	65847	19406	24	11607	13	33315	49
Витрати на оплату праці	1265	2702	3009	2963	3513	2248	178	811,0	30,0	504,0	16,7	550,0	18,6
Відрахування на соціальні заходи	309	975	1091	1064	1280	971	314	305,0	31,3	189,0	17,3	216,0	20,3
Амортизація	821	836	1556	1646	1993	1172	143	1157,0	138,4	437,0	28,1	347,0	21,1
Інші операційні витрати	7221	7786	6708	16322	35196	27975	387	27410	352	28488	425	18874	116

Згідно даної таблиці можна сказати, що з кожним роком витрати на операційну діяльність збільшуються. Якщо порівняти 2017 р. з 2013, то ці зміни досить помітні, адже вартість матеріальних затрат збільшилася на 101405 тис. грн, а інші операційні витрати збільшилися на 27975 тис. грн. Але у порівнянні з 2017 р. збільшення вартості матеріальних затрат, по відношенню до 2013 р., відбулося на 19406 тис.грн або 24%, до 2014 р. на 11607 тис.грн або 13% і до 2015 р. на 33315 тис.грн або 49 %. Такі зміни можуть означати, як подорожчання цін на матеріали так і збільшення обсягу виготовленої продукції.

Також помітні зміни по витратам на заробітну плату, але не такі значні як по матеріальним затратам. Найбільш вагома зміна помітна у порівнянні 2013 та 2013 р., де вдвічі збільшилися витрати на заробітну плату. У порівнянні з 2013 р. витрати у 2017 р. збільшилися на 2248 тис.грн або 178%, порівнюючи з 2013 р. – на 811 тис.грн або 30%, з 2014 р. – на 504 тис.грн або 16,7% та з 2015 р. – на 550 тис.грн або 18,6%.

Відрахування на соціальні заходи також збільшувалися поступово з кожним роком, якщо у 2013 р. вони склали 309 тис.грн, то у 2017 р. склали 1280 тис.грн. Тож витрати за 5 останніх років збільшилися на 971 тис.грн або 314%.

Вартість витрат з амортизації у 2017 р. збільшилася на 1172 тис.грн або 143% у порівнянні з 2013 р., з 2013 р. – на 1157 тис.грн або 138,4%. Починаючи з 2014 р. різниця з 2017 р. значно скоротилася і вартість амортизації у 2017 р. по відношенні до 2014 р. збільшилася на 437 тис.грн або 28,1%, а до 2015 р. – на 347 тис.грн або 21,1%.

Використовуючи дані табл.А.1 (дод. А) видно, що запаси займають по відношенню до оборотних активів невелику частку і те як вона змінюється щороку представлено на рис. 3.5.

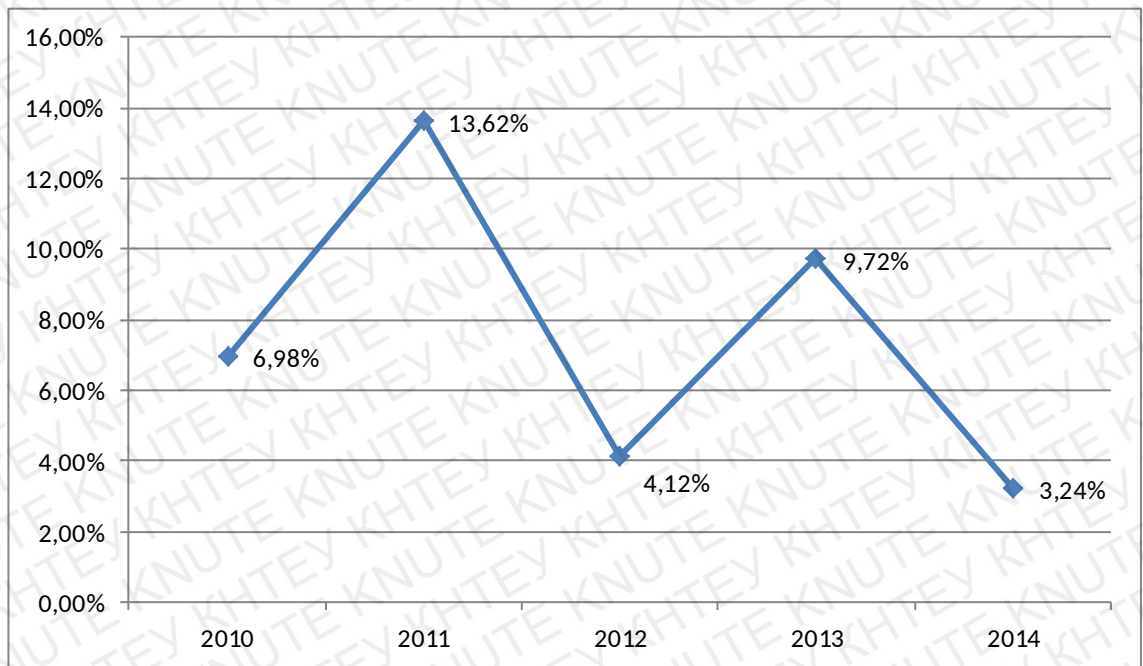

Рис. 3.5. Динаміка частки запасів в оборотних активах
ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» за 2013– 2017 рр., %

Завдяки сформованому графіку ми більш наглядно можемо побачити зміну частки запасів в оборотних активах з 2013 по 2017 рр.. Починаючи з 2013 р. видно, що запаси в оборотних активах займають 6,98%. В 2013 р. частка запасів зросла на 6,64% і склала 13,62 %, а в 2014 р. вона знову зменшилась до 4,12%. У 2015 р. частка запасів збільшилася до 9,72%, що на 5,6% більше за попередній рік, потім знову, у 2017 р., відбулося зменшення частки запасів в оборотних активах на 6,48% і вона склала 3,24%. Розглянувши динаміку частки запасів, можна сказати, що хоч залишки запасів на дату балансу, впродовж 5 років, коливались, але це не

приховує той факт, що існує тенденція до зменшення частки запасів в оборотних активах.

Таким чином, аналіз запасів дає змогу визначити, що протягом досліджуваного періоду структура їх зазнала суттєвих змін. Оптимізація структури запасів - це кінцева мета раціонального управління запасами. Змінюючи їх структуру, можливо поліпшити забезпеченість виробництва без збільшення обсягів запасів. Тенденція динаміки величини запасів відрізняється за окремими їх видами. Тож, обсяги незавершеного виробництва та товарів зменшуються, а готової продукції навпаки збільшуються.

Висновки до розділу 3

На підставі дослідження систем податкового обліку та аналізу виробничих запасів можна зробити наступні висновки.

1. Сутність аналізу підприємства полягає у вирішенні такого питання, як зниження матеріальних витрат та збільшення на цій основі обсягів реалізації та фінансових результатів господарсько-фінансової діяльності.

Одним із засобів економічного аналізу є розробка його організаційно-інформаційної моделі, яка в свою чергу об'єднує питання організації аналізу та його інформаційного забезпечення. Отже, організаційно-інформаційна модель включає перелік її характеристики об'єктів та суб'єктів аналізу, показників, характеристику інформаційного забезпечення і методів обробки інформації, методичних прийомів узагальнення результатів.

Аналіз надходжень та використання виробничих запасів також здійснюється у відповідності з організаційно-інформаційною моделлю, яка складається з шести взаємопов'язаних блоків:

1. мета і завдання аналізу запасів
2. об'єкти і суб'єкти аналізу запасів
3. система показників аналізу запасів
4. джерела інформації та інформаційне забезпечення аналізу запасів
5. методи обробки економічної інформації
6. методичні прийоми узагальнення та реалізації результатів аналізу.

Впровадження аналізу допоможе більш раціонально використовувати наявні матеріальні ресурси, зокрема знаходити внутрішні резерви для збільшення виробництва продукції за рахунок зменшення матеріальних витрат на одиницю продукції. Можна виділити наступні напрямки вдосконалення управління виробничими запасами на підприємствах:

– підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств;

- удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів;
- обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової – техніки і технології виробництва;
- чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів підприємств.

2. Для прийняття вірних управлінських рішень є досить важливим проведення аналізу основних економічних показників наявності та використання виробничих запасів підприємства. Розглянувши виробничі запаси в динаміці та розрахувавши коефіцієнти оборотності запасів за рік видно, що залишки на кінець звітного року зменшуються від 2013 р. до 2017 р., а коефіцієнт оборотності в свою чергу збільшується. Завдяки цьому не витрачаються кошти на зберігання запасів, а використовуються на інші також не менш важливі завдання. Таким чином відбувається ефективне використання коштів. У зв'язку із збільшенням обороту запасів почали суттєво збільшуватися матеріальні затрати та інші операційні витрати. Якщо у 2013 році матеріальні затрати склали 154 тис.грн, то у 2017 році вони сягнули 101559 тис.грн, а інші операційні витрати у 2013 році склали 7221 тис.грн, в 2017 році їхня вартість сягнула 35196 тис.грн. Звісно, такі зміни могли виникнути і внаслідок збільшення вартості витрат, однак і вагомий внесок внесло збільшення оборотності запасів.

3. Нами було розглянуто систему оподаткування виробничих запасів на базовому підприємстві. З цього випливає, що у бухгалтерському обліку методом ФІФО досягається інша мета — списано собівартість перших партій товарів за найнижчими цінами, та сформовано несписаний залишок товарів на балансі за найактуальнішими (останніми) цінами, хоча при цьому є ризик завищення прибутку, якщо списуються найдешевші партії запасів, і відповідно, загальна сума витрат стає менше. У випадку якщо закупівельні ціни на запаси стабільно зростають, обсяг запасів дуже великий та сума податку на прибуток досить значна, щоб заради цієї різниці можна вести фактично два окремі обліки запасів.

У більшості випадків підприємства не будуть ускладнювати собі життя подвійним обліком та вибирати різні альтернативи обліку для цілей оподаткування та фінансової звітності. Але у випадку стійкого зростання або зменшення цін метод середньозваженої вартості дозволить стабілізувати податкові платежі за рахунок списання запасів за середніми цінами. При цьому в бухгалтерському обліку може застосовуватись інший метод ФІФО. Це може бути зумовлено обліковою політикою самого підприємства або його власника (наприклад, іноземної материнської компанії тощо) в тому разі, якщо цю політику змінити неможливо. У принципі немає ніякої заборони на використання різних методів визначення собівартості товарів в податковому та бухгалтерському обліку.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Найбільш важливою і значною частиною активів підприємства, є запаси - вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності. Ефективність господарської діяльності підприємств в значній мірі залежить від обліку та оцінки операцій з виробничими запасами.

Вивчення літературних джерел, періодичних видань, нормативних документів та аналіз фактичного стану обліку виробничих запасів в умовах ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» дозволило зробити наступні висновки.

В економіці поняття «виробничі запаси» трактується як предмети праці, на що спрямована праця людини і становлять матеріальну основу створюваного продукту.

В бухгалтерському обліку поняття «виробничі запаси» розглядається як матеріальні запаси або матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб.

Здійснено економіко-правовий аналіз нормативної бази, який свідчить про те, що в Україні сформувалася п'ятирівнева система нормативно-правового забезпечення (Закони України, постанови Кабінету Міністрів України, положення (стандарти) бухгалтерського обліку, нормативно – правові акти та методичні рекомендації та п'ятий рівень – накази. Оглянувши спеціальну літературу, можна зробити висновок, що чимало авторів наукових праць, статей опублікованих у періодичній економічній літературі, зосереджують свою увагу на дослідженні питань, що стосуються обліку, оцінки та класифікації запасів господарюючих суб'єктів. Зокрема, серед них такі науковці, як: Бойко В., Калашнікова М.В., Сопко В.В. та інші.

Розкрито організаційно-економічну характеристику базового підприємства ТОВ «НВО Сінепс-Інвест», основним предметом діяльності якого є виробництво іншої хімічної продукції для промислових цілей.

В роботі було досліджено фінансово-економічний стан ТОВ «НВО Сінепс-Інвест». Виробнича і фінансова ситуація на підприємстві в нормальному стані. Чистий прибуток хоч і коливається з року в рік, але поступово збільшується з кожним роком і у 2017 р. склав 7655 тис. грн. Аналіз складу та структури активів і пасивів ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» дозволяє стверджувати, що структура фінансових ресурсів підприємства за останні роки була задовільною, незважаючи на наявність значної дебіторської заборгованості, яка пов'язана з традиційними труднощами збуту продукції в нашій економіці і кредиторської заборгованості, що в свою чергу пов'язано з відсутністю грошових коштів у суб'єктів підприємницької діяльності. Аналіз ліквідності балансу ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» свідчить про ефективну працю підприємства.

В роботі досліджені питання щодо фінансового обліку виробничих запасів. Синтетичний облік наявності і руху виробничих запасів ведеться на рахунку 20 «Виробничі запаси». Також досить важливою є правильна організація обліку виробничих запасів, для цього встановлені особи, які відповідають за зберігання та використання виробничих запасів а також вивіз за територію підприємства

здійснюється лише за пропусках. Кожну господарську операцію оформляють відповідним документом.

Розглянуто облік виробничих запасів в системі прийняття управлінських рішень. Зазначено, що для успішного контролю і управління витратами на виробництво продукції і формування її собівартості важливо упроваджувати управлінський облік. Це не означає, що фінансовий бухгалтерський облік втрачає своє значення в управлінні підприємством. Збагачений оперативним аналізом руху грошових коштів, динаміки інвестиційних витрат в інноваційний розвиток підприємства фінансовий облік безпосередньо використовується в управлінні підприємством.

Проведений огляд організації обліку виробничих запасів за умов застосування інформаційних систем показав, що на сучасному етапі розвитку економіки користь від інформаційних технологій є безперечною, проте незважаючи на це існує ще досить багато проблем щодо автоматизації діяльності підприємств та їх облікових підрозділів. Та на даний момент в діяльності ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» ефективно використовується програма 1С: Підприємство 8.2, чим значно полегшує роботу бухгалтерії. За допомогою програми 1С створюються такі документи, як накладна на переміщення, списання матеріалів, накладна – вимога на відпуск виробничих запасів, реалізація матеріалів тощо.

Вдосконалення обліку і аналізу виробничих запасів в ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» необхідно здійснювати в умовах автоматизованого опрацювання даних і забезпечення правильного і своєчасного документування операцій з придбання, руху і витрачання виробничих запасів.

З метою вдосконалення обліку запасів в ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» пропонується комп'ютеризація складського обліку. Організація автоматизованого складського обліку з управління матеріально-виробничими запасами дозволить розв'язати такі задачі обліку:

- контроль за виконанням договірних зобов'язань за кожним постачальником;

- відхилення фактичних матеріально-виробничих запасів від нормативних;

- спостереження за рухом матеріально виробничих запасів за місцями зберігання і споживання.

Для підвищення ефективності обліку матеріально-виробничих запасів пропонується:

- переглянути норми витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції. Це можна зробити з допомогою вартісного аналізу та нульбазис-бюджетування, яке полягає в перерахунку всіх діючих нормативів витрат;

- з'ясувати можливості придбати (чи залучити на умовах лізингу) економічніші види обладнання;

- оцінити можливості зменшувати втрати сировини у відходах виробництва;

- переглянути основних постачальників сировини, аби їх диверсифікувати, зменшити кількість посередників та виявити можливості дешевше закуповувати безпосередньо у виробників необхідні сировину та матеріали.

Розв'язання задач оперативного економічного аналізу виробничих запасів за допомогою комп'ютерів дасть можливість підвищити якість оперативного управління на всіх етапах – моделювання, нормування, забезпечення.

Отже, ефективна система внутрішнього контролю повинна стати найважливішою складовою системи управління підприємства. В умовах ринкової економіки вона повинна забезпечувати стабільність і стійкість розвитку підприємства, сприяти досягненню довгострокових цілей і вирішенню поточних завдань, забезпечувати повноту і підтримувати надійність системи внутрішньої звітності.

Побудова організаційно-інформаційної моделі аналізу запасів дала змогу висвітлити його основні завдання, чітко окреслити межі дослідження та навести джерела інформаційного забезпечення аналізу. Послідовна реалізація елементів

такої моделі за відсутності надзвичайних обставин забезпечує досягнення поставленої мети.

Провівши загальний аналіз виробничих запасів ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» виявили, що ефективність використання виробничих запасів в 2017 р. значно знизилась, порівняно з 2013 р., але підвищився коефіцієнт оборотності запасів, що свідчить про більш ефективніше використання коштів підприємства.

Таким чином, аналіз запасів дає змогу визначити, що протягом досліджуваного періоду структура їх зазнала суттєвих змін. Оптимізація структури запасів - це кінцева мета раціонального управління запасами. Змінюючи їх структуру, можливо поліпшити забезпеченість виробництва без збільшення обсягів запасів. Тенденція динаміки величини запасів відрізняється за окремими їх видами. Тож, обсяги незавершеного виробництва та товарів зменшуються, а готової продукції навпаки збільшуються.

Для прийняття вірних управлінських рішень є досить важливим проведення аналізу діяльності підприємства. Розглянувши виробничі запаси в динаміці та розрахувавши коефіцієнти оборотності запасів за рік видно, що залишки на кінець звітного року зменшуються від 2013 р. до 2017 р., а коефіцієнт оборотності в свою чергу збільшується. Завдяки цьому не витрачаються кошти на зберігання запасів, а використовуються на інші також не менш важливі завдання. Таким чином відбувається ефективне використання коштів. У зв'язку із збільшенням обороту запасів почали суттєво збільшуватися матеріальні затрати та інші операційні витрати. Якщо у 2013 р. матеріальні затрати склали 154 тис.грн, то у 2017 р. вони сягнули 101559 тис.грн, а інші операційні витрати у 2013 р. склали 7221 тис.грн, в 2017 р. їхня вартість сягнула 35196 тис.грн. Звісно, такі зміни могли виникнути і внаслідок збільшення вартості витрат, однак і вагомий внесок внесло збільшення оборотності запасів.

Впровадження результатів дослідження у практику роботи ТОВ «НВО Сінепс-Інвест» дозволить володіти економічною інформацією, яка відображає стан виробничих запасів, що буде сприяти ефективному прогнозуванню та

прийняттю обґрунтованих управлінських рішень з метою оптимізації виробничих запасів і одержання високих результатів господарювання.

Для ефективного управління матеріальними ресурсами підприємства рекомендується:

1. Проводити ефективну операційну систему виробництва.
2. Проводити постійні заходи по зниженню логістичних витрат.
3. Провести переобладнання складів для кращого зберігання продукції.
4. Переглянути кадрову політику та склад технічних працівників підприємства для органічного функціонування системи матеріально-технічного забезпечення, тобто керівники цехів та виробничих ділянок мають бути обізнані в нових принципах роботи операційної системи виробництва.
5. Створити групу для проведення функціонально-вартісного аналізу ефективності системи управління матеріальними ресурсами підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Олійник А.П. Сучасні методи обліку виробничих запасів, 2012 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [file:///D:/Downloads/ecnof_2012_9\(2\)_72.pdf](file:///D:/Downloads/ecnof_2012_9(2)_72.pdf)
2. Чаюн І. Ю. Управління матеріало-технічним забезпеченням підприємства: навч. посіб./І. Ю. Чаюн, І. Ю. Бондар.-К.:КНТЕУ, 2002.- 111с.
3. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку: підручник/М. В.Кужельний, В. Г. Лінник. – К.: КНЕУ, 2001.-576с.
4. Новодворский В. Д. Бухгалтерский учет производственных ресурсов (Вопросы теории и практики) / Новодворский В. Д. – М. : Финансы и статистика, 1989. – 284 с.
5. Олійник І. А., Юр'єва С. І., Рибальченко А. І. Бухгалтерський облік і фінансовий аналіз. — Харків: ОКО, 2004. — 704 с
6. Кузьменко О. М. Сутність виробничих запасів та їх класифікація / О. М. Кузьменко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal
7. Ощепков О.П., Максименко Н. В. Визначення поняття "виробничі запаси" в бухгалтерському обліку / Економіка харчової промисловості. - 2011. - № 3. - С. 71-73 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/echp_2011_3_19.pdf
8. Артеменко Н.В., Калашнікова М.В. Економічна сутність виробничих запасів, 2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua>
9. Вахітова, О. В. Аудит ефективності системи управління запасами підприємства/ Буковинська державна фінансова академія, - 2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61130.doc.htm - НБУ ім. Вернадського.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. № 246, зі змінами та доповненнями.

11. Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 №996-14-ВР.
12. Бухгалтерський управлінський облік: Навч. посіб. для студентів спец. 7050106 «Облік і аудит / Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська, Н.В. Герасимчук. — Житомир: ЖІТІ, 2000.-448с.
13. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. — К.: Ника Центр, Эльга, 2001.-528с.
14. Оглобин А.А. Планирование и контроль запасов материальных ресурсов предприятий в условиях новой экономической реформы: Дис. канд. эк. наук: 08.00.21. — Свердловск, 1989
15. Шомштейн А.А. Нормирование материальных ресурсов, производственных запасов и характеристика применяемых материалов (метод. материалы). — М.: ЦБТИМС, 1968.
16. Иваниенко В.В. Финансовый анализ: Учеб. пособ. — 2-е изд. Х.: ИД «ИНЖЕК», 2003.
17. Швец И.Б., Бондарева И.А. Управление производственными запасами на предприятии: Монография / НАН Украины. Ин-т экономики пром-ти. — Донецк, 2003.
18. Безруких П.С. Бухгалтерский учет / Безруких П.С. — М.: Бухгалтерский учет, 2002.
19. Бойко В. Бизнес: словник-довідник / укл. В. Бойко та ін. — К.: Україна, 1995.
20. Большой экономический словарь [Сост. А. Борисов и др.]. — М.: Книжный мир, 2004.
21. Сонько В. Бухгалтерський облік: [навч. посібн. для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищ. навч. закл.] / В. Сонько. — Тернопіль: Астон, 2005.
22. Организация, планирование и управление производством на предприятиях пищевой промышленности / Р.В.Кружкова, В.А.Даеничева, С.С.Елагина и др.; под ред. Р.В.Кружковой: 5-е изд., перераб. и доп. — М.: Агропромиздат, 2003.-495с.

23. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти). — Тернопіль: Економічна думка, 1999.-274с.
24. Стивенсон Вильям Дж. Управление производством / Пер. с англ. — М: ООО «Издательство Лаборатория Базовых знаний» ЗАО «Издательство БИНОМ», 1998.-298с.
25. Білова Н. Справжній бухоблік / Н. Білова, А. Бобро, Д. Винокуров. — 3-тє вид., перероб. і доп. — Х. : Фактор, 2008. — 1264 с.
26. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент. — М.: Финансы и статистика, 1999.
27. Чейз Р.Б., Эквилайн Н.Дж., Якобс Р.Ф. Производственный и операционный менеджмент: 8-е изд. / Пер. с англ. — М.: Издательский дом «Вильямс», 2001.
28. Голов С.Ф., Єфіменко В.І. Фінансовий та управлінський облік. — К.: ТОВ «Автоінтерсервіс», 1996. — 544 с.
29. Маргулис А.Ш. Бухгалтерский учёт в отраслях народного хозяйства: 6-е изд., перераб. — М.: Финансы, 1979. — 414 с
30. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси», затв. Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021
31. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік [текст]: навч. посіб./І.Б. Садовська, Т.В. Божидарнік, К.Є. Нагірська. — К.: «Центр учбової літератури», 2013. — 688 с.
32. Лавруша О.Г. Класифікація виробничих запасів на металургійних підприємствах // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: - 2012. - випуск 1, том 2 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://journals.uran.ua/index.php/2225-6407/article/viewFile/6425/5597>
33. Юркова І.М. Класифікація виробничих запасів на вугледобувних підприємствах, 2013 [Електронний ресурс] - Режим доступу: file:///D:/Downloads/ecfor_2013_3_39.pdf
34. Полятикiна Л., Степановська Т. Оцiнка та класифiкацiя виробничих запасiв, 2011 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2011_11_15_16_kampodilsk/section_6_2011_11_15_16/ocinka_ta_klasifikacija_virobnichikh_zapasiv/8-1-0-215

35. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. посіб.- К.: КНЕУ, 2006. - 526 с.
36. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999р. №318. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
37. Господарський кодекс України; затв. постановою Верховної Ради України від 16.01.03 №436-IV, зі змін. та доповн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
38. Запаси на складі та у виробництві//Баланс. Бібліотека (Практичне керівництво) – Київ, 2013. - №17 – С. 4-110
39. Мудла О.І. Економічна сутність виробничих запасів та їх оцінка на підприємстві, 2010 [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/64587.doc.htm
40. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів: наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293629&cat_id=293536
41. Максимова В. Ф. Бухгалтерський облік: Підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 6.050100 «Облік і аудит» – Одеса: О НЕУ, 2012.– 670с.
42. Мудла О.І. Економічна сутність виробничих запасів та їх оцінка на підприємстві, 2010 [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/64587.doc.htm
43. Господарський кодекс України; затв. постановою Верховної Ради України від 16.01.03 №436-IV, зі змін. та доповн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
44. Податковий кодекс України №2755-17 від 13.03.15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
45. Міняйло. В. Оцінка вибуття запасів // Дебет-Кредит. – 2008. – № 48. – С. 29-31
46. Стасишен М.С., Лисенко А.М. Методологія та організація обліку, аналізу та аудиту використання виробничих матеріальних запасів//Збірник наукових праць ДЕДУТ, 2014 - №28 [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///D:/Downloads/Znpdetut_eiu_2014_28_33.pdf
47. Рудницький В., Рудницький Т. Еволюція управлінського обліку та сучасні концепції його розвитку, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econa.at.ua/Vypusk_6/rudnytskyu.pdf

48. Васюк Н.В. Методологія організації управлінського обліку на підприємстві// Вісник соціально – економічних досліджень – 2013 - №1(48) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///D:/Downloads/Vsed_2013_1_7.pdf
49. Голов С.Ф. Управлінський облік. Підручник – 3-тє вид. – К.: Лібра,2006 – 704с.
50. Приймак О.Ю. Методичні процедури управлінського обліку виробничих запасів, в управлінні підприємством, 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/17_SSN_2007/Economics/22259.doc.htm
51. Дулембова К.О. Автоматизація обліку виробничих запасів, 2014 - №11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///D:/Downloads/Uproz_2014_11_19.pdf
52. Ловска І.Д. Організація та ведення обліку виробничих запасів в інформаційному середовищі, 2012 – вип. 1(22) - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <file:///D:/Downloads/35359-83265-1-PB.pdf>
53. Сулик Ю.А. Удосконалення організації обліку виробничих запасів із застосуванням ПЕОМ, 2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua>
54. Бобиль В.В., Калашнюк Д.В. Організація внутрішньогосподарського контролю запасів на підприємствах залізничного транспорту в сучасних умовах господарювання // Збірник наукових праць, вип. №6, 2013
55. Савченко Р., Гудзенко Н. Система внутрішнього контролю підприємства: принципи формування // Міжнародний збірник наукових праць, вип.. №3, 2014
56. Даценко Г.В., Хитрук Н.С. Методика контролю та ревізії операцій з запасами, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/31_ONBG_2011/Economics/7_96973.doc.htm
57. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. №88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>
58. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PlanSchetov.aspx>
59. Інструкція до застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій, затв.

наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

60. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. №73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
62. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності»:затв. Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.01.2012 року.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_013
63. Бондар М.І., Верига Ю.А., Орищенко М.М. та ін.. Звітність підприємства: підручник. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 570 с.
64. Подунай В.В, Бурко К.В. Роль управлінського обліку та проблеми його впровадження на вітчизняних підприємствах, 2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [file:///D:/Downloads/ecnof_2013_10\(4\)_24.pdf](file:///D:/Downloads/ecnof_2013_10(4)_24.pdf)
65. Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика: навч. посіб. / І.В. Кривов'язюк. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 456 с.
66. Калишенко В.О., Дідик С.П. Огляд методів управління витратами як заходу щодо максимізації фінансовий результатів підприємства, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2010/Economics/65221.doc.htm.
67. Норткон Паркінсон С., Рустомджи М.К. 'Искусство управления' \\\Пер. с англ. Н. И. Горанской и Е. Н. Мамонтовой - Санкт-Петербург: Лениздат, 1992 - с.143
68. Мурашко О.В. Облік використання матеріальних запасів на виробництві в умовах впровадження ЕОМ [Електронний ресурс] / Мурашко О.В.// Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/2008_10/murash.htm
69. Про затвердження Методики аналізу фінансово - господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 №170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06/page>

70. Шеляг Д.В. Особливості аналізу матеріальних запасів у системі управління підприємством, 2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream.pdf>
71. Мажуліна М.О. Аналіз виробничих запасів на підприємстві, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua>
72. Гавран В.Я., Грибик І.І. Організаційно -інформаційна модель економічного аналізу запасів підприємства, 2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/29050/1/046_121_123.pdf
73. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008 – 639 с.
74. Самко М.С. Розробка комплексної методики аналізу виробничих запасів підприємства, 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua>
75. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 № 116 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF>

ДОДАТКИ

Додаток А

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підприємства ТОВ «НВО Сінепс-Інвест», яке було створено у 2005 році та здійснює господарську діяльність, керуючись чинним законодавством України. Приватне підприємство зареєстроване як платник ПДВ в державній податковій інспекції у Дарницькому районі Головного управління ДФС. Юридична адреса підприємства: 02088, м. Київ, вул. Дяченка, будинок 20В, нежиле приміщення 152. Використовуючи дані з форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», зробимо аналіз структури та динаміки активів і пасивів (табл. А.1).

Таблиця А.1

Агрегований аналітичний баланс ТОВ «НВО Сінепс-Інвест», за 2013-2017 роки

№ п/п	Стаття балансу	2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.		2017 р.	
		Тис. грн	% до підсумку	Тис. грн	% до підсумку	Тис. грн.	% до підсумку	Тис. грн	% до підсумку	Тис. грн	% до підсумку
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Актив											
1.	Майно разом	51317	100	58406	100	68050	100	84399	100	104674	100
1.1	Необоротні активи	3477	6,8	7172	12,28	6697	9,84	6886	8,16	12715	12,15
1.2	Оборотні активи	44260	86,2	46381	79,41	56358	82,82	76968	91,20	91959	87,85
1.2.1	Запаси	3088	6,98	6319	13,62	2322	4,12	7480	9,72	2976	3,24
1.2.2	Дебіторська заборгованість	39664	89,62	38468	82,94	51954	92,19	66441	86,32	87631	95,29
1.2.3	Витрати майбутніх періодів	5	0,01	12	0,03	40	0,07	7	0,01	2	0,01
1.2.4	Кошти та їх еквіваленти	1341	3,02	1461	3,15	1988	3,52	2327	3,02	1180	1,28
1.2.5	Інші	162	0,37	121	0,26	54	0,10	713	0,93	170	0,18

	оборотні активи										
1.3	Необоротні активи та групи вибуття	3580	7	4853	8,31	4995	7,34	545	0,64	-	-
			100		100		100		100		-
Пасив											
2.	Джерела майна разом	51317	100	58406	100	68050	100	84399	100	104674	100

Продовження додатку А
Продовження табл. А.1

2.1	Власний капітал	25707	50,09	33885	58,02	39120	57,49	51747	61,31	60682	57,97
			100		100		100		100		100
2.1.1	Статутний капітал	1366	5,31	1366	4,03	1366	3,49	1366	2,64	1366	2,25
2.1.2	Нерозподілений прибуток	24341	94,69	32519	95,97	37754	96,51	50381	97,36	59316	97,75
2.2	Позиковий капітал	25610	49,91	24521	41,98	28930	42,51	32652	38,69	43992	42,03
			100,00		100,00		100,00		100,00		100,00
2.2.1	Короткострокові кредити та позики	-	-	-	-	-	-	-	-	5998	13,64
2.2.2	Кредиторська заборгованість і поточні зобов'язання	24724	96,54	23587	96,19	27953	96,62	30174	92,41	32062	72,88
2.2.3	Інші поточні зобов'язання	886	3,46	934	3,81	977	3,38	2478	7,59	5932	13,48

Зробивши оцінювання фінансового стану видно, що по активам і пасивам ефективно використовують кошти. У необоротних активах знаходиться невелика кількість коштів по відношенню до загальної вартості майна, яка коливається протягом 5 останніх років від 6,8% до 12,28%. Основний відсоток всього майна припадає на оборотні активи, який коливається від 79,41 % до 91,2 % і найбільша частина припадає на дебіторську заборгованість. Але також глянувши на табл. 2.6 можна сказати, що на підприємстві досить мало вільних коштів, але велика кредиторська заборгованість, яку ми зможемо погасити коли нам відшкодують дебіторську заборгованість.

Використовуючи форму №2 «Звіт про фінансові результати» можна скласти структуру витрат ТОВ «НВО Сінепс-Інвест», (табл. А.2)

Таблиця А.2

Структура витрат ТОВ «НВО Сінепс-Інвест», за 2017 рік, тис. грн

№ п/п	Найменування витрат	Сума, грн	Питова вага, %
1	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	153588	84,23
2	Адміністративні витрати	2728	1,50
3	Витрати на збут	9683	5,31

Продовження додатку А

4	Інші операційні витрати	16344	8,96
	Разом	182343	100

Згідно даної таблиці видно, що основна частка витрат 84,23 % припадає на основну діяльність, це дуже добре, оскільки саме цей вид діяльності приносить найбільший дохід.

Тепер розглянемо показники рентабельності. Співвідношення прибутку з авансованою вартістю або поточними витратами характеризує таке поняття, як рентабельність діяльності підприємств, організацій та установ (табл. А.3)

Таблиця А.3

Аналіз показників рентабельності ТОВ «НВО Сінепс-Інвест», за 2013 – 2017 роки, %

Показник	2013р ік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення показників 2017 р. в порівнянні з							
						2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.	
						+/-	+/-	%	+/-	%	%	+/-	%
Рентабельність власного капіталу (R_a)	32,48	24,14	9,8	10,85	12,62	-19,86	-61,15	-11,52	-47,72	2,82	28,78	1,77	16,31
Рентабельність виробничих фондів (R_f)	205,92	98,38	51,11	64,68	56,71	-149,21	-72,46	-41,67	-42,36	5,60	10,96	-7,97	-12,32
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком ($R_{пр}$)	9,22	8,37	3,73	4,81	4,2	-5,02	-54,45	-4,17	-49,82	0,47	12,60	-0,61	-12,68

Зробивши аналітичні розрахунки видно, що всі показники рентабельності з 2013 роком по 2014 рік поступово зменшуються, але в 2015 році порівняно з попередніми роками вони збільшуються. А в 2017 році знову всі показники починають зменшуватися, окрім рентабельності власного капіталу, хоча для нормального функціонування підприємства необхідно, щоб вони збільшувалися.

Наступними розглянемо показники ліквідності, які допоможуть нам оцінити платоспроможність підприємства (табл. А.4).

Зробивши аналітичні розрахунки видно, що коефіцієнт поточної ліквідності у 2013 році був незначним і склав 172,8 %, але він поступово збільшувався і в 2017 році досягнув нормативної позначки 200 %. Коефіцієнт швидкої ліквідності відповідає нормативному значенню і свідчить про спроможність підприємства у разі падіння обсягів реалізації покрити свої зобов'язання перед кредиторами.

Таблиця А.4

Аналіз показників ліквідності ТОВ «НВО Сінепс-Інвест», за 2013 – 2017 роки, %

Показник	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення показників 2017 р. в порівнянні з							
						2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.	
						+/-	+/-	%	+/-	%	%	+/-	%
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) (Кп.л. – 200%)	172,8	189,1	194,67	235,72	209,04	36,24	20,97	19,94	10,54	14,37	7,38	-26,68	-11,32
Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кш.л. – > 100%)	160,73	163,33	186,64	212,81	202,27	41,54	25,84	38,94	23,84	15,63	8,37	-10,54	-4,95
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Ка.л.-20%)	5,24	5,96	6,87	7,13	2,63	-2,61	-49,81	-3,33	-55,87	-4,24	-61,72	-4,50	-63,11

А от коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає нормативному значенню. Низький коефіцієнт свідчить про малу частку грошових коштів для покриття поточних зобов'язань.

Додаток Б
Таблиця Б.1.

Формування первісної вартості запасів за джерелами надходження

Надходження запасів	Формування первісної вартості
Придбання за плату	<p>Первісною вартістю запасів, придбаних за плату, є їхня історична собівартість, яка складається з таких фактичних витрат:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) сум, що сплачуються згідно з договором продавцю (постачальнику); б) сум, що сплачуються за інформаційні, посередницькі та інші подібні послуги у зв'язку з пошуком і придбанням запасів; в) сум ввізного мита; г) сум непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; д) витрат на заготівлю, вантажно-розвантажувальні роботи, транспортування запасів до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування та проценти за комерційний кредит постачальників; е) інших витрат, безпосередньо пов'язаних із придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. [37]
Виготовлення власними силами	<p>Первісною вартістю є собівартість їх виробництва, яка визначається згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [38].</p>
Отримання як внесок до статутного капіталу	<p>Первісною вартістю запасів дорівнює погодженій засновниками (учасниками) підприємства їх справедливій вартості.</p>
Безоплатне отримання	<p>Первісною вартістю визначається справедлива вартість запасів.</p>

Запаси, придбані в результаті обміну на подібні	Первісна вартість одиниці запасу дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів буде їх справедлива вартість.
Запаси, придбані в результаті обміну на неподібні	Первісною вартістю запасів, що придбано в результаті обміну на неподібні запаси, буде справедлива вартість отриманих запасів.

Рисунок Б.1.

Витрати, що не включаються до первісної вартості запасів, а належать до витрат того періоду, в якому вони були здійснені

Додаток В

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

**ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Підприємство

Товариство з обмеженою відповідальністю "НВО Сінепс-Інвест"

Територія КИІВСЬКА

Організаційно- правова

Форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

Орган державного управління

Вид економічної діяльності Виробництво електророзподільної та контрольної апаратури

Середня кількість працівників 39

Одиниця виміру: тис. грн

Адреса, телефон вулиця Мате Залки, буд. 10/б, оф. 29, м. Київ, КИІВСЬКА обл., 04211

Дата(рік,місяць,число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КОДУ

за КВЕД

Коди		
2014	01	01
33635193		
8000000000		
240		
27.12		

3793443

Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

1.Баланс на 31 грудня 2013 р.

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I.Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	020	-	-
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	3 821,0	3 551,0
первісна вартість	031	5 243,5	5 320,9
знос	032	(1 422,5)	(1 769,9)
Довгострокові біологічні активи:			
справедлива (залишкова) вартість	035	-	-
первісна вартість	036	-	-
накопичена амортизація	037	(-)	(-)
Довгострокові фінансові інвестиції	040	-	-
Інші необоротні активи	070	31,5	57,0
Усього за розділом I	080	3 852,5	3 608,0
II.Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	1 799,5	1 538,2
Поточні біологічні активи	110	-	-
Готова продукція	130	6 591,7	9 735,2
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	11 209,3	5 513,1
первісна вартість	161	11 209,3	5 513,1
резерв сумнівних боргів	162	(-)	(-)
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	170	0,2	67,4
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	7 532,2	2 829,5
Поточні фінансові інвестиції	220	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	2 447,2	3 284,4
у тому числі в касі	231	-	-
в іноземній валюті	240	-	998,3
Інші оборотні активи	250	1 205,3	810,9
Усього за розділом II	260	30 785,4	24 777,0
III.Витрати майбутніх періодів	270	2,4	2,0
IV.Необоротні активи та групи вибуття	275	-	-
Баланс	280	34 640,3	28 387,0

Продовження додатку В

ПАСИВ			
1	Код рядка 2	На початок звітного року 3	На кінець звітного періоду 4
I. Власний капітал			
Статутний капітал			
Додатковий капітал	300	31,0	31,0
Резервний капітал	320	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	340	-	-
Неоплачений капітал	350	11 937,4	14 484,5
Усього за розділом I	360	(-)	(-)
II. Забезпечення наступних витрат і цільове фінансування	380	11 968,4	14 515,5
III. Довгострокові зобов'язання			
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	-	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	14 254,5	8 624,4
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з бюджетом			
зі страхування	550	8,9	-
з оплати праці*	570	-	0,6
	580	-	-
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу			
Інші поточні зобов'язання	605	-	-
Інші поточні зобов'язання	610	8 408,5	5 346,5
Усього за розділом IV	620	22 671,9	13 871,5
V. Доходи майбутніх періодів			
Баланс	630	-	-
	640	34 640,3	28 387,0

* З рядка 580 графа 4

Прострочені зобов'язання з оплати праці

(665)

Форма № 2-м

Код за ДКУД 1801007

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2013

СТАТТЯ 1	Код рядка 2	За звітний період 3	За аналогіч. період попереднього року 4
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	79 443,8	72 585,7
Непрямі податки та інші вирахування з доходу	020	(13 240,6)	(12 097,6)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (010-020)	030	66 203,2	60 488,1
Інші операційні доходи	040	232,8	614,0
Інші доходи	050	-	-
Разом чисті доходи (030+040+050)	070	66 436,0	61 102,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	080	(62 219,6)	(56 212,5)
Інші операційні витрати	090	(-)	(2 926,1)
у тому числі:	091	-	-
	092	(-)	(-)
Інші витрати	100	(1 217,4)	(-)
Разом витрати (080+090+100)	120	(63 437,0)	(59 138,6)
Фінансовий результат до оподаткування (070-120)	130	2 999,0	1 963,5
Податок на прибуток	140	(451,9)	(479,6)
Чистий прибуток (збиток) (130-140)	150	2 547,1	1 483,9
Забезпечення матеріального заохочення			
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції та дохід від зміни вартості поточних біологічних активів	201	-	-
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції та витрати від зміни вартості поточних біологічних активів	202	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

Кобзистий Володимир Дмитрович

(ініціали, прізвище)

Довгаєнко Людмила Вікторівна

(ініціали, прізвище)

Продовження додатку В

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство
Товариство з обмеженою відповідальністю "НВО СІНЕПС-ІНВЕСТ"

Територія КИІВСЬКА

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності Виробництво електророзподільчої та контрольної апаратури

Середня кількість працівників, осіб 34

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Мате Залки, буд. 10/б, оф. 29, м. КИІВ, КИІВСЬКА обл., 04211

Дата(рік,місяць,число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2015	01	01
33635193		
8038000000		
240		
27.12		

3793443

1.Баланс на 31 грудня 2014 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД		1801006
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції			
Основні засоби			
первісна вартість	1010	3 551,0	3 263,3
знос	1011	5 320,9	5 362,2
	1012	(1 769,9)	(2 098,9)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	57,0	48,1
Усього за розділом I	1095	3 608,0	3 311,4
II. Оборотні активи			
Запаси			
у тому числі готова продукція	1100	11 273,4	8 074,6
Поточні біологічні активи	1103	9 735,2	6 651,1
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1125	5 513,1	5 238,1
у тому числі з податку на прибуток	1135	67,4	54,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1136	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1155	2 829,5	7 588,5
Гроші та їх еквіваленти	1160	-	-
Витрати майбутніх періодів	1165	4 282,7	3 151,4
Інші оборотні активи	1170	2,0	1,4
Усього за розділом II	1195	810,9	858,6
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1199	24 779,0	24 966,6
Баланс	1200	-	-
	1300	28 387,0	28 278,0

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал			
Додатковий капітал	1400	31,0	31,0
Резервний капітал	1410	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1415	-	-
Неоплачений капітал	1420	14 484,5	14 167,2
Усього за розділом I	1425	(-)	(-)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків			
Поточна кредиторська заборгованість за:	1600	-	-
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1610	-	-
розрахунками з бюджетом	1615	8 524,4	6 103,1
у тому числі з податку на прибуток	1620	-	49,1
розрахунками зі страхування	1621	-	-
розрахунками з оплати праці	1625	0,6	-
Доходи майбутніх періодів	1630	-	-
Інші поточні зобов'язання	1665	-	-
Усього за розділом III	1690	5 346,5	7 927,6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	13 871,5	14 079,8
Баланс	1900	28 387,0	28 278,0

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2014

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	29 694,1	66 203,2
Інші операційні доходи	2120	1 201,4	232,8
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	30 895,5	66 436,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(26 674,1)	(62 219,6)
Інші операційні витрати	2180	(1 483,5)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(1 754,9)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(28 157,6)	(63 974,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	2 737,9	2 461,5
Податок на прибуток	2300	(500,3)	(451,9)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	2 237,6	2 009,6

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

Кобзистий Володимир Дмитрович

(ініціали, прізвище)

Довгаленко Людмила Вікторівна

(ініціали, прізвище)

Продовження додатку В

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство
Товариство з обмеженою відповідальністю "НВО СІНЕПС-ІНВЕСТ"
Територія КИЇВСЬКА
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю
Вид економічної діяльності Виробництво електророзподільної та контрольної апаратури
Середня кількість працівників, осіб 19
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком
Адреса, телефон вулиця Мате Залки, буд. 10/6, оф. 29, м. Київ, Київська обл., 04211

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФ
за КВЕД

Коди		
2016	01	01
33635193		
803800000		
240		
27.12		

3793443

1. Баланс на 31 грудня 2015 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006		
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції			
Основні засоби	1005	-	-
первісна вартість	1010	3 263,3	2 992,8
знос	1011	5 362,2	5 646,3
Довгострокові біологічні активи	1012	(2 098,9)	(2 653,5)
Довгострокові фінансові інвестиції	1020	-	-
Інші необоротні активи	1030	-	-
Усього за розділом I	1090	48,1	-
II. Оборотні активи			
Зпаси	1095	3 311,4	2 992,8
у тому числі готова продукція	1100	8 074,6	4 875,5
Поточні біологічні активи	1103	6 651,1	4 869,6
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1125	5 238,1	1 588,9
у тому числі з податку на прибуток	1135	54,0	171,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	1136	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1155	7 588,5	3 277,5
Гроші та їх еквіваленти	1160	-	-
Витрати майбутніх періодів	1165	3 151,4	7 832,4
Інші оборотні активи	1170	1,4	6,0
Усього за розділом II	1190	858,6	255,1
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1195	24 966,6	18 007,3
Баланс	1200	-	-
	1300	28 278,0	21 000,1

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал			
Додатковий капітал	1400	31,0	31,0
Резервний капітал	1410	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1415	-	-
Неоплачений капітал	1420	14 167,2	15 336,1
Усього за розділом I	1425	( )	( )
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
1595	1595	14 198,2	15 367,1
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків			
Поточна кредиторська заборгованість за:	1600	-	-
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1610	-	-
розрахунками з бюджетом	1615	6 103,1	3 191,1
у тому числі з податку на прибуток	1620	49,1	399,2
розрахунками зі страхування	1621	-	397,6
розрахунками з оплати праці	1625	-	-
Доходи майбутніх періодів	1630	-	-
Інші поточні зобов'язання	1665	-	-
Усього за розділом III	1690	7 927,6	2 042,7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
1700	1700	14 079,8	5 633,0
Баланс	1900	28 278,0	21 000,1

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2015

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	48 049,5	29 694,1
Інші операційні доходи	2120	2 510,5	1 201,4
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	50 560,0	30 895,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(39 199,4)	(26 674,1)
Інші операційні витрати	2180	(6 448,3)	(1 483,5)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(45 647,7)	(28 157,6)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	4 912,3	2 737,9
Податок на прибуток	2300	(885,2)	(500,3)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	4 027,1	2 237,6

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

Кобзистий Володимир Дмитрович

(ініціали, прізвище)

Довгаленко Людмила Вікторівна

(ініціали, прізвище)

Продовження додатку В

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство
Товариство з обмеженою відповідальністю "НВО СІНЕПС-ІНВЕСТ"
Територія КИЇВСЬКА
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю
Вид економічної діяльності Виробництво електророзподільної та контрольної апаратури
Середня кількість працівників, осіб 22
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком
Адреса, телефон вулиця Олександра Архипенка, буд. 10/б, оф. 29, ОБОЛОНСЬКИЙ р-н, м. КИЇВ, КИЇВСЬКА обл., 04211

Дата(рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КВЕД

Коди		
2017	01	01
33635193		
8038000000		
240		
27.12		

3793443

1. Баланс на 31 грудня 2016 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006		
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції			
Основні засоби	1005	-	-
первісна вартість	1010	2 992,8	2 811,0
знос	1011	5 646,3	5 678,6
Довгострокові біологічні активи	1012	(2 653,5)	(2 867,6)
Довгострокові фінансові інвестиції	1020	-	-
Інші необоротні активи	1030	-	-
Усього за розділом I	1090	-	-
II. Оборотні активи			
Запаси	1095	2 992,8	2 811,0
у тому числі готова продукція	1100	4 875,5	3 533,9
Поточні біологічні активи	1103	4 869,6	3 531,1
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1125	1 588,9	1 446,7
у тому числі з податку на прибуток	1135	171,9	202,8
Інша поточна дебіторська заборгованість	1136	-	67,6
Поточні фінансові інвестиції	1155	3 277,5	10 614,0
Гроші та їх еквіваленти	1160	-	-
Витрати майбутніх періодів	1165	7 832,4	3 078,4
Інші оборотні активи	1170	6,0	1,9
Усього за розділом II	1190	255,1	855,1
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1195	18 007,3	19 732,8
Баланс	1200	-	-
	1300	21 000,1	22 543,8

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал			
Додатковий капітал	1400	31,0	31,0
Резервний капітал	1410	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1415	-	-
Неоплачений капітал	1420	15 336,1	14 999,5
Усього за розділом I	1425	(-)	(-)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1595	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:	1600	-	-
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1610	-	-
розрахунками з бюджетом	1615	3 191,1	1 387,9
у тому числі з податку на прибуток	1620	399,2	-
розрахунками зі страхування	1621	397,6	-
розрахунками з оплати праці	1625	-	0,3
Доходи майбутніх періодів	1630	-	3,1
Інші поточні зобов'язання	1665	-	-
Усього за розділом III	1690	2 042,7	6 122,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1695	5 633,0	7 513,3
Баланс	1700	-	-
	1900	21 000,1	22 543,8

2. Звіт про фінансові результати за Рік 2016

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	23 237,5	48 049,5
Інші операційні доходи	2120	2 226,4	2 610,5
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	25 463,9	50 660,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(19 148,6)	(39 199,4)
Інші операційні витрати	2180	(6 654,9)	(6 448,3)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(25 803,5)	(45 647,7)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(339,6)	4 912,3
Податок на прибуток	2300	(-)	(885,2)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	(339,6)	4 027,1

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

Кобзистий Володимир Дмитрович

(ініціали, прізвище)

Довгаленко Людмила Вікторівна

(ініціали, прізвище)

Продовження додатку В

Додаток 1

до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "НВО СІНЕПС-ІНВЕСТ"	Дата(рік,місяць,число)	Коди
Територія	КИЇВСЬКА	за ЄДРПОУ	2018 01 01
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОАТУУ	33635193
Вид економічної діяльності	Виробництво електророзподільної та контрольної апаратури	за КОПФГ	8038000000
Середня кількість працівників, осіб	22	за КВЕД	240
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком		27.12
Адреса, телефон	вулиця Олександра Архипенка, буд. 10/б, оф. 29, ОБОЛОНСЬКИЙ р-н, м. КИЇВ, КИЇВСЬКА обл., 04211		3793443

1.Баланс на 31 грудня 2017 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	2 811,0	3 281,3
первісна вартість	1011	5 678,6	6 220,3
знос	1012	(2 867,6)	(2 939,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	2 811,0	3 281,3
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	3 533,9	2 599,2
у тому числі готова продукція	1103	3 531,1	2 593,1
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 446,7	1 956,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	202,8	73,7
у тому числі з податку на прибуток	1136	67,6	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10 614,0	13 300,2
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 076,4	5 216,9
Витрати майбутніх періодів	1170	1,9	4,8
Інші оборотні активи	1190	855,1	1 963,0
Усього за розділом II	1195	19 732,8	25 114,1
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	22 543,8	28 395,4

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	31,0	31,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	14 999,5	13 429,7
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	15 030,5	13 460,7
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 387,9	395,1
розрахунками з бюджетом	1620	-	100,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	83,4
розрахунками зі страхування	1625	0,3	-
розрахунками з оплати праці	1630	3,1	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	6 122,0	14 026,9
Усього за розділом III	1695	7 513,3	14 522,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	22 543,8	28 395,4

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2017

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	58 711,3	23 237,5
Інші операційні доходи	2120	1 017,8	2 226,4
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	59 729,1	25 463,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(48 260,1)	(19 148,6)
Інші операційні витрати	2180	(12 058,8)	(6 654,9)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(60 318,9)	(25 803,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(589,8)	(339,6)
Податок на прибуток	2300	(680,0)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	(1 269,8)	(339,6)

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

Кобзистий Володимир Дмитрович

(ініціали, прізвище)

Довгаленко Людмила Вікторівна

(ініціали, прізвище)

АНАЛІЗ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ

Таблиця Г.1

Характеристика діючої нормативно - правової бази з обліку та контролю

№ з/п	Нормативний документ	Питання, що розкривають окремі аспекти теми випускної кваліфікаційної роботи
1	Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»	Цей Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання звітності в Україні.
2	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»	Цим положенням визначається методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. У Розділі визнання і первинна оцінка запасів дається визначення первинної вартості запасів, а у пункті 14 наведено перелік витрат, які не включаються у первинну вартість запасів. Це: понад нормативні втрати і нестачі запасів, відсотки за використання кредитами, витрати на збут та інші витрати, які не пов'язані з придбанням запасів.
3	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2) «Запаси»	Відповідно до МСБО 2 «Запаси» під запасами розуміють активи, призначені для використання в ході звичайної господарської діяльності в процесі виробництва, для продажу чи у формі матеріалів для споживання при наданні послуг.
4	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»	Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності.
5	Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів: наказ затв. МФУ	В цьому наказі вказані методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів для підприємств, організацій та іншим особам незалежно від форм власності.
6	Господарський кодекс України, відомості Верховної Ради (ВВР)	Підприємництво — це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Продовження дод. Г
Продовження табл. Г.1

7	Цивільний кодекс України № 435-IV	Регулює особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.
8	Наказ № 193 «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996	В даному наказі розглядаються всі типові форми первинних облікових документів з руху виробничих запасів
9	Податковий кодекс України, Із змінами і доповненнями	Об'єктом оподаткування можуть бути майно, товари, запаси, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.
10	Інструкція щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій, затверджена наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. №291 (зі змінами і доповненнями)	Встановлює значення та порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку. Інструкція про застосування Плану рахунків направлена на забезпечення однаковості відображення однорідних за змістом господарських операцій на відповідних синтетичних рахунках та субрахунках.
11	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Мінфіну України від 24.05.95 р. №88 (зі змінами і доповненнями)	Положення встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових регістрів, бухгалтерської звітності підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями (крім банків) незалежно від форм власності, установ та організацій, основна діяльність яких фінансується за рахунок коштів бюджету.
12	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Використано при вивченні питання використання виробничих запасів у фінансовому обліку.

Продовження дод. Г
Продовження табл. Г.1

13	НПСБО 1 «загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. №73.	Даним національним положенням (стандартом) визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Використано при вивченні питання узагальнення інформації про виробничі запаси у фінансовій звітності.
14	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) «Подання фінансової звітності»	Цей стандарт визначає основи подання фінансової звітності загального призначення для забезпечення їхньої зіставності з фінансовою звітністю суб'єкта господарювання за попередні періоди, а також з фінансовою звітністю інших суб'єктів господарювання. Він установлює загальні вимоги щодо подання фінансової звітності, настанови щодо її структури та мінімальні вимоги щодо її змісту. Використано при вивченні питання узагальнення інформації про виробничі запаси у фінансовій звітності.
15	Порядок подання фінансової звітності: затв. Постановою КМУ від 28.02.2000 №419	В даному документі вказано кому і в які терміни необхідно подавати фінансову звітність.
16	Кодекс України про адміністративні правопорушення	Завданням Кодексу України про адміністративні правопорушення є охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством.
17	ПСБО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах", затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999р. №137.	Цим Положенням (стандартом) визначається порядок виправлення помилок, внесення та розкриття інших змін у фінансовій звітності
18	«Про затвердження Методики аналізу фінансово - господарської діяльності підприємств державного сектору економіки»	При розгляді методики аналізу використання виробничих запасів

АНАЛІЗ СПЕЦІАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Таблиця Д.1

Огляд спеціальної літератури з питань обліку, контролю та аналізу виробничих запасів

№ з/п	Джерело	Проблемні питання	Використання в роботі для удосконалення обліку, аналізу і аудиту
1	Олійник А.П. Сучасні методи обліку виробничих запасів	У статті досліджено напрями вдосконалення бухгалтерського обліку виробничих запасів.	Аналіз сучасних методів ведення обліку виробничих запасів на підприємствах
2	О.П. Ощепков, Н. В. Максименко Визначення поняття "виробничі запаси" в бухгалтерському обліку	В статті розглянуто різні підходи до визначення поняття «виробничі запаси». Запропоновано свій варіант бачення даного терміну.	Власний висновок автора про визначення «виробничі запаси»
3	Артеменко Н.В., Калашнікова М.В. Економічна сутність виробничих запасів	У статті обґрунтовано визначена сутність виробничих запасів	Власний висновок автора про визначення «виробничі запаси»
4	Вахітова, О. В. Аудит ефективності системи управління запасами підприємства	В статті розглянуто критерії ефективного управління запасами на підприємстві та представлені вимоги, які висуваються до системи управління запасами.	Допомогло в розкритті важливості теми використання виробничих запасів
5	Титенко Л.В. Економічна сутність виробничих запасів	Представлено критичний огляд існуючих у фаховій літературі підходів до визначення терміну «виробничі запаси», що дає можливості поглибити і уточнити його сутність	Власний висновок автора про визначення «виробничі запаси»
6	Ощепков О.П., Максименко Н.В. Визначення поняття «виробничі запаси» в бухгалтерському обліку[8]	В статті розглянуто різні підходи до визначення поняття «виробничі запаси». Запропоновано свій варіант бачення даного терміну.	Власний висновок автора про визначення «виробничі запаси»

Продовження табл. Д.1

7	Шендригоренко М. Т. Облік	У статті аналізуються	Власний висновок
---	---------------------------	-----------------------	------------------

	виробничих запасів: актуальні питання та напрямки їх вирішення	проблемні питання щодо організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємствах, а також визначаються напрямки їх вирішення. Розглянуто сучасні трактування поняття «виробничі запаси» та піднято проблему обрання оптимального методу оцінки виробничих запасів, а також визначено напрямки організації дієвого документообігу на підприємстві.	автора про визначення «виробничі запаси»
8	Максімова В. Ф. Бухгалтерський облік	Головна цінність підручника – це сучасний, обґрунтований чинними законодавчими і нормативними актами матеріал, що сприятиме зростанню пізнавально-фахового рівня та інтелектуальному розвитку студентів, підвищенню якості навчання з курсу «Бухгалтерський облік».	Використано для визначення сутності виробничих запасів та їхнього обліку
9	Оглобин А.А. Планирование и контроль запасов материальных ресурсов предприятий в условиях новой экономической реформы		Власний висновок автора про визначення «виробничі запаси»
10	Шомштейн А.А. Нормирование материальных ресурсов, производственных запасов и характеристика применяемых материалов(ме-тод. материалы)		Власний висновок автора про визначення «виробничі запаси»
11	Бойко В. Бизнес: словник-довідник		Власний висновок автора про визначення «виробничі запаси»
12	Сонько В. Бухгалтерський облік		Власний висновок автора про визначення «виробничі запаси»

Продовження табл. Д.1

13	Бойчик І.М. Економіка підприємства		Власний висновок автора про визначення «виробничі запаси»
----	------------------------------------	--	---

14	Садовська І.Б. Бухгалтерський облік	В даному підручнику особливу увагу зосереджено на веденні управлінського обліку	Використано при визначенні класифікації та оцінки запасів
15	Лавруша О.Г. Класифікація виробничих запасів на металургійних підприємствах	Представлено критичний огляд існуючих у науковій економічній літературі підходів до класифікації виробничих запасів на підприємстві.	Використано при вивченні класифікації запасів
16	Юркова І.М. Класифікація виробничих запасів на вугледобувних підприємствах	В статті наведено критичний огляд підходів до класифікації виробничих запасів в економічній літературі.	Використано при вивченні класифікації запасів
17	Полятикіна Л., Степановська Т. Оцінка та класифікація виробничих запасів	В статті наведено методи оцінки запасів	Використано при вивченні оцінки запасів
18	Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством	Докладно висвітлюються питання принципів побудови бухгалтерського обліку, фінансового обліку пасивів, активів, фінансового та внутрішньогосподарського обліку затрат, доходів і фінансових результатів, а також питання звітності в управлінні підприємством.	Використано при вивченні оцінки запасів
19	Запаси на складі та у виробництві//Баланс. Бібліотека	В журналі наведено методи оцінки запасів, надходження та вибуття запасів з точки зору обліку	Використано при вивченні оцінки запасів
20	Міняйло. В. Оцінка вибуття запасів	В статті наведено методи оцінки запасів	Використано при вивченні методу оцінки запасів за середньозваженою собівартістю
21	Мудра О.І. Економічна сутність виробничих запасів та їх оцінка на підприємстві	В статті розкривається сутність виробничих запасів та методи оцінки запасів	Використано при вивченні методу оцінки запасів за ідентифікованою собівартістю

Продовження табл. Д.1

22	Приймачок О.М Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання	Розкриття обліку виробничих запасів та розповідається як їх ефективно використовувати.	Використано при вивченні спеціальної літератури
23	Сташишен М.С., Лисенко А.М.	У статті визначено та розкрито	Використано при

	Методологія та організація обліку, аналізу та аудиту використання виробничих матеріальних запасів	сутність використання матеріальних запасів, аналіз забезпеченості виробничими запасами підприємств, запропоновано шляхи вдосконалення організації обліку запасів.	вивченні організації та методології обліку
24	Сопко В. В. та ін. Бухгалтерський облік	В даному підручнику особливу увагу зосереджено на веденні управлінського обліку	Використано при вивченні організації та методології обліку, контролю та аналізу
25	Щеглов О.П. Національні та міжнародні стандарти з обліку запасів: відмінності, недоліки, шляхи гармонізації	В даній статті розглянуті відмінності П(с)БО а МСБО	Використано при вивченні фінансового обліку використання запасів
26	Алексєєва А.В. Звітність підприємств	У навчальному посібнику в логічній формі систематизовано та розкрито методику складання фінансової, статистичної та спеціальної звітності відповідно до чинного законодавства України	Використано при вивченні виробничих запасів у фінансовій звітності
27	Рудницький В., Рудницький Т. Еволюція управлінського обліку та сучасні концепції його розвитку	У статті розглядаються етапи становлення і розвитку управлінського обліку, а також основні його концепції. Характеризуються сучасні підходи та напрями щодо подальшого розвитку управлінського обліку в сучасних умовах господарювання.	Використано при вивченні виробничих запасів в системі прийняття управлінських рішень
28	Васюк Н.В. Методологія організації управлінського обліку на підприємстві	У статті розглянуто та визначено необхідність застосування особливості та достоїнство управлінського обліку, запропоновано шляхи ефективного його впровадження на підприємствах різних форм власності.	Використано при вивченні виробничих запасів в системі прийняття управлінських рішень

Продовження табл. Д.1

29	Голов С.Ф. Управлінський облік	У підручнику розглядається: концепція та організація управлінського обліку, бюджетування, методи	Використано при вивченні виробничих запасів в системі прийняття
----	--------------------------------	--	---

		стратегічного управлінського обліку, тощо.	управлінських рішень
30	Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика	Навчальний посібник розкриває теоретичні, методологічні та прикладні аспекти економічної діагностики підприємства	Використано при вивченні виробничих запасів в системі прийняття управлінських рішень
31	Приймак О.Ю. Методичні процедури управлінського обліку виробничих запасів в управлінні підприємством	У статті розглянуто методичні процедури управлінського обліку	Використано при вивченні виробничих запасів в системі прийняття управлінських рішень
32	Калишенко В.О., Дідик С.П. Огляд методів управління витратами як заходу щодо максимізації фінансовий результатів підприємства	У статті розглянуті методи управління витратами	Використано при вивченні виробничих запасів в системі прийняття управлінських рішень
33	Дулембова К.О. Автоматизація обліку виробничих запасів	Розглянуто проблеми організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві в умовах застосування комп'ютерної техніки. Доведено необхідність та переваги використання комп'ютеризованої форми обліку виробничих запасів на сучасному етапі розвитку.	Використано при вивченні виробничих запасів за умов застосування сучасних інформаційних систем
34	Ловска І.Д. Організація та ведення обліку виробничих запасів в інформаційному середовищі	Розглянуто проблеми організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві в умовах застосування комп'ютерної техніки. Визначено заходи для удосконалення обліку виробничих запасів	Використано при вивченні виробничих запасів за умов застосування сучасних інформаційних систем
35	Сулик Ю.А. Удосконалення організації обліку виробничих запасів із застосуванням ПЕОМ	Розглянуто загальну структуру програми "1С: Бухгалтерія" та представлено інформаційну систему забезпечення організації та обліку виробничих запасів на підприємств	Використано при вивченні виробничих запасів за умов застосування сучасних інформаційних систем

Продовження табл. Д.1

36	Сьомченко В.В. Роль внутрішньогосподарського контролю використання виробничих запасів на підприємстві	У статті визначено роль внутрішньогосподарського контролю на підприємствах, унаочнено етапи його проведення та викладено	Використано при розгляді методики контролю використання виробничих запасів
----	---	--	--

		напрями покращення його організації	
37	Бобиль В.В., Калашнюк Д.В. Організація внутрішньогосподарського контролю запасів на підприємствах залізничного транспорту в сучасних умовах господарювання	У статті досліджено особливості внутрішнього контролю запасів на підприємствах залізничного транспорту в сучасних умовах господарювання. Визначено основні завдання та об'єкти внутрішнього контролю. Розглянуто форми та методи контролю запасів, його напрямки та етапи.	Використано при розгляді методики контролю використання виробничих запасів
38	Савченко Р., Гудзенко Н. Система внутрішнього контролю підприємства: принципи формування	Розкрито принципи формування внутрішнього контролю в умовах ведення інтегрованої системи бухгалтерського обліку за видами діяльності.	При розгляді методики контролю використання виробничих запасів
39	Даченко Г.В., Хитрук Н.С. Методика контролю та ревізії операцій з запасами	У статті розглянуті методики контролю операцій із матеріально-виробничими запасами	При розгляді методики контролю використання виробничих запасів
40	Мажуліна М.О. Аналіз виробничих запасів на підприємстві	Розглянуто основні етапи та показники оцінки ефективності використання виробничих запасів на підприємствах. Запропоновано шляхи підвищення ефективного використання виробничих запасів на підприємстві в сучасних умовах посиленої конкуренції.	При розгляді джерел, основних показників та методів аналізу використання виробничих запасів
41	Багрій К.Л. Особливості аналізу ефективності використання матеріальних запасів підприємства	У статті досліджуються особливості та важливість методики аналізу ефективного використання матеріальних запасів на промислових підприємствах.	При розгляді джерел, основних показників та методів аналізу використання виробничих запасів

Продовження табл.Д.1

42	Говорунова Г., Чернелевський Л. Економічна ефективність використання виробничих запасів	У статті розкрито економічну ефективність використання виробничих запасів	При розгляді джерел, основних показників та методів аналізу використання
----	--	---	--

43	Косова Т.Д., Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін. Організація і методика економічного аналізу	У навчальному посібнику висвітлюються організаційно- інформаційне забезпечення економічного аналізу, методика аналізу фінансових результатів, рентабельності, фінансового стану підприємства, узагальнюються результати аналізу звичайної діяльності підприємства.	виробничих запасів При розгляді джерел, основних показників та методів аналізу використання виробничих запасів
44	Самко М.С. Розробка комплексної методики аналізу виробничих запасів підприємства	У статті розглянуто принципи, на яких базується аналіз виробничих запасів. Подано характеристику ефективності використання виробничих запасів. Складено комплексну поетапну методику проведення аналізу виробничих запасів.	При розгляді джерел, основних показників та методів аналізу використання виробничих запасів
45	Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу	У навчальному посібнику висвітлено сутність, значення, науково – методологічні основи здійснення, особливості організації та інформаційного забезпечення економічного аналізу, історичні етапи його становлення і розвитку. Значне місце відведено методиці комплексного економічного аналізу.	При розгляді джерел, основних показників та методів аналізу використання виробничих запасів

Додаток Е

РОЗРАХУНОК МЕТОДІВ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ

Таблиця Е.1

Оцінка за середньозваженою собівартістю звітного періоду

Дата	Залишок на початок	Надходження	Вибуття
------	--------------------	-------------	---------

операції	місяця								
	шт..Кількість,	Вартість одиниці	Сума	шт..Кількість,	Вартість одиниці	Сума	шт..Кількість,	Вартість одиниці	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
01.07.16	11	202,728	2230	20	230	4600	-	-	-
				20	200	4000	-	-	-
				10	180	1800	-	-	-
16.07.16	-	-	-	15	225	3375	-	-	-
Разом	x	x	x	65	-	13775	72	210,5921	15162,63
Залишок на 01.08.14р.	4	210,5921	842,37	x	x	x	x	x	x

Таблиця Е.2

Оцінка за середньозваженою собівартістю кожної операції вибуття запасів

Дата операції	Залишок на початок місяця			Надходження			Вибуття			Залишок на дату вибуття запасів		
	шт..Кількість,	Вартість одиниці	Сума	шт..Кількість,	Вартість одиниці	Сума	шт..Кількість,	Вартість одиниці	Сума	шт..Кількість,	Вартість одиниці	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
01.07.16	11	202,728	2230	20	230	4600	-	-	-	-	-	-
				20	200	4000	-	-	-	-	-	
				10	180	1800	-	-	-	-	-	
12.07.16	-	-	-	-	-	-	57	207,049 2	11801,8	4	207,049 2	828,2
16.07.16	-	-	-	15	225	3375	-	-	-	-	-	-
18.07.16	-	-	-	-	-	-	15	221,22	3318,3	4	221,22	884,90
Залишок на 01.08.16р.	4	221,22	884,90	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Продовження додатку Е

Таблиця Е.3

Оцінка запасів за ідентифікованою собівартістю

Дата операції	Вид запасів	Залишок на початок місяця			Надходження			Вибуття		
		шт..Кількість,	Вартість одиниці	Сума	шт..Кількість,	ниціВартість	Сума	шт..Кількість,	Вартість одиниці	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
01.07.16	A1	5	230	1150	20	230	4600	-	-	-
	A2	-	-	-	20	200	4000	-	-	-
	A3	6	180	1080	10	180	1800	-	-	-
12.07.16	A1	25	230	5750	-	-	-	22	230	5060
	A2	20	200	4000	-	-	-	20	200	4000
	A3	16	180	2880	-	-	-	15	180	2700
16.07.16	A1	3	230	690	-	-	-	-	-	-
	A3	1	180	180	-	-	-	-	-	-
	A4	-	-	-	15	225	3375	-	-	-
18.07.16	A1	3	230	690	-	-	-	-	-	-
	A3	1	180	180	-	-	-	-	-	-
	A4	15	225	3375	-	-	-	15	225	3375
Разом за липень	x	x	x	x	65	x	13775	72	x	15135
Залишок на 01.08.16	A1	3	230	690	x	x	x	x	x	x
	A3	1	180	180	x	x	x	x	x	x
Разом	x	4	x	870	x	x	x	x	x	x

Таблиця Е.4

Оцінка запасів за методом ФІФО

Дата операції	Залишок на початок місяця			Надходження			Вибуття		
	т..Кількість,	Вартість одиниці	Сума	т..Кількість,	ниціВартість	Сума	т..Кількість,	Вартість одиниці	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
01.07.16	5	230	1150	20	230	4600	-	-	-
	-	-	-	20	200	4000	-	-	-
	6	180	1080	10	180	1800	-	-	-
12.07.16	-	-	-	-	-	-	5	230	11910
	-	-	-	-	-	-	6	180	
	-	-	-	-	-	-	20	230	
	-	-	-	-	-	-	20	200	
	-	-	-	-	-	-	6	180	

Продовження додатку Е
Продовження табл. Е.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
16.07.16	-	-	-	15	225	3375	-	-	-
18.07.16	-	-	-	-	-	-	4	180	3195

							11	225	
Разом за липень	х	х	х	65	х	13775	72	х	15105
Залишок на 01.08.16	4	225	900	х	х	х	х	х	х

Додаток 13
до Положення про реєстрацію
платників податку на додану вартість
(пункт 7.5)
Форма № 2-ВР

“ ” 20 року №
(заповнюється у разі направлення платнику витягу поштою)

ВИТЯГ № 1826544500263

З РЕЄСТРУ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Відомості про платника податку на додану вартість

Індивідуальний податковий номер 336351926542

Найменування (для платника, відповідального за утримання та внесення податку на додану вартість до бюджету під час виконання договору про спільну діяльність / договору управління майном, доповнюється його кодом за ЄДРПОУ та словами "відповідальний за утримання та внесення податку на додану вартість до бюджету під час виконання договору про спільну діяльність / договору управління майном", а для інвестора (оператора), відповідального за ведення податкового обліку з податку на додану вартість за угодою про розподіл продукції, доповнюється його кодом за ЄДРПОУ та словами "оператор" або "інвестор" (залежно від того, в якості оператора чи інвестора він діє). "відповідальний за ведення податкового обліку з податку на додану вартість за угодою про розподіл продукції") або прізвище, ім'я та по батькові платника

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "НВО СІНЕПС-ІНВЕСТ"

Дата реєстрації платником податку на додану вартість 12.09.2005 року.

Термін дії реєстрації платника податку на додану вартість року.

Реквізити рахунка в системі електронного адміністрування податку на додану вартість:

МФО 899998, № 37512000094421

Відомості про видачу витягу

Найменування контролюючого органу, що видав витяг 2654 ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА ІНСПЕКЦІЯ В ОБОЛОНСЬКОМУ РАЙОНІ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ДФС У М.КИЄВІ

Дата формування витягу 22.02.2018 року.

Дата видачі витягу року.

Витяг є чинним до внесення змін до Реєстру. Якщо до Реєстру внесені зміни щодо відомостей, які зазначені у витягу, витяг втрачає чинність.

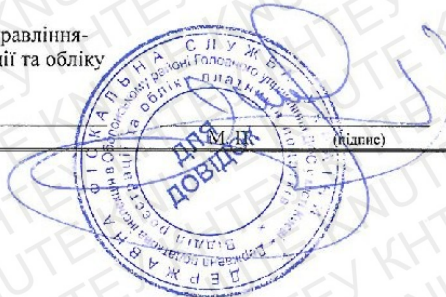
Заступник начальника управління-
начальник відділу реєстрації та обліку
платників

Бурсова О.І.

(посил)

(ідпис)

(ініціали, прізвище)

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТАТИСТИКИ

вул. Еспланадна, 4-6, м.Київ, 01601
тел. (044) 287-60-35, факс (044) 246-68-58, e-mail: edrpou@ukrstat.gov.ua

Реєстраційний номер відомостей ГУРС_55714

ВІДОМОСТІ
З ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ
ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ (ЄДРПОУ)

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"НВО СІНЕПС-ІНВЕСТ"

Ідентифікаційний код **33635193** Правовий статус суб'єкта ЮРИДИЧНА ОСОБА
Керівник КОБЗИСТИЙ ВОЛОДИМИР ДМИТРОВИЧ
Телефон 0445030205
Орган державної реєстрації - БОЛОНСЬКА РАЙОННА У МІСТІ
КИЄВІ ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
Дата первинної реєстрації 10.08.2005
Дата та номер останньої реєстраційної дії 21.12.2016 № 10691050020004225
Місце проведення останньої реєстраційної дії БОЛОНСЬКА РАЙОННА В МІСТІ
КИЄВІ ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

Класифікаційні дані:
Місцезнаходження за КОАТУУ 803800000 04211, М.КИЇВ, БОЛОНСЬКИЙ Р-Н, ВУЛИЦЯ
ОЛЕКСАНДРА АРХИПЕНКА, БУДИНОК 10-Б,
КВАРТИРА 29
Організаційно-правова форма за КОПФГ 240 ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
Інституційний сектор економіки за КІСЕ S.11002 Приватні нефінансові корпорації

копія вірна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ТОВ «НВО Сінепс-Інвест»

Кобзистий В. Д.

«___» _____ 201_ р.

Посадова інструкція бухгалтера

відділу бухгалтерії

I. Загальні положення

1. Бухгалтер належить до професійної групи «Фахівець».
2. Призначення на посаду бухгалтера та звільнення з неї здійснюється наказом директора підприємства за поданням головного бухгалтера з дотриманням вимог Кодексу законів про працю України та чинного законодавства про працю.
3. Бухгалтер підпорядковується безпосередньо головному бухгалтеру підприємства або його заступнику.

II. Завдання та обов'язки

Бухгалтер:

1. Самостійно або під керівництвом (наглядом) головного бухгалтера веде фінансові, матеріальні, виробничі, господарські розрахунки та баланси, використовуючи для цього інструментальні та комп'ютеризовані обчислювальні засоби та системи.
2. Обліковує кошти, фонди, продукцію, товари, матеріали, реєструє затрати на виробництво продукції чи надання послуг.
3. Узгоджує рахунки та одиниці обліку, готує початкові та пробні варіанти розрахунків балансу, вносить записи в бухгалтерські книги про виробничі, управлінські, організаційні, господарські та інші затрати на планові і поточні цілі.
4. Подає до розгляду і схвалення проекти записів у розрахунковій документації.
5. Калькулює і готує дані та форми документів для розрахунків з банками.
6. Веде інвентарні списки, довіреності, накладні, переліки зобов'язань, цінних паперів тощо.
7. Оформлює платежі за матеріальні, комунальні та інші послуги.
8. Співпрацює з митними, податковими, казначейськими органами, торговельними, посередницькими організаціями та іншими клієнтами.
9. Нараховує заробітну плату, переказує кошти за виконані роботи, веде інші розрахунки з працівниками, громадянами та юридичними особами за встановленими нормами відповідно до чинного господарського законодавства.
10. Виконує окремі службові доручення свого безпосереднього керівника.

Продовження додатку І

III. Права

Бухгалтер має право:

1. Ознайомлюватися з проектами рішень керівництва підприємства, що стосуються його діяльності.
2. Вносити на розгляд головного бухгалтера пропозиції по вдосконаленню роботи, пов'язані з обов'язками, що передбачені цією інструкцією.
3. В межах своєї компетенції повідомляти безпосередньому керівнику про всі виявлені недоліки в діяльності підприємства та вносити пропозиції щодо їх усунення.
4. Вимагати та отримувати особисто або за дорученням головного бухгалтера у керівників структурних підрозділів та фахівців інформацію та документи, необхідні для виконання його посадових обов'язків.
5. Залучати фахівців усіх структурних підрозділів до виконання покладених на нього завдань.
6. Вимагати від керівництва підприємства сприяти у виконанні своїх посадових обов'язків.

IV. Відповідальність

Бухгалтер несе відповідальність:

1. За неналежне виконання або невиконання своїх посадових обов'язків, що передбачені цією посадовою інструкцією, - в межах, визначених чинним законодавством України про працю.
2. За правопорушення, скоєні в процесі здійснення своєї діяльності, - в межах, визначених чинним адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством України.
3. За завдання матеріальної шкоди – в межах, визначених чинним цивільним законодавством та законодавством про працю України.

V. Бухгалтер повинен знати:

1. Постанови, розпорядження, накази, методичні, нормативні та інші керівні матеріали з організації бухгалтерського обліку і складання звітності.
2. Порядок бухгалтерського обліку на підприємстві.
3. План і кореспонденцію рахунків.
4. Організацію документообігу.
5. Порядок документального оформлення і відображення в бухгалтерському обліку засобів господарювання та їх руху.
6. Методи економічного аналізу господарсько-фінансової діяльності підприємства.
7. Правила експлуатації обчислювальної техніки.
8. Основи трудового законодавства.

VI. Кваліфікаційні вимоги

1. Бухгалтер: вища освіта відповідного напрямку підготовки (молодший спеціаліст) без вимог до стажу роботи або повна загальна середня освіта та професійно-технічна освіта і стаж

Продовження додатку ІІ

роботи за професіями технічного службовця у галузях фінансової діяльності, роботи з базами даних, статистики, бухгалтерського обліку не менше 1 року.

VII. Взаємовідносини (зв'язки) за посадою

1. За відсутності бухгалтера його обов'язки виконує особа, призначена у встановленому порядку, яка набуває відповідних прав і несе відповідальність за належне виконання покладених на неї обов'язків.

2. Для виконання функцій і реалізації прав, передбачених цією інструкцією бухгалтер взаємодіє з працівниками відділу бухгалтерії з питань:

- отримання: довідок, проводок, розрахунків, журналів-ордерів і будь-яких інших документів, необхідних для складання бухгалтерської звітності;
- подання: службових записок із зазначенням призвести бухгалтерські записи, довідкової інформації та методичної допомоги щодо здійснення бухгалтерського обліку.

Додаток К

Робочий план рахунків ТОВ «НВО Сінепс-Інвест»

Шифр та назва рахунків (субрахунків) Робочого плану рахунків		Характеристика рахунку за призначенням та структурою
Шифр	Назва	
1	2	3
103	Будинки та споруди	Активний, інвентарний
104	Машини та обладнання	Активний, інвентарний
105	Транспортні засоби	Активний, інвентарний
106	Інструменти, прилади та інвентар	Активний, інвентарний
112	Малоцінні необоротні матеріальні активи	Активний, інвентарний
131	Знос основних засобів	Пасивний, контрактивний
132	Знос інших необоротних матеріальних активів	Пасивний, контрактивний
152	Придбання (виготовлення) основних засобів	Активний, інвентарний
153	Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів	Активний, інвентарний
201	Сировина й матеріали	Активний, інвентарний
2011	Матеріали для порошкових вогнегасників	Активний, інвентарний
2012	Матеріали для вуглекислотних вогнегасників	Активний, інвентарний
2013	Матеріали для металовиробів	Активний, інвентарний
202	Купівельні напівфабрикати	Активний, інвентарний
209	Інші матеріали	Активний, інвентарний
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети	Активний, інвентарний
23	“Виробництво”	Активний, калькуляційний
231	Основне виробництво	Активний, калькуляційний
232	Допоміжні виробництва	Активний, калькуляційний
24	Брак у виробництві	Активний, калькуляційний
241	Порошкові вогнегасники	Активний, калькуляційний
242	Вуглекислотні вогнегасники	Активний, калькуляційний
243	Металовироби	Активний, калькуляційний

Продовження додатку К

1	2	3
26	Готова продукція	Активний, інвентарний
261	Порошкові вогнегасники	Активний, інвентарний
262	Вуглекислотні вогнегасники	Активний, інвентарний

263	Металовироби	Активний, інвентарний
28	Товари на складах	Активний, інвентарний
301	Готівка в національній валюті	Активний, грошовий
311	Поточний рахунок в національній валюті	Активний, грошовий
361	Розрахунки з вітчизняними покупцями	Активний розрахунковий
362	Розрахунки з іноземними покупцями	Активний розрахунковий
371	Розрахунки за виданими авансами (в національній валюті)	Активний розрахунковий
372	Розрахунки з підзвітними особами	Активний розрахунковий
377	Розрахунки з іншими дебіторами	Активний розрахунковий
39	Витрати майбутніх періодів	Пасивний розрахунковий
40	Зареєстрований (пайовий) капітал	Пасивний фондний
46	Неоплачений капітал	Контр пасивний
631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	Пасивний розрахунковий
632	Розрахунки з іноземними постачальниками	Пасивний розрахунковий
641	Розрахунки за податками	Активно – пасивний, розрахунковий
6412	ПДВ	Активно – пасивний, розрахунковий
6413	Розрахунки за податком на прибуток	Активно – пасивний, розрахунковий
642	Розрахунки за обов'язковими платежами	Активно – пасивний, розрахунковий
643	Податкові зобов'язання	Активно – пасивний, розрахунковий

Продовження додатку К

1	2	3
6431	Податкові зобов'язання	Активно – пасивний, розрахунковий
6432	Податкові зобов'язання не підтвержені	Активно – пасивний, розрахунковий
6433	Корегування податкових зобов'язань	Активно – пасивний, розрахунковий
644	Податковий кредит	Активно – пасивний, розрахунковий

6441	Податковий кредит	Активно – пасивний, розрахунковий
6442	Податковий кредит не підтверджений	Активно – пасивний, розрахунковий
6443	Корегування податкового кредиту	Активно – пасивний, розрахунковий
651	За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування	Активно – пасивний, розрахунковий
652	За соціальним страхуванням	Активно – пасивний, розрахунковий
653	За страхуванням на випадок безробіття	Активно – пасивний, розрахунковий
661	Розрахунки за заробітною платою	Пасивний розрахунковий
681	Розрахунки за авансами одержаними	Пасивний розрахунковий
685	Розрахунки з іншими кредиторами	Пасивний розрахунковий
702	Дохід від реалізації товарів	Фінансово – результатний
716	Відшкодування раніше списаних активів	Фінансово – результатний
791	Результат основної діяльності	Операційно – результативний
801	Витрати сировини й матеріалів	Транзитний
809	Інші матеріальні витрати	Транзитний
811	Виплати за окладами й тарифами	Транзитний
814	Оплата відпусток	Транзитний

Продовження додатку К

1	2	3
816	Інші витрати на оплату праці	Транзитний
821	Відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	Транзитний
831	Амортизація основних засобів	Транзитний
832	Амортизація інших необоротних матеріальних активів	Транзитний
84	Інші операційні витрати	Транзитний
901	Собівартість реалізованої готової продукції	Калькуляційний
91	Загально виробничі витрати	Збірно - розподільчий
92	Адміністративні витрати	Збірно - розподільчий

947	Нестачі і втрати від псування цінностей	Збірно - розподільчий
9471	Нестачі і втрати від псування цінностей у межах норм природного убутку	Збірно - розподільчий
9472	Нестачі і втрати від псування цінностей вище норм природного убутку	Збірно - розподільчий
98	Податок на прибуток	Збірно - розподільчий
072	Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей	Позабалансовий
08	Бланки суворого обліку	Позабалансовий

Додаток Л

"НВО СІНЕПС-ІНВЕСТ"

ТОВ «НВО Сінепс-Інвест»
04211, м. Київ, вул. Мате Залки, 10-Б, к.29
ЄДРПОУ 33635193 Р/р 26008000017694
в ПАТ «Укрсоцбанк» МФО 300023
ІПН 336351926542 Свідоцтво № 36776145
Тел. + 38 044 379-34-43

НАКАЗ № 1-П

02 січня 2014 р.

м. Київ

Про облікову політику підприємства

Відповідно до норм частини 5 статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та з метою забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності **наказую:**

1. Застосовувати при обліку господарських операцій необхідні норми відповідних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО), затверджених Міністерством фінансів України на виконання Програми реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.98 р. № 1706.
2. Встановити, що права і обов'язки головного бухгалтера і всіх посадових осіб бухгалтерії визначаються Законом про бухоблік, даним наказом та посадовими інструкціями.
  - 2.1 Розпорядження головного бухгалтера, які стосуються становлення та здійснення бухгалтерського обліку на підприємстві, є обов'язковими до виконання всіма структурними підрозділами і всіма працівниками підприємства.
3. Затвердити перелік посад, які наділяються правом видачі дозволу на проведення господарських операцій (додаток 1). Зразки підписів осіб згідно з переліком затверджується окремим наказом керівника і доводяться структурним підрозділам.
  - 3.1. Особи, які займають посади перераховані в додатку №1, наділяються правами і несуть повну відповідальність за проведені операції згідно з діючим законодавством, статутом підприємства та посадовими інструкціями.
4. Затвердити перелік посадових осіб, які наділяються правами отримувати та видавати товарно-матеріальні цінності (додаток 2). Зразки підписів осіб згідно з переліком затверджується окремим наказом керівника і доводяться структурним підрозділам.
  - 4.1. Особи, які займають посади перераховані в додатку №2, наділяються правами і несуть повну відповідальність за проведені операції згідно з

Копія вірна

Продовження Додатку Л

законодавчими актами, статутом підприємства та посадовими інструкціями.

5. Затвердити перелік посадових осіб, які складають (підписують) звітність по її призначенню згідно з вимогами Закону про бухгалтерський облік, національних стандартів (положень) бухгалтерського обліку, звітності по обліку податків та платежів (додаток 3)

5.1. Покласти відповідальність на осіб, які займають посади згідно з додатком №3 за якість підготовки і своєчасність надання такої звітності.

6. При обліку окремих операцій застосовувати такі методи:

6.1. Вибуття запасів оцінюється по наступним оцінкам:

- матеріали, топливо, запасні частини, МБП за методом Fifo (ФІФО) (п. 16 П(С)БО 9 «Запаси»);

- готова продукція – нормативні витрати;

6.2. Резерв сумнівних боргів нараховується виходячи з платоспроможності окремих дебіторів (на підставі класифікації дебіторської заборгованості. (п.2. 8 П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»).

6.3. Амортизація необоротних матеріальних активів нараховується за прямолінійним методом. (п. 27 П(С)БО 7 «Основні засоби»).

6.4. Амортизація основних засобів (окрім інших необоротних матеріальних активів) нараховується із застосуванням прямолінійного методу, пооб'єктно.

6.5. Амортизація нематеріальних активів нараховується за прямолінійним методом.

7. Установити вартісну межу до 2500,00 грн., та строк використання більше одного року для предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів.

8. Вести бухгалтерський облік витрат з використанням рахунків класу 8 «Витрати за елементами» і класу 9 «Витрати діяльності».

8.1. Аналітичний облік загальнопромислових витрат вести по наступним статтям:

а) *перемінні*:

- витрати на поточний ремонт основних засобів;
- витрати на охорону праці;
- витрати на електроенергію;
- комунальні послуги;
- інформаційні послуги;
- витрати матеріалів;
- інші витрати;

б) *постійні*:

- амортизація основних засобів;
- опалення;
- витрати на гігієну і санітарію;
- витрати на операційну оренду;
- амортизація нематеріальних активів;
- інші витрати.

8.2. Облік адміністративних витрат здійснювати по наступним статтям:

- зарплата адміністративно - управлінського персоналу;
- відчислення на соціальне страхування;
- амортизація основних засобів загальногосподарського призначення;
- витрати на відрядження адміністративного призначення;
- витрати на банківські послуги;

Продовження Додатку Л

- витрати на аудиторські, юридичні послуги;
  - утримання автотранспорту загальногосподарського призначення;
  - витрати на охорону;
  - судові витрати;
  - податки, обов'язкові збори і платежі;
  - поштові та канцелярські витрати;
  - інші витрати.
- 8.3 Облік витрат на збут здійснювати по наступним статтям:
- заробітна плата менеджерів та інших працівників, які займаються збутом продукції;
  - відчислення на соціальне страхування;
  - амортизація основних засобів, які обслуговують торгівлю мережу;
  - транспортні витрати;
  - претензії, збитки покупців;
  - витрати на рекламу, пов'язану зі збутом;
  - інші витрати.
9. Резерви майбутніх витрат і платежів не створювати (наприклад, забезпечення виплат відпусток).
6. Затвердити регістри журнально-ордерної системи згідно із звітністю, яка надається використанням програмним забезпечення 1С:Підприємство

Генеральний директор

В.Д. Кобзистий

